

21838

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SAKSI HAN'IN RESTORASYON PROJESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Hakan Selçuk ALİOĞLU

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 22.06.1992

Tezin Savunulduğu Tarih : 10.07.1992

Tez Danışmanı : Prof.Dr.Zeynep Ahunbay
Jüri Üyesi : Prof.Doğan Kuban
Jüri Üyesi : Doç.Dr.Nur Akın

HAZİRAN 1992

Zamanın çölünde
Hepsi birer kum tanesi
İSTANBUL,
Kum saati...

ÖNSÖZ

Galata'da bulunan Saksı Han'ın restorasyonunu konu alan bu çalışmaya, yardımlarını esirgemeyen ve yol gösteren, danışmanım, Prof.Dr.Zeynep Ahunbay'a, annem Bahriye Alioğlu'na, babam Erkan Alioğlu'na teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca, emekleri geçen, Araş. Gör. Hakan Tong'a, Y. Mimar Arzu Öztürk'e, teknik yardımlarından dolayı, Cüneyt Kabuloğlu'na ve Mimar Orhan Toker'e, rölöve ölçümlerinde çalışan, Mimar Atilla Kangüleç'e ve kuzenim Mehmet Alioğlu'na, Beyoğlu Tapu ve Sicil arşiv sorumlusu, Mehmet Günlar'a, Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü arşiv kaleminden, Ömer Öztürk'e, Saksı Han'ın eski çalışanlarından ve gözlemlerini aktaran, Vartan Tomayan'a ve Agop Aykar'a ve değerli fikirlerini benimle paylaşan, Prof.Dr.Semavi Eyice'ye, Dr.İ.Aydın Yüksel'e, Mimar Mete Göktuğ'a ve Saksı Han'ın tüm çalışanlarına teşekkürlerimi borç bilirim.

18 Haziran 1992

Mimar
Hakan Selçuk Alioğlu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÇİZİM LİSTESİ.....	V
ŞEKİL LİSTESİ.....	VI
FOTOGRAFLİSTESİ.....	IX
HARİTA LİSTESİ.....	XIII
EKLER.....	XIV
ÖZET.....	XV
SUMMARY.....	XVII
BÖLÜM 1.GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
BÖLÜM 2.GALATA VE SAKSI HAN ÇEVRESİNİN TARİHİ.....	3
2.1. İSTANBUL'UN FETHİNDEN ÖNCE GALATA.....	5
2.2. FETİHTEN GÜNÜMÜZE KADAR GALATA.....	7
BÖLÜM 3.SAKSI HAN'IN TANIMI.....	11
3.1. SAKSI HAN'IN TARİHLENDİRİLMESİ.....	11
3.2. SAKSI HAN'IN GALATA'DAKİ KONUMU.....	12
3.3. SAKSI HAN'IN MEVCUT KULLANIMI.....	12
3.4. GENEL TANIM.....	13
3.4.1. Plan Özellikleri.....	13
3.4.2. Strüktür.....	14
3.4.2.1. Duvarlar.....	14
3.4.2.2. Kemerler.....	15
3.4.2.3. Tonozlar.....	16
3.4.3. Mekânlar.....	16
3.4.3.1. Zemin Kat.....	16
3.4.3.2. 1.Kat.....	17
3.4.3.3. 2.Kat.....	18
3.4.4. Cepheler.....	18
3.4.5. Yapım Tekniği.....	19
3.4.6. Malzeme.....	20
3.5. YAPI ELEMANLARI.....	20
3.5.1. Döşemeler.....	20
3.5.2. Merdivenler.....	21
3.5.3. Kapılar.....	21
3.5.4. Pencereleer.....	22

3.5.5.	Nişler	23
3.5.6.	Çatı	24
3.5.7.	Saçak	24
3.5.8.	Bezemeler (Kuş köşkleri, konsollar, kornişler, profiller)	24
BÖLÜM 4.	RESTİTÜSYON ÖNERİSİ	26
4.1.	RESTİTÜSYON ÖNERİSİ İÇİN YARARLANILAN KAYNAKLAR	27
4.2.	SAKSI HAN'IN XVIII. YÜZYIL HANLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI	27
4.3.	RESTİTÜSYON	29
BÖLÜM 5.	RESTORASYON ÖNERİSİ	33
5.1.	HASARLARIN TESPİTİ	34
5.1.1.	Malzeme Hasarları	34
5.1.2.	Strüktürel Hasarlar	35
5.2.	RESTORASYON	36
5.2.1.	İç Mekânlar	36
5.2.2.	Cepheler	37
5.2.3.	Çatı	38
5.2.4.	Isıtma	39
5.2.5.	Aydınlatma	39
BÖLÜM 6.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER	40
NOTLAR		42
KAYNAKLAR		45
ŞEKİLLER		47-83
FOTOĞRAFLAR		84-163
HARİTALAR		166-172
EKLER		173-178
ÖZGEÇMİŞ		179
RÖLÖVE ÇİZİMLERİ		
RESTİTÜSYON ÇİZİMLERİ		
RESTORASYON PROJESİ		

ÇİZİM LİSTESİ

1. RÖLÖVE 1. Vaziyet Planı, 1/200
2. RÖLÖVE 1. Kat Planı, 1/50
3. RÖLÖVE 2. Zemin Kat Planı, 1/50
4. RÖLÖVE Kısmî Plan (007 no'lu Mekân), 1/50
5. RÖLÖVE 3. 2. Kat Planı, 1/50
6. RÖLÖVE 4. Bakır sokağı Cephesi, 1/50
7. RÖLÖVE Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi, 1/50
8. RÖLÖVE 5. Zencefil Sokağı Cephesi, 1/50
9. RÖLÖVE Perşembe Pazarı Sokağı Cephesi, 1/50
10. RÖLÖVE 6. I.I Kesiti, 1/50
11. RÖLÖVE II.II Kesiti, 1/50
12. RÖLÖVE 7. III.III Kesiti, 1/50
13. RÖLÖVE 8. Sistem Detayı, 1/20
14. RESTİTÜSYON 1. Vaziyet Planı, 1/200
15. RESTİTÜSYON 2. 1. Kat Planı, 1/50
16. RESTİTÜSYON 3. Zemin Kat Planı, 1/50
17. RESTİTÜSYON 4. 2. Kat Planı, 1/50
18. RESTİTÜSYON 5. Bakır Sokağı Cephesi, 1/50
19. RESTİTÜSYON Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi, 1/50
20. RESTİTÜSYON 6. Zencefil Sokağı Cephesi, 1/50
21. RESTİTÜSYON Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, 1/50
22. RESTİTÜSYON 7. I.I Kesiti, 1/50
23. RESTİTÜSYON . III.III Kesiti, 1/50
24. RESTORASYON 1. Vaziyet Planı, 1/200
25. RESTORASYON 2. 1. Kat Planı, 1/50
26. RESTORASYON 3. Zemin Kat Planı, 1/50
27. RESTORASYON 4. 2. Kat Planı, 1/50
28. RESTORASYON 5. Bakır Sokağı Cephesi, 1/50
29. RESTORASYON Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi, 1/50
30. RESTORASYON 6. Zencefil Sokağı Cephesi, 1/50
31. RESTORASYON Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, 1/50
32. RESTORASYON 7. I.I Kesiti, 1/50
33. RESTORASYON III.III Kesiti, 1/50
34. RESTORASYON 8. Sistem Detayı 1/20

ŞEKİL LİSTESİ

- ŞEKİL 1. Galata'nın Surlarla Ayrılan Bölgeleri (Berk, İ.)
ŞEKİL 2. M.S. 408-450 İstanbul'un Bölgeleri (Kayra, C.)
ŞEKİL 3. 15. yy.'da Galata (Kayra, C.)
ŞEKİL 4. 16. yy.'da Galata (1556-1574)
ŞEKİL 5. Yelkenciler Hanı, Plan (Arseven, Celâl Esad)
ŞEKİL 6. İstanbul'daki Gayri Müslim Nüfus Dağılımı 17.yy. (Mantran, R.)
ŞEKİL 7. Gıda Pazarı ve Ticaret Yerleri 17.yy. (Mantran, R.)
ŞEKİL 8. İmalatçı ve Zanaatkar Esnafın Dağılımı 17.yy. (Mantran, R.)
ŞEKİL 9. Tüccar ve Toptancı Esnafın Yerleri 17.yy. (Mantran, R.)
ŞEKİL 10. Saksı Han'ın Strüktür Şeması
ŞEKİL 11. Saçak Detayı, 1/5 a) Kesit, b) Plan
ŞEKİL 12. a) Korniş Detayı, 1/5 b) Tonoz Profilleri
ŞEKİL 13. Konsol Detayı, 1/10
ŞEKİL 14. Saksı Han'ın Perşembe Pazarı Caddesi Cephesindeki Dükkânların Teşkili İçin Bozulan Tonoz Yapısının Şeması
ŞEKİL 15. 105 ve 106 No.lu Üst Kat Mekanlarının Karşılaştırılması
ŞEKİL 16. Zencefil Sokak Cephesindeki K₁ Kemer
ŞEKİL 17. Zencefil Sokak Cephesinde K₂ Kemer
ŞEKİL 18. a) 16.yy. Kemerle Pencere Düzeni
b) 18.yy. Pencere Düzeni
ŞEKİL 19. Saksı Han'ın 20.yy.'ın başındaki durumunu gösteren üst kat planı (Arseven, C.E.)
ŞEKİL 20. Çıkma Kat Plan Krokisi (Arseven, C.E.)
ŞEKİL 21. Kesit Krokisi (Arseven, C.E.)
ŞEKİL 22. a) Kuş Köşkü no:1 rölöve
b) Kuş Köşkü no:2 rölöve
c) Kuş Köşkü no:3 rölöve
d) Kuş Köşkü no:4 rölöve
e) Kuş Köşkü no:5 rölöve
ŞEKİL 23. a) Kuş Köşkü restitüsyonu ve b) restorasyonu
ŞEKİL 24. 201 nolu mekanın kapısı
ŞEKİL 25. Kızlarağası Han'ı (İzmir) batı cephesi (Ersoy, Bozkurt)
ŞEKİL 26. Kızlarağası Han'ı zemin kat planı (Ersoy, Bozkurt)
ŞEKİL 27. Kızlarağası Han'ı üst kat planı (Ersoy, Bozkurt)
ŞEKİL 28. a) Çatı ve Saçak Detayı, restorasyon
b) Gizli dere detayı, restorasyon
ŞEKİL 29. Taş Değiştirme detayı, restorasyon

- ŞEKİL 30. Zemin Kat Döşemesi, restorasyon
ŞEKİL 31. Üst Kat Penceresi ve döşemesi, restorasyon
ŞEKİL 32. K2 kemerli açıklığı, restorasyon
ŞEKİL 33. a) Perşembe Pazarı Caddesi Cephesinin desteklenmesi, Plan 1/100
b) Perşembe Pazarı Caddesi Cephesinin Desteklenmesi, Kesit 1/100
ŞEKİL 34. 007 Nolu Mekanın Bütünlenen Tonozu

FOTOĞRAF LİSTESİ

- FOTO 1. Galata Bedesteni (Eski Bedesten)
- FOTO 2. Saksı Han'ın Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi (Arseven, Celal Esad)
- FOTO 3. Saksı Han'ın 1920 deki bir fotoğrafı Bakır Sokağı Cephesi (DİEZ VE GLÜCK)
- FOTO 4. Saksı Han'ın 1991 Mart ayında Çekilmiş Bir Fotoğrafı. Bakır Sokağı Cephesi
- FOTO 5. Saksı Han'ın Perşembe Pazarı Caddesi ve Galata Mahkemesi Sokağı Köşesinden Görünüşü
- FOTO 6. Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi
- FOTO 7. Bakır Sokağı ve Zencefil Sokağı Köşesinden Bakış
- FOTO 8. Bakır Sokağı Cephesi
- FOTO 9. Bakır Sokağı Cephesi, GİRİŞ AKSI
- FOTO 10. Bakır Sokağı Cephesi Çıkma Kat ve Ara Kat
- FOTO 11. Bakır Sokağı Cephesi, Sağda 17 No'lu, Solda 18 No'lu Pencere
- FOTO 12. Zemin Katta Giriş Kapısı
- FOTO 13. Zemin Katta Dükkan Girişleri
- FOTO 14. Bakır Sokağı Cephesi, Solda 20 No'lu ve Sağda 19 No'lu Pencere
- FOTO 15. Bakır Sokağı Cephesi, Çıkma 201 No'lu mekanın Cephesi, Sağda 22 No'lu ve Solda 23 No'lu Pencere
- FOTO 16. Bakır Sokağı Cephesi, Sağda 01 No'lu ve Solda 02 No'lu Pencere
- FOTO 17. Duvar örgüsü ve sol üst köşede bir kuşluk
- FOTO 18. Bakır Sokağı Cephesi 17 No'lu Pencere
- FOTO 19. Bakır Sokağı Cephesi 18 No'lu Pencere
- FOTO 20. Bakır Sokağı Cephesi Çıkma ve Konsol Detayı ile 21 No'lu Pencere
- FOTO 21. Çıkma'nın 24 No'lu Penceresi
- FOTO 22. Giriş Kapısı Kanadı (K01)
- FOTO 23. 02 No'lu Kapı (K02)
- FOTO 24. 03 No'lu Kapı (K03)
- FOTO 25. 10 No'lu Kapı (K10)
- FOTO 26. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi
- FOTO 27. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, Üst Kat
- FOTO 28. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, 09 no'lu kapı
- FOTO 29. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, Zemin Kat
- FOTO 30. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, Zemin Kat 08 No'lu Kapı (K08)
- FOTO 31. 07 No'lu Kapı (K07)
- FOTO 32. Perşembe Pazarı Caddesi Üst Kat Cephesi

- FOTO 33. Perşembe Pazarı Caddesi Üst Kat Cephesi
FOTO 34. Perşembe Pazarı Caddesi köşesindeki Kuşluk
FOTO 35. Perşembe Pazarı Caddesi duvar örgüsü
FOTO 36. Tuğla Saçak Detayı
FOTO 37. Üst Kat, 16 No'lu Pencere (P16)
FOTO 38. Üst Kat, 15 No'lu Pencere (P15)
FOTO 39. Üst Kat, 14 No'lu Pencere (P14)
FOTO 40. Üst Kat, 13 No'lu Pencere (P13)
FOTO 41. Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi
FOTO 42. Zemin Kat Seviyesi, 06 No'lu Kapı (K06) ve 004 No'lu Mekânın Pencereleri
FOTO 43. Zemin Kat Seviyesi, 05 No'lu Kapı (K05)
FOTO 44. Zemin Kat Seviyesi, 04 No'lu Kapı (K04)
FOTO 45. Üst Kat Seviyesi, Sağda 06 No'lu ve Solda 07 No'lu Pencere
FOTO 46. Çıkma katın kalkan ve duvarı ve çatı birleşimi
FOTO 47. 26 No'lu Pencere
FOTO 48. Çıkma katın kalkan duvarı ve çatı birleşimi
FOTO 49. 12 No'lu Pencere (P12)
FOTO 50. 11 No'lu Pencere (P11)
FOTO 51. Altta 10 No'lu ve üstte 27 No'lu Pencereler
FOTO 52. 09 No'lu Pencere (P09)
FOTO 53. 08 No'lu Pencere (P08)
FOTO 54. 07 No'lu Pencere (P07)
FOTO 55. 06 No'lu Pencere (P06)
FOTO 56. Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi'nin köşesinde bezeme-kuşluk
FOTO 57. Kuşluk
FOTO 58. Saçak detayı
FOTO 59. Zencefil Sokağı Cephesi
FOTO 60. Zencefil Sokağı Cephesi
FOTO 61. Zencefil Sokağı Cephesi, duvar dokusu, üst kat
FOTO 62. 05 No'lu pencere (P05)
FOTO 63. Üst kat duvarı
FOTO 64. Üst kat duvarı, pencere ve duvar örgüsü
FOTO 65. Zencefil Sokağı Cephesinde, Bakır Sokağı Köşesinde kuşluk ve duvar örgüsü
FOTO 66. Zemin kat duvarı
FOTO 67. Zemin kat duvarı
FOTO 68. Zemin kat duvarı
FOTO 69. Zemin kat duvarı
FOTO 70. Zemin kat duvarı
FOTO 71. Zemin kat duvarında ve üst kat duvarında meydana gelen hasarın kıyaslanması FOTO 62 ve 63
FOTO 72. 04 No'lu Pencere (P04)
FOTO 73. 03 No'lu Pencere (P03)

- FOTO 74. 03 No'lu Pencerede taş alt başlığın hasarı
FOTO 75. Zemin kat duvarı üzerindeki örülü K₁ kemeri ve duvar dokusu
FOTO 76. K₁ kemeri
FOTO 77. K₂ kemeri ve fotoğrafın solunda mevcut 4 kemertaşı bozulmuş bir kemer yapısı
FOTO 78. Zemin kat duvarındaki müdahale görmüş hasarlı duvar
FOTO 79. Saksı Han'ın çatı örtüsü, Batı yönünden
FOTO 80. Saksı Han'ın çatı örtüsü, Güney Yönünden
FOTO 81. Saksı Han'ın çatı örtüsü, kuzey-batı yönünden
FOTO 82. Saksı Han'ın çatı detayı
FOTO 83. Saksı Han'ın çatı detayı, ön planda, saçak üstüne yapılmış ek, parapet
FOTO 84. Çatı-saçak detayı
FOTO 85. Saksı Han'ın Giriş kapısının (K01) yanında (kuzey batısında) bulunan örülü kemer
FOTO 86. Aynı kemerin içinde kullanılmış Bizans dönemine ait devşirme taş malzeme
FOTO 87. 001 nolu mekan
FOTO 88. 002 nolu mekan
FOTO 89. 003 nolu mekan
FOTO 90. 003 nolu mekan
FOTO 91. 004 nolu niteliksiz ek dükkan
FOTO 92. 005 nolu niteliksiz ek dükkan
FOTO 93. 006 nolu niteliksiz ek dükkan
FOTO 94. 007 nolu mekan
FOTO 95. 007 nolu mekan
FOTO 96. Giriş kapısından üst kata çıkan merdivenler
FOTO 97. 101 nolu orta hol mekanı
FOTO 98. 102 nolu mekanın kapısı (K12)
FOTO 99. 102 nolu mekan
FOTO 100. 102 nolu mekan, ek betonarme döşeme ile tonoz arasındaki oda
FOTO 101. 103 nolu mekan
FOTO 102. 103 nolu mekan
FOTO 103. 103 nolu mekanın kapısı (K13)
FOTO 104. 103 nolu mekan P05 penceresi
FOTO 105. 103 nolu mekanın demir kapı kanadı
FOTO 106. 104 nolu mekan
FOTO 107. 105 nolu mekan
FOTO 108. 105 nolu mekanın demir kapı kanadı (K15)
FOTO 109. 105 nolu mekanın tonoz örtüsü
FOTO 110. 105 nolu mekanın P11 penceresi demir kapağı
FOTO 111. 106 nolu mekan
FOTO 112. 106 nolu mekanın kapısı (K16)
FOTO 113. 007 nolu mekan yönüne bakış, önde üst kata çıkan merdiven ve arka planda kemer strüktürü

- FOTO 114. 201 nolu mekan
FOTO 115. 201 nolu mekanın kapısı (K17)
FOTO 116. 201 nolu mekanın P22 penceresinin demir kapağı
FOTO 117. 202 nolu mekan
FOTO 118. 202 nolu mekanın P25 penceresi
FOTO 119. 202 nolu mekanın P28 penceresinin demir kapağı
FOTO 120. 202 nolu mekan tonoz örtüsünün tuğla örgüsü
FOTO 121. Sıvadaki hasarlar
FOTO 122. 203 nolu mekan
FOTO 123. 203 nolu mekan hasarlı niş
FOTO 124. 203 nolu mekanın kapısı (K18)
FOTO 125. Serpuş Han, Perşembe Pazarı Caddesinden görünüş
FOTO 126. Serpuş Han, Eski Tay Çıkmazı ve giriş cephesi
FOTO 127. Serpuş Han'ın giriş kapısı
FOTO 128. Serpuş Han'ın Eski Tay Çıkmazı cephesinden detay
FOTO 129. Yıldız Han, Mahmutpaşa Yokuşu/İstanbul
FOTO 130. İsmail Ağa Camii, Yavuz Sultan Selim/İstanbul
FOTO 131. Çuhacı Han
FOTO 132. Çuhacı Han, giriş cephesindeki çıkma detayı
FOTO 133. Mısır Çarşısı, Eminönü/İstanbul
FOTO 134. Saksı Han'ın Perşembe Pazarı Caddesi cephesinden duvar detayı
FOTO 135. Saksı Han'ın Bakır Sokak cephesinden taş ve tuğla almasıık duvar örgüsü detayı ve yağmur suyu ile yıkanmış yüzey

HARİTA LİSTESİ

- HARİTA 1. Galata'nın konumu, "Constantinople" C.Stolpe 1863-1880
HARİTA 2. Galata'nın sınırları, Arseven, Celâl Esad, "Eski Galata ve Binaları" harita
HARİTA 3. Galata Semti, 1/2000, 1926-27, Pervititch, Jacques İstanbul: Türkiye
Sigortacılar Dairesi Merkeziyesi
HARİTA 4. Saksı Han ve Çevresindeki Önemli Binalar, (DIEZ,E. ve GLÜCK,H.)
HARİTA 5. Saksı Han ve Çevresi, 1/500, Tuvalo, M.Bülend, 1956.

EKLER

EK 1. Saksı Han'ın anıt fişı

EK 2. 2184 no'lu Temessük defteri, 26 Rebi-ül Evvel 1290, s.41 S ve 120 (1) K

EK 3. Agop Aykar ile yapılan görüşmenin notları, 04/01/1992, Saksı Han

EK 4. Vartan Tomayan İle yapılan görüşmenin notları, 04/01/1992, Saksı Han

EK 5. Prof.Dr.Semavi Eyice ile yapılan görüşmenin notları, Nisan 1992, İstanbul Üniversitesi

ÖZET

İlk çağdaki ismi, "Sykai" olan Galata yerleşimi, özellikle XII. yüzyılda, Cenevizlilerin Bizanslılarla ticari ilişkiye girmesiyle iktisadi açıdan önemli bir merkez haline gelmiştir. XIII. yüzyılda uluslararası bir liman olan Galata'da, Cenevizliler tarafından yoğun imar faaliyetlerine başlanmıştır. 1315'te inşa edilmiş olan "Palazzo comunale (Cemaat Evi)" Cenevizlilerin Galata'daki güçlü konumlarının bir kanıtı olmuştur. Ayrıca, Galata'yı surlar ve kulelerle tahkim etmişlerdir. İlk yapımı çok öncelere dayanan Galata Kulesi de, 1348 yılında Cenevizlilerce tekrar inşa edilmiştir.

Galata, fethedilene kadar, Bizans İstanbulundan ayrı bir suriçi kenti manzarası sergilemiştir. 1453 yılında, fethin ardından, Osmanlı hakimiyetine giren İstanbul'la birlikte Galata, tek bir kent durumuna gelmiştir. Bu birleşme, günümüze kadar sosyo,ekonomik açıdan bir kenetlenme şeklinde devam etmiştir.

Galata'da XV. yüzyılda inşa edilmiş ve günümüze ulaşmış en eski Türk ticaret yapısı Galata Bedesteni olmuştur. XVI. yüzyılda da bir Mimar Sinan yapısı olan Kurşunlu Han inşa edilmiştir.

XVII. yüzyılda Galata yaşantısına giren Türkler, bundan böyle Batı Avrupalı girişimcilerle ilişkiye girmeye başlamışlar XVII. yüzyıla gelindiğinde, eski güçlerini yitiren İtalyanlar, yerlerini, Pera Bağlarında ikamet eden Fransız, Hollandalı ve İngilizlere terketmişlerdir.

Osmanlı Devleti'nin verdiği ticari ve siyasi ayrıcalıklardan yararlanan Avrupalıların yanı sıra, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren adlarını duyurmaya başlayan Galata bankerleri Osmanlı ekonomisinin çöküşünde önemli rol oynamışlardır.

Galata'nın gerek toplumsal ve iktisadi hayatı, gerekse bunların ürünleri olan mimarlık ürünü yapıları zengin bir çeşitlilik sergilemektedir.

Bu kültür mozaikinin parçası ve Türk ticaret yapılarına bir örnek teşkil eden Saksı Han; akır Ağa Vakfı olarak XVIII. yüzyılda inşa edilmiştir. Galata'da Perşembe Pazarı caddesi üzerindedir. İki katlı ve giriş cephesinde konsollu çıkması olan kargir bir yapıdır. Alaturka kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Duvar rgs, iki sıra tuğla ve bir sıra taş almaşıktır. Örtü sistemi, zemin katta beşik tonoz, 1. katta ve 2. katta aynalı tonozdur.

Saksı Han, günümüzde imalathane ve tamirhane olarak kullanılmaktadır. Ayrıca içinde vantilatör, elektrik motoru ile yangın söndürme ekipmanı satan dükkanlar da mevcuttur.

Bina'da büyük oranda malzeme bozulmaları gözlenmiştir. Bunun yanışı, niteliksiz ekler ve sıvalar yapıya zarar vermiştir. Çatının hasarlı oluşu, yağmur suyunun yapıya girmesine neden olmaktadır. Rutubet meselesi ciddi boyutlardadır.

Yapılacak restorasyon çalışmasında ilk adım yapının niteliksiz eklerden arındırılarak hasarların belirlenmesidir. hasarlı malzemenin yerine yine aynı cins doğal malzemenin kullanılması öngörülmektedir. Geleneksel tarzda çalışmak esas alınacaktır. Böylece, yapının doğasına aykırı müdahalelerden kaçınılacaktır.

Saksı Han'ın büro olarak kullanılması önerilmektedir. Amaç; geleneksel yapıyı, tahrip eden küçük imalthaneleri uzaklaştırırken, Galata'nın geleneksel fonksiyonu olan ticareti yaşatmaktır.

RESTORATION PROJECT FOR SAKSI HAN

SUMMARY

The purpose of this study is to prepare the restoration project of "Saksi Han" which is a fine example of commercial buildings from the XVIIIth century. It is on the Perşembe Pazarı Caddesi at Galata commercial district.

Galata is on the opposite side of the Historical Peninsula. The Galata settlement was established on the slopes of a hill. The settlement takes place between Tophane and Azapkapı. The borders were determined by the walls on the "Lüleci Hendek Sokağı" and "Büyük Hendek Sokağı".

Towards the end of the Antiquity, Galata district was called "Sycae" (=Sykai) which means fig gardens. But there are several ideas about the sources of name "Galata". According to the first, it is derived from "gala" which means milk, due to milk production in this area. The second idea is that the name Galata was inspired by Galatians who settled here before.

The history of Galata can be studied in two different eras:

- a) Before the conquest of Istanbul,
- b) From the conquest to the XXth century.

Galata started be mentioned in history during the reign of Constantinos I. In this age, churches, baths and a forum were built and a port was erected. Thus the district, which was be called the XIIIth

region, started to grow.

Galata became an efficient commercial port after the Genoese succeeded to get some privileges from the Byzantine Empire in 1160.

After the conquest of Istanbul, Turkish settlements were encouraged in Galata. However, it could never be realized and Galata kept its colonial atmosphere until mid XXth century.

There are two important commercial buildings which were erected in the Ottoman period at Galata:

The first is the "Eski Bedesten" or "Galata Bedesteni" which was built during reign of Sultan Mehmet II. near "Yağ Kapanı". In this way, the first Turkish commercial activity was established at Galata district.

The second is the "Kurşunlu Han" or "Rüstem Paşa Hanı" which was built by architect Sinan near "Eski Bedesten". It was constructed between 1544-1550.

Saksı Han is on the "Perşembe Pazarı Caddesi" which starts from "Yağ Kapanı" and connects "Tersane Caddesi". It was built as a part of the Çakır Ağa foundation during the XVIIIth century. It was sold to İstavri who died in 1873. The building has passed from İstavri to Kalpolti. Till 1984, it was owned by the heirs of Kalpolti and then came under the control of the Treasury of the Turkish Republic. On 14th of April 1992, the ownership of Saksı Han passed from The Treasury of Turkish Republic to the "T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü".

Saksı Han is a masonry building which shows XVIIIth century architectural characteristics. It has a basement and two upper floors. Façades were built in alternating wall construction with 1 course of stone and two courses of brick.

The basement level is about 130 cm lower than the street. Barrel vaults were used there.

On the façades, a stone cornice separates the basement from the upper level. The basement façades were plastered with cement

mortar except "Zencefil Sokağı" façade where considerable material damages and random repairs were observed. On the upper level walls, there are plaster decorations in low-relief.

Saksı Han is covered with a hipped roof on which traditional roof tiles are used. No chimneys are visible above the roof. The roof was badly damaged as well as the brick cornice ("kirpi saçak").

The rooms of the upper floor are covered with panelled vaults. The rooms of the overhang have the same vaulting system.

The windows of Saksı Han have pointed arches. The voussoirs of the arches are made of brick. The window shutters are made of forged iron and many of them still exist. The balustrades were damaged because of corrosion. The door shutters are made of forged iron too. They still exist except room 102's door shutter which is replaced with a new one.

Saksı Han has similar characteristics with buildings of the XVIIIth century. There are some elements which show the same construction techniques:

- a) Alternating wall system (a course of stone and two courses of brick),
- b) Window with pointed arch,
- c) Panelled vault,
- d) Brick cornice at the level of the eaves,
- e) Consoles

The most important clues which enlighten the restitution drawings are photographs from Arseven's "Old Galata and Its Buildings" and "Alt Konstantinopel" published by Diez and Glück in 1920. The photographs show the façades of "Galata Mahkemesi Sokağı" and "Bakır Sokağı". Besides, There are some sketches by Arseven which are very useful. These give an idea about Saksı Han's original plan and section.

We have information about the structural interventions in Saksı Han since the beginning of the XXth century. Especially, the upper floors were consolidated using steel beams. This was done in 1957 and there was a fire at room 102 which is on the upper floor. The wooden mezzanine floor burned into the ashes and was replaced with a concrete structure. In room 105, there are steel beams which caused damages on the walls. In room 103 and room 106, there are also wooden additions attached to the walls.

Restoration work will not be discordant to the authenticity of the building. Traditional materials which are natural stone and brick should be used for this purpose.

All of the additions should be liberated not only at the interior but also on the exterior façades during restoration.

Roof will be restored as soon as possible. Because rain has been penetrating into the structure and causing moisture problems on the interior walls.

The existing Khorasan mortar has lost its specification. It will be replaced with lime based plaster.

The most important structural problem of Saksı Han is serious damage on the barrel vault covering room 107.

In this study, office function was suggested for the re-use. The building can be rented room by room. All of the building or groups of rooms can be arranged to serve for commercial functions which are architectural design studios or real estate offices, etc...

Rooms at basement level are suitable for arrangement as a cafe or a dining room which can serve the staff working in Saksı Han.

For Saksı Han, we propose a central heating system which will be installed under the floor paving. Naturel gas burners will be established in room 001 at the basement floor.

Portable lighting fixtures were suggested for the upper floors. Halogen bulbs will be used to get bright light. However, indirect light

will be suitable in the work-rooms.

The aim of this study is not only to restore and design the re-use project of Saksı Han but also attempt to suggest the outline of a re-use strategy for Galata's traditional buildings.

Today's commercial activity in Galata consists of hundreds of small workshops and firms. It has a complexity towards 21st century. This great commercial population should be minimized and rehabilitated. However, tourism should be organized around the Galata Tower.

BÖLÜM 1

GİRİŞ VE AMAÇ

Tarihte, adını daha çok ticaret merkezi olarak duyuran Galata bölgesi, özellikle Bizans döneminde bağımsız bir suriçi kenti karakteri sergilemiştir. Bu arada Bizans İstanbul'u ile de yakın ve hayati derecede önemli iktisadi bağlar meydana getirmiştir.

Türklerin İstanbul'u fethinden sonra, ortadan kalkan Bizans hakimiyeti sonucu, Galata Osmanlı yönetimine dahil bir kent parçası haline gelmiştir. Avrupalıların yanısıra Türkler de ticaret hayatına atılmıştır. Fatih zamanında ilk önemli Türk ticaret yapısı Galata Bedesteni olmuştur (Bkz. Foto: 1).

Antik çağlardan günümüze, pek çok milliyetten insanın üzerinde yaşam savaşı verip yurt bildiği ve sokaklarında uğraşlarının ürünü yapılar bıraktığı Galata kenti, dünyada eşine az rastlanır türden bir yerleşim olmuştur. Bugünün dünyasında ticaret çok daha hızlı yürütülmektedir. Hitap ettiği kitleler bakımından da geniş bir alana yayılmaktadır.

Bir dönemin mimarisini sergileyen Saksı Han da ait olduğu dönemin şartlarını yansıtmaları açısından diğer emsalleri gibi büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla, Saksı Han'ın korunmasına, sosyal hayatta, yenisinden daha canlı ve verimli bir biçimde kazandırılmasına yönelik restorasyon projesi etüd edilecektir.

Çalışmada, Galata'nın tarihsel gelişimi ele alınarak, Saksı Han'ın hangi sosyo-kültürel birikim içerisinde varolduğu belirlenmek

istenmiştir. Binanın tarihlendirilmesi ve tanımlanması, fotoğraf tesbitleri ve rölöve çizimleri ile desteklenmiştir. Restitüsyon sorunları belirlenerek binanın sahip olduğu özgün mimari araştırılmıştır.

Restorasyon önerisi için Saksı Han'ın gözlenen fiziksel hasarları tesbit edilerek, onarım için müdahale türleri ve malzeme belirlenmiştir.

Sonuç olarak, Saksı Han'ın yaşatılması ve Galata'daki tarihsel birikimi koruma altına almaya yönelik koşullar önerilmektedir.

BÖLÜM 2. GALATA VE SAKSI HAN ÇEVRESİNİN TARİHİ

Galata, tarihi İstanbul Yarımadası'nın kuzeyinde ve İstanbul yarımadasının karşısındadır. Bogaziçi'nin ve haliç'in girişlerine, İstanbul'a ve Anadolu yakasına hakim bir tepenin yamaçlarına kurulmuştur. Sınırlarını günümüze çok az birbölümü ulaşan deniz ve kara surları belirlemektedir (Bkz. Harita 1). Tepenin üzerinde, kuzey yönünde, Şişhane Sokağından başlayarak, kuzeybatı ile kuzeydoğu yönleri boyunca uzanan surlar, Pera bağları ile sınır çizen kara duvarlarıydı. Şimdiki Büyük Hendek ve Lüleci Hendek Sokakları üzerinde bulunuyorlardı (Bkz. Harita 2). Tepenin en yüksek yerinde, bu iki sokağın buluştuğu yerde Galata Kulesi bulunmaktadır. Galata'nın kuzeybatı surları Şişhane sokağının kuzeydoğu köşesinden başlayarak güneybatı yönünde tepeden aşağıya inmekte ve Azapkapı'da kıyıya ulaşmaktaydı. Tophane tarafındaki surlar Haliç Yalı Sokağının kuzey batısından, Lüleci Hendek Sokağının köşesinden başlayarak güneydoğu yönünde kıyıya varmadan Kılıç Ali Paşa Sokağında son bulmaktaydı (Bkz. Harita 2 ve 3). Galata'nın kıyı surları, Azapkapı ile Tophane arasındaa uzanmaktaydı. Kara surları üzerindeki kapılarla kent dışına açılan Galata, kıyı duvarları üzerindeki kapılarla da, adlarıyla anılan iskelelere ulaşmaktaydı.

Kapılar;

a) Deniz tarafındaki kapılar: 1) Meyyit Kapı, 2) Azap Kapı, 3) Buulu sokağı üzerinde bulunan kapı, kesin olarak belirlenememiştir, 4) Kürkçü Kapı, 5) Yağkapanı Kapısı, 6) Balık Pazarı Kapısı, 7) Karaköy Kapısı, 8) Kurşunlu Mahzen Kapısı, 9) Mumhane Kapısı, 10) Kireç Kapı-

b) Kara tarafındaki kapılar: 11) Tophane Kapısı, 12) Hoca Ali Mescidinin yanında, kesin olarak belirlenemeyen kapı, 13) Büyük Kule Kapısı, 14) Küçük Kule Kapısı, 15) Yeni Azap Kapısı.

c) İç surlar üzerindeki kapılar: 16) Kuledibi Kapısı, 17) Mihal Kapı (Horoz Kapısı), 18) Meydancık Kapısı (Voyvoda Kapısı), 19) Küçük Karaköy Kapısı, 20) İç Azap Kapısı, 21) Adı bilinmeyen örülü bir kapı, olarak isimlendirilmektedirler(1).

Galata'yı çepeçevre saran surlara ek olarak, O'nu kendi içinde de bölgelere ayıran iç surlar vardı (Bkz. Harita 2). Bunlardan biri Karaköy kapısı ile küçük kule kapısı arasında kuzey yönüne doğru kıydan tepeye çıkan surdu. Diğer, bir kısmı zamanımıza ulaşmış olan ve Kuledibi Kapısı ile Yanık Kapı arasında kuzeydoğu yönünde Galata Kulesi'ne doğru çıkıp ona saplanan surdur. Böylece, Galata semti batıdan doğuya Haliç'e dik üç kısma ayrılmış oluyordu (Bkz. Harita 2 ve Şekil 1).

Bugün mevcut olmayan bir sur daha vardı(2). Voyvoda Kapısı ile Harap Kapı arasında kuzeybatı yönünde kıyıya paralel uzanmaktaydı (Bkz. Harita 2 ve Şekil 1). Bununla beraber, Galata'yı çalışmamıza yardımcı olması açısından Batıdan doğuya doğru 1., 2., 3. bölgelere ayıracağız (Bkz. Şekil 1).

Yukarıda sınırları belirlenen Galata yerleşimi, ilk çağların sonunda "Sykai" olarak anılmaktaydı(3). Yine, Rumca "Süt" anlamına gelen "Gala" kelimesinden türetilen "Galata" ismi söylenegelmiştir. Fakat, ismin kesin kaynağı tam olarak bilinmemektedir. "Galata" adının "Galat" diye anılan Galoalar'ın buradan geçtikleri için adlarını Galata'ya verdikleri(4) veya Rumların "Galus" dedikleri Avrupalıların kente yerleşmelerinden sonra bu ismin verildiği ileri sürülmektedir(5).

Sosyal ve ekonomik hayatındaki canlılığına ve özellikle ticaret ortamının hareketliliği ile taşıdığı öneme rağmen, tarihi gelişimi, Bizans'ın başkenti olan İstanbul ile beraber ele alınmıştır(6). I. Konstan-

tin'in yoğun imar faaliyetlerine girişmesi sonucu(7) yeniden inşa edilen İstanbul şehrinin sınırları çizildiğinde ve bölgelere ayrıldığında Galata XIII. Region olarak tarihe geçmiştir.

İstanbul'un Ondördüncü bölgesi Blakhernae mahallesidir. İstanbul tarafındaki bölgelerin sıra numarası izlenirse, Galata'nın ondördüncü bölge olması akla uygun gelmekteyse de bir rivayete göre, Galata'ya verilen onüç sayısının Hristiyanlarca uğursuz kabul edilmesinden dolayı, bu uğursuzluğun saraya ve çevresine verilmesinden kaçınılmış ve Galata'ya onüç sayısı tahsis edilmiştir(8) (Şekil 2).

1453'te Sultan Mehmet Han İstanbul'u fethedip Bizans Haki-miyetine son verdiğinde Galata da el değıştirmiş oluyordu. Böylece, XV. yüzyıldan başlayarak Galata'nın hem statüsü değışiyor hem de yepyeni bir kültür akımıyla yaşamaya hazırlanıyordu. Özellikle, kıyı surları dışında diğerkent duvarlarının kısmen de olsa yıktırılması, fiziksel ayrılığı da ortadan kaldıran ilk adım oldu(9).

XVII. yüzyılda da ticaret hayatına katılmaya başlayan Batı Avrupalılar Galata'nın tarihsel önemini arttıracak başka bir dönemin ilk temellerini atmışlardır(10).

2.1. İSTANBUL'UN FETHİNDEN ÖNCE GALATA

Büyük Roma İmparatorluğu'ndan koparak Doğu'da hüküm sürmeye başlayan ve İstanbul'da Bizans adını alan Doğu Roma'nın bu bölgeye gelmesinden önce de Galata'da bir yerleşim vardı(11). Bununla birlikte tüm dikkatler Bizans İstanbul'unun üzerinde olup Galata onun bir parçası olarak görülmekteydi(12). Bizanslıların yanısıra başta Latinler olmak üzere çeşitli kavimlerden insanlar Galata'da faaliyetlerde bulunmaktaydılar. 991 yılında Venedikliler, İmparator II. Basileios'tan, sonraları da IX. Constantinos'tan birçok ticari ve siyasi-ayrıcalık elde etmeyi başarmışlardır(13). Bu ayrıcalıklar onlara Galata'nın kapılarını açmıştır. Buna rağmen Galata'nın asıl yükselişı, Cenevizlilerin 1160 yılında

Bizanslılarla yakın ilişkilere girmeleriyle başlamıştır(14).

Esasen, XII. yüzyılda Galata'nın sakinleri sadece Venedikliler ve Cenevizliler değildi. Yahudilerin de yanısıra Amalfililer Pisalılar ve Raguzalılarla Rumlar da renkli bir toplu yaşam sürmekteydiler(15).

1169 yılında verilen bir imparatorluk kararıyla, Ceneviz halkı Bizans İmparatorluğu'nun koruması altına girmiştir. Bu şekilde, Cenevizliler öncelikli olarak güvenliklerini sağlamak istemişlerdir(16).

1204 yılının 8 Nisan günü Haçlı ordusunun İstanbul'u zapt edip Latin Devleti kurması Galata'da yaşayan Latin toplumunun yararına olmuştur. 56 sene süren Latin Devleti'nin yıkılmasıyla, Cenevizliler tekrar Bizans'la olan ilişkilerini güçlendirme yoluna gitmişlerdir. 1260'ta Galata'yı tekrar ele geçiren İmparator Mihael Palaoiologos, gösterdikleri bağlılıktan ötürü Cenevizlilere ödül olarak Galata'yı vermiştir. Aynı zamanda, ileride, İstanbul yakasında karışıklık çıkartabilecek olan Cenevizliler buradan uzak tutulmuş olacaktı(17). 1261 yılından başlayarak Cenevizliler Galata'ya fiilen yerleşmeye giriştiler. kendi yurtları olarak benimsedikleri Galata'da ticaret loncaları kurdular(18). Bu arada, ilk sırada Venedikliler olmak üzere diğer koloniler de Cenevizlileri tehdit etmekte ve Galata ticaretinden pay alma savaşı vermekteydiler. Tüm zorlamalara rağmen Bizans İmparatoru III. Alexios'tan imtiyaz almayı başaran taraf Cenevizliler olmuştur(19).

XIII. yüzyılda uluslararası bir liman kendi haline gelen Galata'da, Cenevizliler, 1315'te Palazzo Comunale (Cemaat Evi)'yi yapmışlardır. 1348'de de İsa Kulesi olarak anılan Galata Kulesini yeniden inşa ederek İstanbul'un fethine kadar varlıklarını güçlü bir şekilde hissettirmişlerdir(20).

2.1. FETİHTEN GÜNÜMÜZE KADAR GALATA

1453'te Türk egemenliğine giren İstanbul ile beraber Galata

da Osmanlı yönetimine dahil olmuştur. Kuşatma sırasında Bizans'a yardım eden Cenevizliler, Fatih Sultan Mehmet tarafından cezalandırıldılarsa da, bir karışıklığa neden olmamak için Galata'daki işleri ve mallarına dokunulmamıştır(21). Bununla beraber Bizans döneminde ellerinde bulunan zengin imtiyazları ve ticari konumu tam anlamıyla bulamamışlardır(22).

Fethin hemen ardından Galata'nın renkli hayatına Türkler de yavaş yavaş katılmaya başlamıştır. Tekrar câmiye dönüştürülen Arap Camii'nin çevresinde Türk mahalleleri oluşturulmuştur. Galata Bedesteni veya Eski Bedesten olarak anılan, yağ kapanı tarafında, tersane caddesi üzerindeki dokuz kubbeli ticaret yapısı Fatih döneminde inşa edilmiştir(23). Bu da, Osmanlı ticaret faaliyetlerinin Galata'da fiilen başladığını göstermektedir. İlk zamanlarda Hristiyan mahallelerinin çevrelediği Müslüman yerleşimlerinin içinde gayri müslimlerin oturmaları yasaklanmıştır(24). bu, yasaklar zaman zaman yumuşadıysa da, 16. ve 17. yüzyıllarda çıkarılan padişah fermanlarıyla tekrarlanmışlardır(25).

Türklerle iskan edilmesine rağmen, XVII. yüzyılda Galata, tam bir Türk semti olmamıştır(26). Cenevizliler, Venedikliler, Floransalılar ve bir kaç ta Marsilyalı faaliyet göstermektedir(27).

İngiliz gezgin Fynes Moryson'a göre, Galata'da Türk nüfusu az olmakla beraber bir mezarlıkları vardır. Ayrıca İngiliz, Fransız ve Venedik elçileri, Pera bağlarındaki evlerinde oturmaktadırlar. Galata güzel bahçeler ve tarlalarla doludur(28).

Batı Avrupalılar ve özellikle Fransızlar Osmanlı İmparatorluğundan bazı ayrılacıklar alarak, Galata ticaretinde kendilerine yer edinmeye başlamışlardır. Yavaş yavaş Ceneviz etkisi azalmıştır. Bu durum, bir anlamda, Fransa'nın Avrupa'daki askeri yaptırım gücünün artmasıyla doğru orantılı olarak gerçekleşmiştir(29).

XVI. yüzyıldaki Türk ticaret yapısı Galata Bedesteni'nin yanın-

da inşa edilmiş olan Kurşunlu Han (1544-1550)'dir(30).

XVII. yüzyılda Osmanlı sarayı yabancıların kent içerisinde hareket imkanlarını kısıtlayıcı kararlar almıştır(31). Fakat, sonraları verilen bazı ayrıcalıklarla belli bir kesimin üzerinden kaldırılmışlardır. Örneğin 17. yüzyılın ikinci yarısında padişah tarafından dikte ettirilen bir fermanda "Galata'da sur haricinde, Hristiyanlar tarafından yeni bina inşa edilmemesi" ne dair bir kanun açıklanmaktadır(32). Oysa yabancı elçiler Pera'ya doğru kendi evlerini inşa etmeyi sürdürmüşlerdir(33).

Fransa, İngiltere ve İspanya'da kurulan güçlü merkezi yönetimler bu devletleri Avrupa dışında da pazar aramaya itmiştir. Aynı zamanda başta İngilizler olmak üzere Avrupa'da sanayi kurma düşüncesi yoğun biçimde gelişmekteydi(34).

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1535'te Fransa'ya ve 1580'de İngiltere'ye verdiği kapitülasyonlarla yeni müteşebbislerin Galata'ya geçmeleri için gerekli ortam hazırlanmış oluyordu.

XVII. yüzyılda dükkanları Galata'da olan tüccarların evleri, yukarıda daha havadar ve düzlük olan Beyoğlu'ndadır(35). Galata'nın Haliç kıyıları, İngiliz Fransız, Hollanda ve Venediklilere ait gemilerle doludur(36).

XVII. yüzyılda, Galata'nın ticaret alışkanlığı, Osmanlı İmparatorluğu'nun ürünlerine dayanan, kentin içerisine dönük, eski İstanbul'un ticaretinden farklıdır. Galata ticareti kendine özgüdür. Haliç'in her iki yakasında alışveriş yapan Yahudi tüccarlar, Galata Kulesi çevresinde simsarlık yapan Museviler vardır(37).

Galata ile İstanbul arasında köprü olmadığından ulaşım Pereme denilen kayıklarla yapılmaktaydı(38).

1672'de sadece 4 Fransız evi bulunan Galata'ya 1685'ten itibaren, 1719'a kadar 175 Fransız gelip yerleşmiştir. İzmir ile daha ilgili olan İngilizler ve özellikle Ermenilerle çalışan hollandalılar için de durum aynıdır. Bununla birlikte, Galata'da bir kaç Cenevizli de bulunmaktadır. Bunlar, 1699'da kendi bandıraları altında ticaret hakkı kazanmış gemi sahibi kişilerdir(39) (Bkz. Şekil 6).

XVII. yüzyılda Galata'da 3080 dükkan, 8 çarşı 1 yağ pazarı ve 1 bedesten vardır. dükkan sahiplerinin çoğu Frenk ve Rum'dur(40) (Bkz. Şekil 7-9).

XVII. yüzyılda inşa edilmiş olan Yelkenciler Han'ı Kürkçü kapı yanındadır. Sur duvarına yaslanmış sıra odalardan oluşturulmuş uzun bir yapıdır (Bkz. Şekil 5). 1647'de ölen Kemankeş Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır(41).

Galata'nın yabancı tüccar ve toptancıların artan akımı ve XVII. yüzyılda, XV. ve XVI. yüzyılda olduğundan daha fazla Batı ürünü ithal edilmesinden dolayı, İstanbul yakasına göre bir istisna meydana getirebileceği düşünülebilir. Ayrıca artan ticarethanelerle Galata, pera'ya doğru genişlemektedir.

XVIII. yüzyılda, Galata'nın tarihinde iki pazar önem taşımaktadır. Biri Tophane üzerindeki yolda salı günleri kurulan pazardır. Bugün buranın adı da Salı Pazarı'dır. Aynı şekilde, Tersane Caddesi ile Voyvoda Caddesi arasında uzanan ve iki caddeyi bağlayan Perşembe Pazarı Caddesi üzerinde de bir pazar kurulmaktaydı(42).

Genelde dükkanlar meslek ve ticaret türlerine göre aynı sokak ve sokaklar grubunda toplanarak bir pazar oluşturmuşlardır.

XVIII. yüzyıl, Türklerin Batı dünyasına daha çok yaklaştığı ve anlamaya çalıştığı bir dönem olmuştur(43). Bu dönemde Galata'da Saksı Han geleneksel tarzı hatırlatan bir ticaret yapısı olarak inşa edilmiştir.

Aynı şekilde Serpuş Han da Galata ticaretinde yer almıştır.

XIX. yüzyılda Galata sanki küçük bir Avrupa'dır. Özellikle sarraflık, bankerlik, tefecilik, meslekleri oldukça yaygındır(44). Bu dönemde, Osmanlı devleti Avrupa'nın sanayileşme hızına ayak uydurmaya çalışmaktadır. Ekonomik çıkmaza giren Osmanlı hazinesi, Dolaylı yollardan para simsarlarından borç almaktadır(45). 19. yüzyılın ikinci yarısında kendilerinden söz ettiren ve çoğunluğunu Rumlarla Ermenilerin oluşturduğu Galata Bankerleri de Osmanlı Devletinin iktisadi hayatının çökmesinde önemli rol oynamıştır. Galata bankerleri, özellikle, izledikleri iki yönlü para politikalarıyla hem üreticiyi hem de tüketiciyi kredilerle finanse etmekteydiler. Tanzimat Hatt-ı Hümayunu ile de bazı haklar da kazanan bankalar zamanla ticaret ve finans kuruluşlarının en güçlü yanını oluşturmuşlardır.

Günümüzde Galata'nın Haliç kıyısındaki limanları kalmamıştır. Ayrıca kenti çevreleyen surların büyük kısmı, yok olmuştur. Galata, küçük imalathanelerin, depoların ve ticarethanelerin olduğu bir semt halini almıştır. Ancak tarihi kimliğini, Galata Kulesi, Arap Camii, Eski Bedesten veya Serpuş Han, Saksı Han, St.Pierre Kilisesi gibi yapılarıyla belli etmektedir.

BÖLÜM 3. SAKSI HAN'IN TANIMI

3.1. SAKSI HAN'IN TARİHLENDİRİLMESİ

Galata'da eski Ceneviz mahallesinde bulunan, Saksı Han'ın kitabesi yoktur. bu nedenle kim tarafından yaptırıldığı ve hangi tarihte inşa edildiği bilinmemektedir. Fakat, yapım özellikleri değerlendirildiğinde, XVIII. yüzyıl yapılarıyla benzerlik göstermektedir.

Yaklaşık bir tarih saptaması yapabilmek için Saksı Han'ın tapu sicil kayıtları araştırılmıştır(46).

Beyoğlu Tapu Kadastro Müdürlüğü'ndeki tapu sicil dosyasında Saksı Han'dan "Pafta 262, Ada 1522, Parsel 1'de, 245,50 m² iki depo ve iki mağazası olan han, Çakır Ağa vakfiyesi icarelidir." şeklinde sözedilmektedir.

1873 yılına ait temessük defterinde(47) (Ek.2) Saksı Han'ın Osmanlı Hazinesi'nce Mihail oğlu. İstavri adında bir şahsa satıldığı, O'nun da, binayı 1873'te Yorgaki oğlu Kalpoliti'ye sattığını öğrenmekteyiz.

Saksı Han, 1984 yılına kadar Yunanlı varislerinin mülkiyetinde kalmış, son varislerden, Teane ve Josef Hacidaki de Girit'e göz edince, T.C. Hazinesi tarafından vergi borçlarına karşılık alıkonulup, kirası bir kayyum tarafından hazineye devrolunmuştur.

Tapu kayıtlarından Çakır Ağa Vakfı olduğu anlaşılması üzerine, açılan dava sonucunda, 14.4.1992 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlü-

ğü'ne devri gerçekleşmiştir.

Vakfiyesinin çıkartılması hususunda Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne yapılan, 4.5.1992 tarihli başvuru henüz cevaplanmamıştır.

1880 yılında yayınlanmaya başlayan Fransızca ticaret rehberlerinde, Saksı han'ın 1890 ve 1912 yıllarında büro ve depo olarak kullanıldığı kayıtlıdır(48).

3.2. SAKSI HAN'IN GALATA'DAKİ KONUMU

Galata'nın Haliç'e açılan kapılarından ve iskelelerinden biri olan Yağkapanı Kapısından girilerek, Galata Bedesteni'nin yanından Tersane Caddesi'ne ulaşılır (Bkz. harita, 2 ve 3). Bugün, Tersane Caddesi genişletilmiş; dolayısıyla Koruk Sokak ve Cami-i Cedit sokak ile Eski Tersane Caddesi arasındaki yapı adaları ortadan kaldırılmıştır. Bununla beraber, Tersane Caddesini, ona paralel uzanan, kuzeybatıdaki Voyvoda Caddesine bağlayan Perşembe Pazarı Caddesi, sokak genişliğinde olmasına rağmen hayli işlek bir ulaşım yoludur (Bkz. Harita 4 ve 5).

Saksı Han, Perşembe Pazarı Caddesi üzerindedir. Kuzeybatıda Zencefil Sokağı ile, kuzeydoğu yönünde Galata Mahkemesi Sokağı ile güneydoğuda Perşembe Pazarı Caddesi ve güneybatı yönünde de Bakır Sokağı ile çevrilidir (Bkz. Rölöve P1 Vaziyet Planı ve Harita 5).

3.3. SAKSI HAN'IN MEVCUT KULLANIMI

Günümüzde Saksı Han'da birçok işyeri vardır. Bunlar, küçük imalathaneler ve tamirhanelerle, ticarethanelerden oluşmaktadır.

Zemin kat, 001 no'lu mekan, bir menfez imalathanesidir. 002 no'lu mekan, elektrik motorları ve vantilatör ticarethanesidir. 003 no'lu mekan alüminyum profil toptancısıdır. 004 nolu mekan elektrik motorları ticarethanesidir. 005 nolu mekan emlak-muhasebe bürosu olarak kulla-

nılmaktadır. 006 nolu mekân elektrikli vantilatör ticarethanesidir. 007 nolu mekân hortum ve yangın söndürme malzemeleri ticarethanesidir.

1. Kat; 101 nolu mekân, ortak holdür. 102 nolu mekân, yangın söndürme ekipmanı e merdiven imalathanesidir. 103 nolu mekân, musluk imalathanesidir. 104 nolu mekân elektrik motorları tamirhanesidir. 105 nolu mekân civata ticarethanesidir. 106 nolu mekân kullanılmamaktadır. 107 nolu oda, depodur.

2. Kat; 201 nolu mekân büro ve depo olarak kullanılmaktadır. 202 ve 203 nolu mekanlar su pompası imalât ve tamir atölyesi olarak kullanılmaktadırlar.

3.4. GENEL TANIM

Saksı Han, zemin, 1: kat ve 2. kattan oluşan kargir bir binadır. Alaturka kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür (Bkz. Foto 4, 5, 6, 7).

3.4.1. Plan Özellikleri

Saksı Han, üzerine inşa edildiği yamuk planlı arsaya göre biçimlenmiştir. Rölöve çalışmaları sonunda, arsadan kaynaklanan düzensizliğin mekanlara yansıtılmadan binanın yapılmak istendiği anlaşılmıştır. Böylece, bazı duvar kalınlıkları değişen değerler vermektedirler. Mekânların karşılıklı kenarları hemen hemen eşit uzunlukta olmalarına karşın, köşeler dik değildir (Bkz. Rölöve P1 1. kat planı ve P2 zemin kat, P3 2. kat planı).

Saksı Han'ın zemin katını oluşturan mekânlar sokaklarla bağlantılı hacimlerdir. 001 ve 002 nolu mekânlarla 007 nolu mekân Bakır Sokağı'na açılır. 003 no'lu mekân ise Galata Mahkemesi sokağına çıkmaktadır. Ayrıca, küçük birer dükkan olan 004, 005 ve 006 mekânları sonradan açılmış olup, Perşembe Pazarı caddesiyle bağlantılıdır (Bkz. Rölöve P2, zemin kat planı).

Girişten merdivenlerle 1. kata çıkılarak, 101 nolu mekâna ulaşılır (Bkz. Rölöve P6, I.I. kesiti). 101 nolu mekân orta hol niteliğindedir. Nitekim, 102, 103 ve 105, 106 nolu özgün mekânlar da bu hole açılmaktadır (Bkz. Rölöve P1, 1. kat planı).

101 nolu holden demir bir merdivenle 1. kata ulaşılır. 1.kat, Saksı Han'ın giriş aksındadır. Bakır Sokak ile Galata Mahkemesi Sokağı arasında arka arkaya üç adet odadan oluşmaktadır. Bunlardan 201 nolu mekân Bakır Sokağına çıkma yapmaktadır. 202 nolu mekân ortadadır. 203 nolu mekân Galata mahkemesi sokağına bakmaktadır (Bkz. Rölöve P3).

3.4.2. Strüktür

Saksı Han'ın strüktürü taşıyıcı duvarlara oturan tonozlardan ve kemerlerden oluşmaktadır (Bkz. Şekil 10).

3.4.2.1. Duvarlar

Dış Duvarlar: Zemin katta ortalama 90 cm, üst katlarda ise 80-85 cm kalınlıkta olan taş duvarlardır. 2. katın kuzeybatı ve güneydoğu duvarları, 1. katın saçak seviyesinden yaklaşık 140 cm. yükselerek, kalkan duvar halini almışlardır (Bkz. Rölöve P5, Foto 81, 82).

İç Duvarlar: İç duvarların hem ayırıcı hem de taşıyıcı görevi vardır. Binanın yamuk bir arsaya oturtulmasından dolayı duvar kalınlıkları da farklılıklar göstermektedir.

102 ile 103 nolu mekânların ortak duvarı olan ve kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan duvar, mekânların giriş kapıları arasında (Güneydoğu ucu) 50 cm iken diğer uçta kalınlık, yaklaşık 100 cm'ye ulaşmaktadır (Bkz. Rölöve P1 üst kat planı).

Aynı doğrultuda olan ve 105 nolu mekânla 106 no'lu mekânı

ayıran duvar da perşembe pazarı caddesi yönünde yaklaşık 50 cm iken, kapı tarafında 105 cm kalınlığa ulaşmaktadır (Bkz. Rölöve P1 üst kat planı)

Kuzeydoğu ile güneybatı doğrultusunda uzanan iç duvarların kalınlığı, yaklaşık 64 cm.dir.

2. katta, iç duvarların kalınlığı yaklaşık 60 cm'dir.

3.4.2.2. Kemerler

Pencere üstlerinde, kapılarda ve 1.katta kemer kullanılmıştır.

Pencere kemerleri, üstten tegetli sivri kemerdur. Açıklıkları 75-80 cm kadardır.

Giriş kapısı ve 1. kat mekânlarının kapılarında dairesel kemer kullanılmıştır. Açıklıkları kapı genişliğinde ve 95-96 cm'dir.

1. Katta bulunan 104, 101, 107 nolu mekânlar, kuzeybatı, güneydoğu doğrultusunda bulunan iki dairesel kemerle ayrılmışlardır. Kemer kalınlığı 60 cm'dir. (Bkz. Şekil 10 ve Rölöve P1 üst kat planı) Merdiven yönündeki kemerin açıklığı 320 cm, 104 nolu mekân yönündeki ise 370 cm.dir.

Zencefil sokağı cephesinde zemin kat duvarlarında iki adet dairesel kemer vardır (Bkz. Rölöve P5 zencefil sokağı cephesi foto 67, 70, 76, 77). Açıklıkları 150 cm.dir.

Giriş kapısının yanında ve kuzey batı tarafında 60 cm açıklığında bir kemere rastlanmıştır (Bkz. foto 85, 86).

3.4.2.3. Tonozlar

Zemin katın mekânları beşik tonozlarla örtülüdür (Bkz. Şekil 10 ve Rölöve P6 ile P7). Beşik tonozlardan ikisi birbirine paralel ve bitişiktir. Kuzeybatı ve güneydoğu yönlerinde uzanırlar. Diğer tonoz kuzeydoğu ve güneybatı doğrultusunda olup ilk iki tonoz buna dik konumdadır.

Üst katta, örtü olarak aynalı tonoz vardır. 102, 103 ile 105, 106 nolu mekânlar aynalı tonozdur. 104, 101 ve 107 nolu mekânın tavanı düzdür. 2. katın döşemesini oluşturmaktadırlar.

2.katın mekân açıklıkları da aynalı tonozla geçilmiştir. (Bkz. Şekil 10 ve Rölöve P1 I.I. kesiti).

3.4.3. Mekanlar

3.4.3.1. Zemin Kat

001 ve 002 nolu mekânlar büyük bir hacmin duvarla bölünmesiyle oluşturulmuşlardır (Bkz. Rölöve P2 ve 87, 88) döşemeleri grobetondur. 001 mekânının (Bkz. Foto 87) devamı olan 001 A mekânı, giriş merdiveninin altında küçük bir hacimdir (Bkz. Rölöve P2 ve P6 I.I. kesiti). Duvarlar teneke levha kaplıdır. 002 mekânının içi sıvalı ve badanalıdır (Bkz. Rölöve P2 ve Foto 88). 002 mekânının Zencefil Sokağı cephesine komşu olan kuzeybatı duvarının üzerinde biri küçük (49-60 cm., derinlik 46 cm) diğeri büyük (178x180 cm. derinlik 46 cm) iki niş vardır (Bkz. Rölöve P2 ve P6 II.II. Kesiti).

Galata Mahkemesi sokağı ile ilişki olan 003 mekânı (Foto 89, 90) yaklaşık 1080x510 cm'lik ölçüsü olan bir hacimdir (Bkz. Rölöve P2). mekân yüksekliği beton döşemeden tonozun tepe noktasına kadar 362 cm.dir. Sokak kotundan 137 cm aşağıdadır. Duvarları sıvalı ve badanalıdır.

Perşembe Pazarı caddesine açılan 004, 005 ve 006 nlu mekânlar sonradan yapılmış hacimlerdir. Döşemeleri betonarme olup, karo mozaik kaplıdır (Bkz. Rölöve P2 ve Foto 91, 92, 93).

Bakır Sokağa açılan 007 mekânı, yaklaşık 1080x570 cm boyutlarında büyük bir hacimdir. (Bkz. Rölöve P2 kısmi plan ve Foto 94, 95). Döşemesi Grobetondur. sokak kotundan 135 cm. aşağıdadır. Duvarları sıvalı ve kısmen badanalıdır.

3.4.3.2. 1. Kat

101, 104 ve 107 nolu 1. kat mekânları birbirlerinden ek duvarlarla ayrılmakta ve kuzeydoğu ve güneybatı doğrultusunda ve Saksı Han'ın giriş aksında ardarda üç oda izlenimi vermektedirler. sıvalı ve badanalı mekânlardır. Tavan düz ve mekânlar basıktır (H= 236 cm., Bkz. Rölöve P1 ve P6 I.I. Kesiti, Foto 97, 106, 113).

102, 103, 105 ve 106 nolu mekânlar da 101 nolu hole açılır.

102 nolu mekân, 569/607 cm boyutlarındadır. İki Bakır Sokağına, ikisi Zencefil Sokağına bakan dört penceresi vardır (Bkz. Rölöve P1, Foto 98,99). Tonoz seviyesinde betonarme bir döşemeyle bölünmüştür. Örtü elemanı aynalı tonozdur. Duvarlar sıvalı ve badanalıdır.

103 No'lu mekân, 520/566 cm. boyutlarındadır. Biri Zencefil Sokağına, üçü Galata Mahkemesi Sokağına bakan dört penceresi vardır (Bkz. Rölöve, P1, Foto 101, 1102, 103, 104, 105). Örtü elemanı aynalı tonozdur. Duvarlar, Horasan sıvalıdır. Güneybatı duvarında 144/265 cm boyutlarında bir niş vardır.

105 nolu mekânın boyutları 508/611 cm'dir. İki Galata Mahkemesi Sokağına, ikisi ise Perşembe Pazarı Caddesine bakan dört penceresi vardır (Bkz. Rölöve P1, Foto 107, 108, 109, 110). Örtüsü aynalı tonozdur. Duvarlar Horasan harcıyla kaplıdır.

106 nolu mekânın boyutları; 510/590 cm.dir. İki Perşembe Pazarı Caddesine, ikisi de Bakır Sokağına bakan dört penceresi vardır (Bkz. Rölöve P1).

105 ve 106 nolu mekânlar elemanlarının konumu açısından benzerlik göstermektedirler (Bkz. Şekil 15).

105 mekânının P11, P12, P13, P14 pencereleri 106 mekânının P16, P17, P16, P15 pencereleri ile simetrik yerleştirilmişlerdir. 105 nolu mekânda bulunan N'1, N'2, N'3 nişleri, 106 mekânında N1, N2 ve N3 nişlerine karşılık gelmektedir. (Bkz. Şekil 15. 105 ve 106 nolu mekânların karşılaştırılması Ö: 1/100).

3.4.3.3. 2. Kat

2. katın 201 nolu mekânı Bakır Sokağına konsollar üzerinde, çıkma yapmaktadır (Bkz. Rölöve P6 I.I. Kesiti). Çıkma, ikisi yanlarda (P 21 ve P24) ikisi de cephede olmak üzere dört pencere vardır (Foto 114). 201 nolu mekânın duvarları sıvalı ve badanalıdır. 201 mekânı 400x330-284 cm ebadındadır. 202 mekânı, 101 mekânının üstündedir (Bkz. Rölöve P6 I.I. kesiti, Foto 117). Kuzeybatı duvarında bir adet ve güney doğu duvarında bir adet olmak üzere iki adet tepe penceresi vardır. Bu pencereler çatılara çıkmaktadır. (Bkz. Rölöve P7, III.III kesiti). 202 nolu mekânın boyutları, yaklaşık 338/382/384/412 cm.dir. 203 nolu mekânın (Foto 122) Galata mahkemesi sokağına açılan iki penceresi vardır (P26 ve P27, PKZ Rölöve P 3 2. kat planı).

201, 202 ve 203 nolu mekânların örtüsü de aynalı tonozdur.

3.4.4. Cepheler

Saksı Han'ın zemin kat ile 1. kat cepheleri, hem yapı elemanlarının biçimleri ve konumları, hem de duvar örgüsü açısından farklıdır. İki cephe üst katın döşeme seviyesinden geçen taş kornişlerle ayrılmaktadır (Bkz. Rölöve P4 ve P5 cepheler).

1. kat ve 2. katta duvar örgüsü, bir sıra taş ve iki sıra tuğla almasıktır. Zemin katta ise sadece, kaba yonu taş örgü kullanılmıştır.

Bakır Sokağı Cephesi, özellikle üst kat cephesi itibarıyla simetrik sayılabilir (Bkz. Rölöve P4). Cephenin Zencefil Sokağı tarafında ki (P01 ve P02), Perşembe Pazarı Caddesi tarafında da iki pencere vardır (P17, P18). Çıkma kendi içinde simetriktir (Bkz. Foto 10). Bununla birlikte giriş kapısı tam simetri aksında değildir.

3.4.5. Yapım Tekniği

Cephelerde, taş malzemeyle almasıık olarak kullanılan tuğla malzeme, değişik boyutlarda üretilmişlerdir. Pencere kemerlerinde, almasıık duvar örgüsünde, saçaklarda, kuş köşklerinde ve tonoz yapımında kullanılmıştır.

Tuğla boyutları saçaklarda 10x20 cm ve 2⁵ - 3 cm kalınlığındadır. duvar örgüsünde kullanılan tuğlalar 20, 25, 36 cm boylarında ve 2⁵, 3, ≥ 3⁵ cm kalınlıklarındadır.

Taş malzeme almasıık duvarda, 15-18 cm kalınlığındadır. Zemin kat duvarlarında ise cephede, 20-25 cm.ye ulaşmaktadır. Boylar 20, 35, 50, 70 cm.ler arasında değişmektedir.

Pencere kemerleri 22-23 adet 20 cm boyunda, 2⁵ cm kalınlığında tuğlalardan yapılmıştır. Kemer özengileri pencere lentosunun üzerine oturmaktadır.

16. yüzyılın penceresinde, kemer yan duvarlara oturmaktadır. Buna rağmen, 18. yüzyıl pencere düzeninde, kemerler pencere lentosunun iki ucuna oturmaktadır. İlkinde kemerin yükü duvarlara aktarılmaktadır. bu durum, bir restorasyon çalışmasında lentonun kolayca değiştirilmesini sağlar. Fakat bir 18. yüzyıl penceresinde, kemer lentoya ve dolayısıyla sövelere yük aktardığından tüm pencere söveleri taşıyıcı göre-

vi görmekte ve malzeme ek gerilemeler altında kalmaktadır. Ayrıca, klasik pencere şemasında söveler, uçlarından 45° kertilerek, bir çeşit geçme ile birbirleri üzerine oturtulmuştur. Ekseriya, 18. yüzyıl pencere şemasında bu detayı yoktur ve elemanlar doğrudan birbirlerinin üzerine konmuştur (Bkz. Şekil 18 a ve 18b).

3.4.6. Malzeme

Saksı Han'ın yapımında kullanılan odtaşı, yeşil ve gri nerkedir. Sövelerde kullanılan gri odtaşı sık dokulu, buna karşın konsollarda kullanılan odtaşı daha gözeneklidir.

Yeşil odtaşına zemin kat cephelerinin örgüsünde rastlanmıştır.

Od taşı çeşitlerinin yanı sıra, yer yer devşirme olarak veya zaman içerisindeki bir tadilat nedeniyle, küfeki ve çeşitli kireç-kum taşlarının da kullanıldığı gözlenmiştir.

3.5. YAPI ELEMANLARI

3.5.1. Döşemeler:

Saksı Han'da özgün döşemeye rastlanamamıştır. Mevcut durumda, müdahale görmüş döşemeler vardır.

Zemin kat mekânlarının döşeme katları yoldan ortalama 130 cm aşağıdadır. Zemin, tesviye edilmek amacıyla betonlanmıştır.

1. ve 2. kat döşemeleri de betonlanmış durumdadırlar.

105 nolu mekânın döşemesi betonarmeye yeniden teşkil edilmiştir (Bkz. Rölöve P7 III.III kesiti).

201, 202 ve 203 nolu mekânların döşemeleri çelik patrellerle takviye edilmiş ve betonlanmıştır.

3.5.2. Merdivenler:

Giriş sahanlığından (± 0.00) üst kata (+288.4) çıkan merdiven 14 rıhtlıdır. Mevcut hali ile beton bir merdivendir (Bkz. Rölöve P6 I.I. kesiti Foto 96).

1. kattan 2. kata çıkan merdiven, mevcut haliyle demir profiller ve latalardan yapılmış bir elemandır (Bkz. Rölöve P3 çıkma kat planı).

Kornişler, profiller ve konsollar klasik 45° pahlı taş kornişler (Bkz.Şekil 12 a) Zemin kat ve üst kat cephelerini kat döşemesi seviyesinde ayrılmaktadır.

Aynalı tonozlarda, hem tonoz başlangıcında, hem de tonozun kilit taşının çevresini dönen basit dışbüken profil sırası vardır (Bkz Şekil 12b).

Bakır sokağı cephesindeki çıkmayı taşıyan konsollar (Bkz. Rölöve P8 sistem detayı, şekil 13, Foto 20) 7 adettir. İki başta bulunan konsollar daha geniştir (Dar olanlar 30 cm, geniş olanlar 40 cm). Büyük konsolların aralarında genişlikleri 20 cm yükseklikleri 26 cm olan küçük konsollar vardır (Bkz. Şekil 13).

3.5.3. Kapılar (FOTO 12, 22, 23, 24, 25, 42, 43, 44, 98, 103, 108, 112, 115, 124).

K01 kapısı, Saksı Han'ın güneybatı cephesi üzerinde ve bakır sokağına açılan giriş kapısıdır. Taş söveli ve dairesel kemerlidir. Demir kapı kanatları vardır (Bkz. Foto 12 ve 22, Rölöve P2 zemini kat planı). Kapı kanadı, demir latalar ve levhalardan yapılmıştır. Diğer iç mekânlardaki demir kapılarda olduğu demir mil ile döşemeye ve lentoya açılmış deliklere oturtularak açılıp kapanmaları sağlanmıştır.

1. katta, dört özgün kapı vardır. Bunlar taş söveli ve dairesel kemerli kapılardır. Kapı kanatları dövme demirden ve millidirler. Mekânların içine doğru açılırlar (Bkz. Rölöve P1, Foto 98, 103, 105, 108, 112).

K12 kapısı 102 nolu mekâna açılır (Bkz. Foto 98) (Not: Bu kapının özgün kapı kanadı Mayıs 1992'de işyeri sahiplerince sökülerek yerine niteliksiz yeni bir demir kanat yapılmıştır. Özgün kapı kanadı hurdacıya satılmıştır.

2. Katta, 201 ve 202 nolu mekânların kapıları basık kemerlidir. demir kapı kanatları mevcuttur (Bkz. Foto 115 ve 124).

3.5.4. Pencereleler (Foto 14, 15, 18, 19, 20, 21, 37, 38, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 62, 72, 73):

Saksı Han'da kullanılan pencereler taş söveli, demir parmaklıklı ve tuğla kemerli açıklıklardır. Klasik Osmanlı mimarisindeki pencere türünün tipik örneğidir (Bkz. Şekil 18b).

Pencere kemerleri, lentoya oturur. Dolayısıyla söveler kemeri taşımaktadır (Bkz. Bölüm 3.4.5. Yapım tekniği).

Pencerelerde, sövelere bağlı, demir parmaklıklar vardır. "lokmal" olarak nitelendirebileceğimiz bu klasik demir parmaklık türünde, demir çubukların birleşim noktalarında, yine demirden küçük toplar bağlantı için kullanılmıştır (Bkz. Şekil 18b ve Foto 73).

Mevcut durumda çeşitli zamanlarda yapıp, içerden sövelere takılmış ahşap pencere doğramaları vardır. Ayrıca demir pencere kapakları mevcuttur. (Bkz. Foto 110, P11 Demir kapak, Foto 116 P22 Demir Kapak ve Foto 119, P28 Demir kapak). Pencere kapakları dövme demirdendir. Her pencerede ikişer kanat mevcuttur.

Bakır sokağı cephesindeki, P19 ve P20 (Bkz. Foto 14) pencereleri farklıdır. Taş söveli ve demir kapaklıdırlar. Fakat, parmaklıkları ve pencere üstü kemerleri yoktur. Ayrıca P 20 penceresi oldukça küçüktür (37,5/62 cm).

Zencefil sokağı cephesindeki P04 ve P05 (Bkz. Foto 62, 72) pencerelerinin kemerleri yoktur. Ayrıca demir parmaklıkları lokmalı değildir.

2. katta 202 nolu mekânın P25 ve P28 nolu pencereleri (Bkz. Foto 118, 119) tepe penceresi niteliğindedir. Çatılara ulaşmak için kullanılmaktadırlar. Parmaksızdırlar. Tek demir kapakları vardır.

3.5.5. Nişler:

Mekân duvarlarında bulunan muhtelif büyüklüklerdeki açıklıklardır.

1. katta, 105 nolu mekânın, kuzeydoğu duvarında, P11 ile P12 arasında 100x150 cm, kuzeybatı duvarında 150x200 cm ve güneydoğu duvarında 100x150 cm boyutlarında nişler vardır.

106 nolu mekânın, kuzeydoğu duvarında, 85x150, güneydoğu duvarında, 100x150 cm ve kuzeybatı duvarında 65x150 cm boyutlarında birer niş vardır.

Ahşap raflar monte edilen nişler dolap olarak kullanılmaktadır (Nişlerin konumu için, rölöve P1 ve Şekil 15).

2. katın, 201 nolu ve 203 nolu mekânlarının güneydoğu ile kuzeybatı duvarlarında karşılıklı nişler vardır. 97 cm genişliğinde, 230 cm yüksekliğinde ve 46 cm derinliğinde olan nişler, dairesel kemerlidirler.

3.5.6. Çatı:

Saksı Han'ın çatı örtüsü alaturka kiremit örtülü kırma çatıdır (Bkz. Rölöve P1 vaziyet planı, rölöve P3 2. kat planı, Foto 79, 80, 81, 82).

3.5.7. Saçak:

5 Saksı Han'ın saçak seviyesinde "kirpi saçak" olarak anılan tuğla korniş binayı çevrelemektedir. kirpi saçaklar, üç sıra düz ve bunların arasına yerleşmiş, 2 sıra 45° dönük tuğla örgüsünden oluşmaktadır (Foto 56, 58 ve şekil 11a ve 11b).

3.5.8. Bezemeler (Kuş köşkleri, konsollar, kornişler, profiller)

Saksı Han'ın cephelerinin köşelerinde tuğladan malakari tarzda yapılmış kuş köşkleri vardır. Bugün parçalanmış durumdadırlar ve yerlerini belirleyen izler kalmıştır.

Birinci kuşluk, bakır sokak ile zencefil sokağı köşesinde ve bakır sokak cephesi üzerindedir (Bkz. Şekil 22a ve foto 17, 1 nolu kuşluk, rölöve P4 Bakır Sokak Cephesi). İkincisi, yine aynı yönde fakat Zencefil Sokağı cephesindedir (Bkz. Şekil 22b ve Foto 65, 2 no'lu kuşluk, rölöve P5 zencefil sokağı cephesi). Üçüncü kuş köşkü, Galata Mahkemesi Sokağı cephesinde ve Zencefil Sokağı köşesindedir. Kabartma sıva bezemesi mevcuttur (Bkz. Şekil 22c ve Foto 56, 3 nolu kuşluk, rölöve P4 Galata Mahkemesi Sokağı cephesi). dördüncü kuşluk, yine Galata Mahkemesi Sokağı cephesi üzerinde ve Perşembe Pazarı caddesi tarafındadır (Bkz. Şekil 22d ve Foto 57, 4 No'lu kuşluk, Rölöve P4 Galata Mahkemesi sokağı Cephesi). Beşinci kuş köşkü, Perşembe Pazarı Caddesi cephesinde ve Bakır Sokak köşesindedir. Kabartma sıva bezeme ile çevrilidir. (Şekil 22e, Foto 34, 5 no'lu kuşluk rölöve P5 Perşembe Pazarı Caddesi cephesi).

2. katın çıkmasını taşıyan taş konsollar 7 adettir. Her iki uçta bulunanlar daha geniştir (40 cm.). Diğerleri ise dardır (30 cm) her konsol elemanının arasında küçük konsollar vardır (Bkz. Foto 14 ve 20, şekil 13).

Taş korniş Saksı Han'ın zemin ve üst kat cephelerini ayıran bir hat oluşturmaktadır (+296 kotu). 18x20 cm boyutlarında 45° pahalı elemanlardır. Üst kat cephe yüzeyinden ortalama 5 cm dışarıdadır (Bkz. Şekil 12).

Dış bükey profiller üç'erli sıra halinde 1. katın 102, 103, 105 ve 106 nolu mekânlarının tonozlarında vardır. Profiller tonoz başlangıcın ve tonoz aynasının çevresinde bulunmaktadır (Şekil 12b).

BÖLÜM 4: RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

Saksı Han'ın restitüsyonu için elimizde pek az kaynak mevcuttur. Yapıdaki niteliksiz ekler ve mevcut sıvalar sökülerek bir temizlik yapılamadığından, yapının sağlayacağı fizik verileri elde etmek mümkün olamamıştır. Bu nedenle bazı sorularımız yanıtsız kalmaktadır.

Zemin kat mekânlarının temel seviyesi ve özgün döşeme kotları saptanamamıştır.

Zencefil sokağı cephesindeki K1 ve K2 kemerlerinin özgün eşik kotları saptanamamıştır. Bunun için 001 ve 002 mekânlarının Zencefil Sokak'a komşu duvarlarının sıvaları sökülmelidir [K1 ve K2 açıklıkları için bkz: Foto 76 ve 77, Restitüsyon P6 ve Rölöve P5, 001 ve 002 mekânları için bkz: Foto 87, 88 Restitüsyon P3 ve Rölöve P2 002 (001) nolu mekân ve 003 (002) nolu mekân].

Özellikle birinci ve ikinci katlarda ocak ve baca izi aranmıştır. Buna rağmen, birer depo görünümündeki mekânlarda uygun gözlem koşulları sağlanamadığından bir sonuç alınamamıştır.

Rölöve tespitlerinde işaret edilen baca deliğinin ise çatıdaki çıkışı bulunamamıştır (Bkz.Rölöve P1, üst kat planı, 007 nolu mekân Foto 94).

Bakır Sokak ve Galata Mahkemesi Sokağı'ndan 20. yüzyılın başında çekilen cephe fotoğrafları bilgi vericidir. Buna karşın Perşembe Pazarı Caddesi ve Zencefil Sokağı cepheleri ile ilgili görsel bir kayda rastlanılamamıştır.

Genelde kemerli olan pencere düzeni bazı açıklıklarda farklılık göstermektedir. Zencefil Sokağı cephesinde P04 ve P05 pencereleri, hem kemersiz, hem de parmaklıkları farklıdır. Farklı zamanlarda yapılmış oldukları izlenimi vermektedirler. Ayrıca Bakır Sokak cephesinde P19 ve P20 pencereleri için de aynı gözlem geçerlidir (P04 ve P05 için bkz. Foto 72 ve 62, P19 ve P20 için bkz. Foto 14). Yalnız P19 yaklaşık olarak normal pencere boyutunda iken P20 daha küçüktür. Parmaklık yoktur. Bu durumda farklı görünseler de duvar örgüsünde bir düzensizlik olmaması, bize özgün olabileceklerini de düşündürmektedirler.

4.1. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ İÇİN YARARLANILAN KAYNAKLAR

Celal Esad Arseven'in birinci baskısı 1913 yılında Osmanlıca yapılan Eski Galata ve Binaları adlı eserinde, Saksı Han'dan "Galata Mahkemesi Sokağı'ndaki hane" olarak söz edilmektedir (Bkz. şekil 19, 20, 21).

Diğer bir kaynak, Diez ve Glück tarafından 1920'de Münih'te yayınlanmış olan Alt Konstantinopel adlı tanıtım kitabıdır. Bu eserde bulunan 70 nolu resimde, Saksı Han'ın Bakır Sokak cephesi açıkça görülmektedir(49) (Bkz. Foto 3).

Saksı Han'a zaman içerisinde yapılmış olan niteliksiz ekler ve bazı müdahaleler hakkında, binada uzun yıllar çalışmış olan Agop Aykar (Ek. 3) ve Vartan Tomayan'ın (Ek 4) görüşlerine başvurulmuştur. Bunun dışında, Prof.Dr.Semavi Eyice, General de Beyliè'nin(50) Saksı Han hakkındaki yazısına karşı kendi görüşlerini dile getirmiştir (Ek: 5).

4.2. SAKSI HAN'IN 18. YÜZYIL HANLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Saksı Han avlusuz kent içi ticaret yapılarındandır. 16., 17. ve 18. yüzyılların geniş avlulu, büyük hanlarına nazaran farklı bir plan şeması sergilemektedir. İstanbul'da bulunan Çuhacı ve Yıldız Hanlarını-

la, İzmir’de Kızlarağası Han’ı 18. yüzyılın avlulu hanlarına birer örnek oluşturmaktadırlar (Bkz. Foto 129, 131, 132 ve şekil 25, 26, 27).

Saksı Han’ın ve çağdaşı Serpuş Han’ın (bkz. Foto 125, 126, 127, 128) avlusuz olarak biçimlenmesini etkileyen şartlar arsa imkanlarının yanısıra yaptıranın maddi olanaklarına bağlı olabilir.

Plan şeması açısından farklılık göstermesine rağmen Saksı Han yapım özellikleri bakımından 18. yüzyıl han yapılarına benzemektedir.

Ortak yapım özelliklerinin açıkça görüldüğü başlıca yapı elemanları:

- a) Almaşık duvar örgüsü
 - b) Pencereler
 - c) Taş konsollar
 - d) Tuğla saçak (kirpi saçak)
 - e) Tonoz örtüsü
- olarak ele alınabilir.

a) Saksı Han’ın üst kat duvarlarında gözlenen almaşık duvar örgüsü, iki sıra tuğla ve bir sıra taştır (bkz. Bölüm 5). Bu tekniğe, hem 16. yüzyıl yapılarında (Yahya Bey Camii, Edirne), hem de 18. yüzyıl yapılarında rastlamaktayız. 16. yüzyılda almaşık duvardaki taş boyutları $h = 22-23$ cm tuğla boyutları $15 \times 30 \times 3$ cm iken 18. yüzyılda bu değerler biraz düşmektedir. Taş için 16-18 cm yükseklik ve muhtelif boylar, tuğla için $10 \times 20 \times 3-3,5$ cm. İstanbul’da taş malzeme olarak, eskiden Bakırköy ocaklarından çıkarılmış küfeki kullanılırken, 18. yüzyıl yapılarında daha çok od taşı dikkati çekmektedir. Bunun yanında, yine yer yer küfeki ve çeşitli kum ve kireç taşları da devşirme olarak kullanılmıştır.

b) Pencereler, taş lentolu ve sövelidir. kemerler, üstten teğetli sivri kemerdir. Genellikle tuğladan yapılmışlardır(61). Yıldız han ve

Çuhacı Han'da da gözlemektedir (Foto 129, 131, 132).

c) Bakır sokağı cephesindeki çıkmanın taş konsollarının benzerlerini, Yıldız Han ve Çuhacı Han'da da görebilmekteyiz. Ayrıca, Galata'da Perşembe Pazarı Caddesinde bulunan Serpuş Han'ın üst kat konsolları Saksı Han'inkilere benzerdir (Foto 125 ve 132).

Genellikle giriş akslarının üzerinde bulunan çıkma, Mısır Çarşısı'nda da görüldüğü gibi, geleneğini sürdürerek 18. yüzyılda da kullanılmıştır (Mısır Çarşısı, Foto 133 ile Çuhacı Han, Foto 131 ve 132).

d) Bir Bizans yapım tekniği olan, tuğla saçak Klasik Osmanlı mimarisinde de sıkça kullanılmıştır (Zeyrek Camii "Pantokrator Kilisesi" ve Fethiye Camii "Pammakaristos Kilisesi"). Bu teknik, 18. yüzyılda da sivil mimaride, dini ve ticaret yapılarında kullanılmaya devam etmiştir (Yavuz Sultan Selim semtinde İsmail Ağa Camii için bkz. Foto 130).

e) Saksı Han'da, 18. yüzyıl yapılarında sıkça gözlenen aynalı tonoz örtüsü kullanılmıştır. İstanbul dışından bir han yapısı olan İzmir'deki Kızlarağası Han'ı üst kat odalarının aynalı tonoz ve zemin kat odalarının beşik tonoz ile örtülü oluşuyla 18. yüzyılın geleneksel şemasını taşımaktadır (Bkz. Şekil 26 ve 27). Ayrıca, cephe düzenindeki zemin kat ve üst katta klasik pencere kuruluşuyla tipik 18. yüzyıl hanlarından. Saksı Han'ın cephe kuruluşuyla paralellik göstermektedir (bkz. Şekil 25 ve restitüsyon P5).

4.3. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

Zemin kat; Arseven'in, Saksı Han'ın 20. yy başlarındaki genel durumu gözlenen krokilerinde, zemin kat döşemesi yol kotu ile aynı seviyededir (Bkz. Şekil 21). Fakat, zeminin zamanla doldurulup döşemenin yükseltilmiş olabileceği gözardı edilmemelidir. Bugün ise kazılarak indirilmiş zemin kotu nedeniyle özgün döşeme izi saptanamamaktadır.

Zemin katta her biri beşik tonoz ile örtülü üç depo mekânı bulunmaktadır. 001 nolu ve 003 nolu mekânlar Bakır Sokak'a, 002 nolu mekân da Galata Mahkemesi Sokağı'na açılmaktadır. 002 ve 001 nolu mekânların Zencefil sokak ile bağlantıları kesin olmamakla beraber K1 ve K2 açıklıkları ile de sağlanabilmektedir (Bkz. Restitüsyon P3, zemin kat planı).

1. kat; 101 mekânına açılan dört odadan meydana gelmektedir (Bkz. restitüsyon P2 üst kat planı, 101, 102, 103, 104 (105), 105 (106) nolu mekânlar). 101 nolu mekân orta hol niteliğindedir. Çıkma katın 202 nolu mekânı bunun üzerinde bir galeri teşkil etmektedir (Bkz. Şekil 19, 20, 21).

Üst kat odaları (mekân 102, 103, 104, 105) aynalı tonozla örtülüdür. Asma kat yoktur (Bkz. Restitüsyon P7, III.III kesiti).

Saksı Han'ın 104 ve 105 nolu mekânlarında bulunan nişlerden sadece Galata Mahkemesi sokağı ve Bakır Sokak yönünde olanları vardır. (104 nolu mekânda P11 ve P12 pencereleri arasında, 105 nolu mekânda P17 ve P18 pencereleri arasındaki nişler).

Rölöve çizimlerinde görülen 104 ve 107 nolu mekânların sınır-
ladığı alanlar (Bkz. Rölöve P1 1. kat planı) özgün mimaride, beşik tonoz-
la örtülü olmalıdır (Bkz. Restitüsyon P I.I kesiti). Nitekim, mevcut hali-
le betonarme olan 201 ve 203 nolu mekânların döşemeleri, değiştirilme-
den önce geleneksel bir strüktüre oturuyor olmalıdır.

107, 101, 104 nolu mekânlar ek duvarlar kaldırıldığında (Bkz. Rölöve P1 üst kat planı) tek bir hacim olmaktadır (Bkz. Restitüsyon P2 üst kat planı ve şekil 19).

Giriş merdiveni, mevcut durumundaki gibi bir döşeme parça-
sıyla örtülü değildir. Sadece giriş sahanlığının üstü küçük bir beşik
tonozla örtülüdür (Bkz. Restitüsyon P7, I.I kesiti)

Merdiven boyu kısıtlıdır. Buna karşılık kat yüksekliği fazladır. Bu nedenle riht sayısı muhtemelen aynı ya da yakın sayıda olmalıdır.

2. kat; iki oda ve bir galeri mekânından oluşmaktadır. Üstten 202 nolu galeriye ulaşan merdiven muhtemelen ahşap olmalıdır (Bkz. Restitüsyon P2 1. kat planı ve P4 2. kat planı).

201 ve 203 nolu mekânların karşılıklı duvarlarında birer büyük niş vardır. Arseven'in krokilerinde yer almamakla beraber, sonradan açılmış olmayacak kadar düzenli yapılmışlardır (Bkz. Restitüsyon P4).

Restitüsyonda mekânların tamamen sıvalı olarak düşünülmüştür. Nitekim eski sıvayı, 103, 104, 105 nolu mekânlarda gözlemekteyiz. Tüm iç duvarlar, tonoz yüzeyleri ve pencere içleri Horasan harcıyla sıvalıdır.

Cepheler üst kat duvarları bir sıra kaba yonu taş ve iki sıra tuğladan örülmüştür. Zemin kat duvarlar taşlardan kaba yonu ve nispeten daha büyük yapılmıştır. Cepheler kat döşemesi seviyesinde 45° pahlı taş kornişle zemin kattan ayrılmıştır.

Bakır Sokağı Cephesi (Güneybatı); (Bkz. Foto 3 ve restitüsyon P5 Bakır Sokağı cephesi) üst kat cephesi açısından değişiklik yoktur. Buna rağmen, zemin kat cephesi bugünkü işlenmiş durumundan farklıdır. K02 kapısı yuvarlak kemerlidir. ZP01 kemerli ve demir parmaklıklı bir havalandırma penceresi niteliğindedir. M04 te dairesel kemerli bir açıklıktır. K01 nolu giriş kapısı ise yine dairesel kemerli alışlagelmiş bir açıklıktır. Foto 3'te görülen ve sövelere dıştan takılmış kapı kanatları tam anlaşılamamıştır. Muhtemelen ahşap kapı kanadı olmalıdır.

Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi (Kuzeydoğu): (Foto 2 ve Restitüsyon P5 Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi), Arseven'in yayınladığı fotoğrafta (Foto 2) K03 açıklığının varlığı görülmektedir. Ayrıca

üzerinde havalandırma amacıyla açılmış yuvarlak bir açıklık daha vardır. ZP02 penceresi ile ZP03 penceresi mevcuttur.

Rölöve çizimlerine işlenen ve zemin katın 004 nolu mekânının Galata Mahkemesi sokağına açılan pencereler (Bkz. Rölöve P2 zemin kat planı ve Rölöve P4 Galata Mahkemesi Sokağı cephesi ZP1 ve ZP2 pencereleri) özgün değildir.

Galata Mahkemesi sokağı üst kat cephesinde, restitüsyon açısından ele alınacak en önemli elemanlar cephenin her iki köşesinde ve saçak altı hizasında bulunan tuğla işi malakari tarzda kuş köşkeridir (Bkz. Şekil 22 a ve 22b)

Perşembe Pazarı Sokağı Cephesi (Güneydoğu), üst kat cephesinde değişiklik yoktur. Sadece Bakır sokak yönünde köşede bir kuş köşkü olmalıdır. (Bkz. Restitüsyon P6) zemin kat duvarında, muhtemelen büyük açıklıklar olmamalıdır. Bununla birlikte bir pencere olup olmadığı da belirlenememiştir.

Zencefil Sokağı Cephesi (Kuzeybatı): (Bkz. Restitüsyon P6 Zencefil Sokağı cephesi). Zemin kat duvarında bulunan K1 ve K2 kemerli açıklıklarının (Bkz. Foto 76, 77) zemin ile ilişkisi saptanamamıştır. Muhtemelen 002 ve 003 nolu mekânları asıl girişleri olmalıdırlar. Bu cephede bir de kuş köşkü vardır. P03 penceresinin aksine P04 ve P05 kemersiz ve biraz daha geniştirler.

Çatı: Çatı, Alaturka kiremit kaplı kırma çatıdır. Tonozların üzerlerini örtmektedirler. Saçakları kirpi saçaktır.

BÖLÜM 5: RESTORASYON ÖNERİSİ

Düşünülen müdahale kesinlikle yapının sahip olduğu üsluba ve onun özelliklerine zarar verecek nitelikte olmayacaktır. Mümkün olduğu kadar geleneksel yapım teknikleri ve malzemeleri kullanılacaktır. Aykırı düşmemesi koşulu ile çağdaş yapı malzemelerinden de yararlanılacaktır (Isı ve su izolasyonu için gerekli örtü ve kaplama türü malzemeler vs.).

İlke olarak, binanın bütünlüğüne zarar veren nitelsiz ekler kaldırılacaktır. Böylece hem iç mekanlarda hem de cephelerde yapılacak bir temizleme-ayıklama işi ile binanın hem korumaya alınacak elemanları hem de fiziki veri değeri taşıyan parçaları ortaya çıkarılacaktır.

İkinci aşamada, yapının zaman içerisinde maruz kaldığı doğal veya insan eliyle yapılmış hasarları tesbit edilerek, hem yapı malzemesi hem de yapı elemanı ölçeğinde sağlamlaştırma ve onarım çalışmalarına başlanacaktır. Bunun için ise, uygulanacak teknik ve malzeme araştırılacaktır.

Müdahale, malzemenin hasar derecesine göre temizleme ise sağlamlaştırma bazında ele alınabileceği gibi, büyük hasar görmüş taş veya tuğla malzeme kısmen veya tamamen değiştirilebilecektir.

Bununla beraber mümkün olduğunca az miktarda malzemeyi yenisi ile değiştirmek asıl amaç olmalıdır. Bu husus yapının özgün dokusunu korumak için önemlidir.

5.1. HASARLARIN TESBİTİ

Gerek doğal etkenlerle (yağmur suyu, yapının bünyesindeki nem veya malzemenin kalitesi) gerekse kullanıcı olarak insnın yaptığı niteliksiz müdahaleler sonucunda, Saksı Han'da birçok hasar meydana gelmiştir. Bunları iki başlık altında ele alabiliriz:

- a) Yapı malzemelerindeki hasarlar,
- b) Strüktürel hasarlar.

5.1.1. Malzeme Hasarları

Tuğla malzemelerdeki hasarlar kırılma ve parçalanma şeklinde, özellikle saçaklarda gözlenmektedir (Foto 36). mekanik etkilere (Saksı Han'ın çatı saçağındaki ek parapet için bkz. Rölöve P6 Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi) oluşan bozulmaların yanısıra iyi fırınlanamamış tuğla malzemenin suyun etkisiyle zamanla bünyesindeki kilin ayrışması sonucu ufalanmalar meydana gelmiştir.

Taş malzeme, yağmur sularının etkisiyle büyük oranda hasar görmüştür. Saksı Han'ın genel inşa malzemesi olan od taşı ayrışmıştır. Özellikle pencere sövelerinden hasarın boyutları anlaşılmaktadır (Bkz. Foto 37, 38, 39, 40).

Taş malzeme, kendi iç yapısının getirdiği kalite farkıyla olduğu kadar ocaktan çıkartılıp yapıda kullanılış şekline göre de farklı bozulma türleri göstermektedir. Bakır Sokağı Cephesinde katın 21 nolu penceresinin sövesi (Bkz. Foto 20) büyük parçaların ayrılması şeklinde hasar görmüştür.

Bakır Sokağı'ndaki çıkmanın iki yanından akan yağmur suyu, cephenin bu kesimlerinde yıkanmış yüzeyler oluşturmıştır (Foto 10 ve 135). Ayrıca, derz harcı da çözülerek taş ve tuğla aralarının boşalmasına neden olmuştur.

Zencefil Sokağı Cephesi'nde, zemin kat duvarı çok daha ciddi bir manzara sergilemektedir. Malzemenin doğal bozulma sürecinin yanı sıra, niteliksiz tadilatların verdiği hasarlar gözlenmektedir (Bkz. Foto 66-71 ve 77-78).

Galata Mahkemesi sokağı cephesinin zemin duvarı tamamen sıvalıdır. Aynı şekilde Perşembe Pazarı Caddesi ve Bakır Sokak cephele-ri de portland çimentosu ile sıvalıdır.

Her cephede bulunan malakari kuş köşkleri, parçalanmış durumdadırlar (Bkz. Foto 17, 34, 56, 57, 58).

Mevcut çatı örtüsünün kiremitleri eskidir. Kırılan kısımlardan alttaki tonoz örtülerine, dolayısıyla mekanı çevreleyen duvarlara yağmur suyu nüfuz etmektedir. Ciddi boyutlarda nem sorunu vardır. Yaz ve kış ıslak olan duvarlarda çiçeklenmeler meydana gelmektedir. Yüzeysel kurumanın olduğu cephelerde içerideki rutubet devamlı olarak dışarıya doğru hareket halindedir. Tam kuruma hiçbir zaman gerçekleşmemektedir.

Rutubetin fazla olması, iç mekanlardaki sıva kaplamalarının niteliklerini kaybetmesine neden olmuştur (Foto 121a,b).

5.1.2. Strüktürel Hasarlar

Bakır sokak cephesinde 17 no'lu pencere ile 18 no'lu pencere arasında kalan duvar parçası üzerinde saçaktan korniş seviyesine kadar düşey derzleri takip eden çatlaklar gözlenmektedir (Foto 11, rölöve P4 Bakır Sokak Cephesi)

Bu çatlaklar eski fotoğraflarda görülmemektedirler.

Muhtemelen 007 nolu zemin kat mekanının tonoz yapısının bozularak yeni dükkanların açılması sırasında meydana gelen bir çökme

neticesinde oluşmuş olmalıdırlar. Bu mekandaki (Bkz.Rölöve P2 007 nolu mekan, kısmi plan ve rölöve P7 III.III kesiti, 0007 no'lu mekan) tonozun böylesine büyük bir hasara maruz bırakılması son derece yanlış bir müdahaledir. Yapılan ekler ve hasarlar fotoğraflarda açıkça görülmektedir (Bkz. FOTO 91, 94, 95).

5.2. RESTORASYON

5.2.1. İç Mekanlar

Tonozlar ve duvarlar: Ek betonarme döşemeler ve ahşap ekler kaldırılacaktır. Eski sıvalar ve çimento esaslı sıvaların sökülmesi öngörülmektedir. Duvar ve tonoz yüzeyleri temizlenecektir. Yeni sıva için yüzey hazırlanacaktır. Kullanılacak yeni sıvanın çimento esaslı olmamasına özen gösterilmelidir. yeni sıva, ocak kirecinin söndürülerek, kum tuğla ve kiremit kırığı ile karıştırılmasından elde edilecek Horasan sıva türünde olacaktır. Ayrıca, tonoz başlangıçlarında ve aynasının kenarını çevreleyen profiller tekrar çekilecektir.

Strüktürel hasarlarda sözü edilen 007 nolu zemin kat mekanının beşik tonoz yapısı (Bkz.şekil 14) tamamlanacaktır. Bunun için, ilk olarak betonarme ek döşemelerin sökülmesi gerekmektedir (Bkz. Rölöve P7 III.III kesiti) Betonarme döşemeler sökülürken binanın güneydoğu duvarı ile Galata Mahkemesi ve Bakır Sokak köşelerinden çökmeye maruz kalmaması için, ahşap payandalarla desteklenecektir (Bkz. Şekil 32a ve b). Döşemelerin sökülmesiyle boşta kalacak olan, tonozun mevcut parçasının çökmesini engellemek için ayrıca içeriden askıya alınacaktır. tonoz kalıbı inşa edilerek 30/30 cm boyutlarında 3 cm kalınlığındaki yassı tuğlalarla örülerek bütünlenecektir (Bkz. Şekil 33).

Döşemeler: Zemin katın özgün döşeme kotu kesin olarak saptanmamıştır. Bu nedenle mevcut kotlar bugün de kullanılarak kat irtifatlarından yararlanılacaktır. Blokaj ve grobetonla sağlamlaştırılarak zemin doğal taş kaplanacaktır. Ayrıca, zeminden gelen kapiler suyun

engellenmesi için grobeton üstüne su izolasyonu yapılacaktır (Bkz. şekil 30).

Üst katlarda da mevcut niteliksiz kaplamalar sökülerek, doğal taş kaplanacaktır. Restitüsyon çalışmalarında etüd edilen 202 nolu galeri mekanı, mevcut döşemenin açılmasıyla teşkil edilecektir. Ayrıca, giriş merdiveninin üzerini örten ve kademelenerek yükselen ek döşeme kaldırılacaktır. Böylece giriş sahanlığından itibaren bina aksını oluşturan galeri ile çıkma kata görsel ve hacim olarak bağlanan bir mekanlar bütünü elde edilecektir (Bkz. Restorasyon P7, I.I kesiti).

Pencereler: Pencere sövenlerinden, çok hasarlı olanları değiştirilecektir. bunun için doğal taş malzeme uygun olacaktır.

Eksik demir parmaklıklar tamamlanacaktır. Sağlam demir parmaklıklar temizlenerek tekrar kullanılacaktır. Pencere doğramaları çağdaş kullanıma uygun tarzda, ahşap ve çift çamlı olarak düşünülmektedir (Bkz. Şekil 31). Pencere kapakları da temizlenerek mevcut yerlerinde korunacaktır.

Kapılar: Demir kapı kanatlarının onarılıp tekrar kullanılması öngörülmektedir.

Merdivenler: Giriş merdiveni doğal taş kaplanarak ıslah edilecektir. 101 nolu mekandan 202 nolu galeri katına çıkan merdiven ahşap olacaktır. Ayrıca galeri çevresindeki korkulukların da ahşap olması öngörülmektedir.

5.2.2. Cepheler:

Bakır Sokağı cephesi niteliksiz saçak ve sıva eklerinden temizlenecektir. K02 kapısı kapatılarak restitüsyondaki tuğla kemerli pencere (ZP01) yapılacaktır. K03 ve K10 kapıları taş kemerli kapıya dönüştürülecektir (Bkz. Restorasyon P5 Bakır Sokağı Cephesi).

Zencefil sokağında bulunan K1 ve K2 açıklıkları mevcut zemin kotuna göre basık kaldıklarından pencere olarak kullanılacaklardır (Bkz. Şekil 32).

Zencefil sokağı cephesinin, zemin kat duvarında büyük miktarda taş değiştirme ve tamamlaması özellikle kornişlerin tekrar doğal taş malzemedен işlenerek yerine takılmaları gerekmektedir (Bkz. Şekil 29).

Galata Mahkemesi sokağı cephesinde zemin katın sıvası sökülerek derzleme yapılacaktır K06 kapısı kapatılarak yerine bir pencere açılacaktır (Bkz. Rölöve P4 ve Restorasyon P5 Galata Mahkemesi sokağı Cephesi) K04 kapısı kalacaktır.

Perşembe Pazarı Caddesi cephesinde ise niteliksiz açıklıklar kapatılarak duvar örülecektir (Bkz. Restorasyon P6).

Tüm cephelerde derzleme yapılacaktır.

5.2.3. Çatı

Restorasyon sürecinin en önemli aşaması olan çatı onarımıyla, su sorunu çözümlenecektir.

Öncelikle eski kiremitler ve altındaki harç tabakası sökülerek tonoz örtüsü ortaya çıkarılacaktır.

Çatı saçaklarının, özgün görüntüsünü bozmamak amacıyla yağmur oluğu yapılmayacaktır. Yağış suyu çatıdan süzülerek saçaklardan akacaktır (Bkz. Şekil 28a). Çatı alanlarının fazla büyük olmamasından ötürü, akacak suyun, doğrudan cephelere gelen yağmur suyundan fazla olmayacağı açıktır. Bununla beraber, 1. katın çatısı ile 2. katın kalkan duvarı arasında oluşan gizli dere islâh edilecektir. Su izolasyonu yapılarak onarılabacak olan gizli derelerde toplanacaktır. Yağış suyu, Galata Mahkemesi Sokağı cephesinden ve Bakır Sokak Cephesinden, çinko olukların devamı şeklinde yapılacak ve kirpi saçaktan en az 30 cm taşacak olan çörtenlerle yapıdan uzaklaştırılacaktır (Bkz. Şekil 28a ve b).

5.2.4. Isıtma

Mekânların ısıtılması için, döşeme kaplamasının altında tesis edilecek olan yerden ısıtma sisteminden yararlanılacaktır. Isıtma merkezi olarak, 001 nolu mekân öngörülmektedir. Isıtma için gaz brulörü kullanılacak ve kontrol vanaları da aynı hacimde konuşlandırılacaktır.

5.2.5. Aydınlatma

Aydınlatma için dolaylı ışık kullanılacaktır. Bu amaçla salon tipi ve portatif, halojen ampullu aydınlatma elemanları öngörülmektedir. Prizler süpürgelik seviyesinde ve döşemeye yakın yerleştirilecektir.

BÖLÜM 6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Galata tarihi ticaret bölgesinin bir parçası olan Saksı Han'ın korunmasına yönelik restorasyon etüdü, aynı zamanda, binanın çağdaş ticaret hayatına katılımını da sağlamayı amaçlamaktadır.

Büro veya işyeri, dükkan ihtiyacını karşılamak amacıyla yapılan, çoğu mimarlığın sanat yönünden nasibini almamış yüksek binalar, tarihi İstanbul şehrini çağımızın "yaşayan kent harabelerine" çevirmişlerdir. Buna karşılık, taşıdıkları kültür mirası sıfatının yanı sıra, sahip oldukları mekansal potansiyel ile daha verimli kullanılabilecek olan tarihi kent içi ticaret yapıları plansız bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Gerçekte, büyük ticarethanelerin ve toptancı esnafın tarihi kent çekirdeklerinden uzaklaştırılarak, günlük ihtiyaca yönelik perakende ticaretin mevcut han ve çarşılarla konuşlandırılmasının, hem tarihi İstanbul yarımadasındaki, hem de Galata'daki yoğun taşıt trafiğini frenleyeceği şüphesizdir.

Bugün ise tam tersi cereyan etmektedir. Yeni yapılan Galata köprüsü ile trafiğin gelecekte de eski kent dokularına büyük sorunlar yaratacağı bir gerçektir.

Saksı Han'ın, restorasyon çalışmasından sonra bir büro binası olarak kullanılması düşünülmüştür. Buna göre, üst katlar tek tek veya grup halinde kiraya verilecektir. Kiralama şartlı olacak ve binanın cephe-lerine ya da iç mekanlarını kiracı tarafından hiçbir keyfi ek yapılmayacaktır. Ayrıca, her türlü onarım ve bakım işi bir sorumlu mimar tarafından denetlenmek koşulu ile yapılacaktır.

Galata ilk kurulduğundan beri yoğun bir ticaret merkezi olmuştur. Özellikle 20. yüzyılla beraber, bu işlevi oldukça körelmiş, uluslararası liman statüsünü kaybetmiştir. Günümüzde ise ticaret, artık Galata kentinin kaldıramayacağı boyutlara erişmiştir. Bu durumda, onun sahip olduğu tarihsel ve kültürel değerlerin toplum hayatında aktif biçimde kullanılabilmesi, turizm sektörünün bölgede çok iyi organize edilmesiyle gerçekleşebilecektir. Bilhassa, Galata Kulesi'nin çevresinde şekillenecek olan turizm etkinliği, korunmuş tarihi yapılarla pekiştirilerek, Galata, kendi ticaret tarihinin açık hava müzesi rolünü üstlenecektir.

NOTLAR

- (1) SCHNEIDER VE NOMIDIS, Galata, Topographisch Archaeologische Plan, Harita
- (2) aynı eser, Harita
- (3) C.E.ARSEVEN, Eski Galata ve Binaları, s.25
- (4) aynı eser, s.26
- (5) aynı eser, s.26
- (6) S.EYİCE, Galata ve Kulesi, s.10
- (7) ARSEVEN, a.g.e., s.23
- (8) C.KAYRA, İstanbul Mekanlar ve Zamanlar, s.18
- (9) ARSEVEN, a.g.e., s.35
- (10) aynı eser, s.40
- (11) R.MANTRAN, XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul, C.II, s.143
- (12) İ.BERK, GALATA, s.201
- (13) ARSEVEN, a.g.e., s.23
- (14) aynı eser, s.30
- (15) BERK, a.g.e., s.202
- (16) P.G.İNCİCYAN, XVIII. Asırda İstanbul, s.23
- (17) MANTRAN, a.g.e., C.II, s.118
- (18) ARSEVEN, a.g.e., s.32, 33
- (19) aynı eser, s.35
- (20) aynı eser, s.35;
- (21) BERK, a.g.e., s.203
- (22) ARSEVEN, a.g.e., s.33
- (23) BERK, a.g.e., s.203
- (24) ARSEVEN, a.g.e., s.40
- (25) MANTRAN, a.g.e., C.II, s.121

- (23) aynı eser, s.70
EREMYA ÇELEBİ KÖMÜRCİYAN, XVII. YÜZYILDA İSTANBUL, s.37
- (24) ARSEVEN, a.g.e., s.41
- (25) A.REFİK, ONUNCU ASR-I HİCRİDE İSTANBUL HAYATI, s.15, 59, 133
ONİKİNCİ ASR-I HİCRİDE İSTANBUL HAYATI, s.30, 213.
- (26) T.REYHANLI, İNGİLİZ GEZGİNLERİNE GÖRE XVI.YÜZYILDA İSTANBUL'DA HAYAT, s.42
- (27) V.DÖKMECİ VE H.ÇIRACI, BEYOĞLU, s.11
- (28) REYHANLI, a.g.e., s.42
- (29) MANTRAN, a.g.e., C.II, s.117
- (30) C.GÜRAN, TÜRK HANLARININ GELİŞİMİ VE İSTANBUL HANLARI MİMARİSİ, S.90.
- (31) ARSEVEN, a.g.e., s.41
- (32) MANTRAN, a.g.e., s.72.
- (33) MANTRAN, a.g.e., C.I, s.75
- (34) aynı eser, C.II, s.143
- (35) DÖKMECİ VE ÇIRACI, a.g.e., s.15
KÖMÜRCİYAN, a.g.e., s.35
- (36) KÖMÜRCİYAN, a.g.e., s.35
- (37) MANTRAN, a.g.e., C.I, s.76
- (38) REYHANLI, a.g.e., s.43
MANTRAN, a.g.e., C.I, s.95
- (39) MANTRAN, a.g.e., C.II, s.152
- (40) aynı eser, s.73
- (41) GÜRAN, a.g.e., s.101
ARSEVEN, a.g.e., s.80-82
- (42) İNCİCYAN, a.g.e., s.113
- (43) ASLANAPA, OSMANLI MİMARİSİ, s.390
- (44) "İSTANBUL" Maddesi, Yurt Ansiklopedisi, s.3848, 3849
- (45) İ.H.DANIŞMEND, İZAHLI OSMANLI TARİHİ KRONOLOJİSİ, s.190
- (46) Beyoğlu Tapu Kadastro Müdürlüğü, Tapu sicil dosyası

- (47) Tapu Kadastro Bölge Müdürlüğü Kayıt Kalemî, 2184 nolu temessük defteri, 26 Rebi-ül Evvel 1290 (29 Nisan 1873), s.41 S ve 120 (1) K
- (48) F.CERVATI, ANNUAIRE ORIENTAL DU COMMERCE, 1889-90, s.501-506
- ANNUAIRE ORIENTAL DU COMMERCE, 1912, s.1255-56
- (49) DİEZ VE GLÜCK, a.g.e., Resim 70
- (50) Gl.de Beylik, L'Habitation Byzantine.

KAYNAKLAR

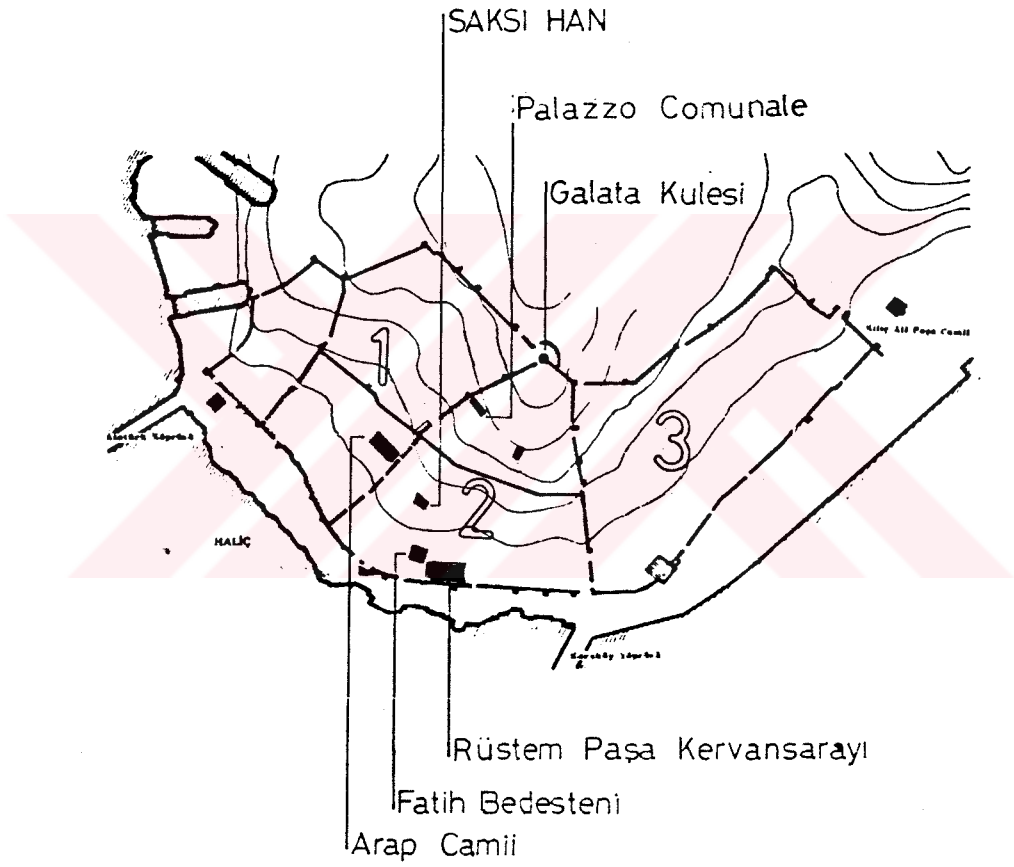
- (1) ARSEVEN,CELAL ESAD, ESKİ GALATA VE BİNALARI, Turing Otomobil Kurumu, 2.Baskı, İstanbul 1989.
- (2) AYKAR,AGOP, "GÖRÜŞME", İstanbul, 04/01/1992.
- (3) BERK,İLHAN, GALATA Adam Yayıncılık A.Ş., 1.Baskı, İstanbul 1985.
- (4) BEYLİE, General de, L'HABITATION BYZANTINE, 1903.
- (5) DANIŞMEND,İSMAİL HAMİ, İZAHLI OSMANLI TARİHİ KRONOLOJİSİ, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1961, C.4, s.190.
- (6) DIEZ,Dr.ERNST - GLUCK, Dr.HEINRICH, ALT KONSTANTİNOPEL, Roland=Verlay, München 1920, Resim 20.
- (7) DÖKMECİ,VEDİA - ÇIRACI,HALE, BEYOĞLU, Turing Otomobil Kurumu, İstanbul 1990, s.15-24.
- (8) ERSOY,BOZKURT, İZMİR HANLARI, A.K.M. YAYINI, ANKARA 1991, s.25, 27.
- (9) EVLİYA ÇELEBİ, EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNAMESİ (Hazırlayan: İsmet Parmaksızoglu), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1983, Giriş.
- (10) EYİCE,PROF.DR.SEMAVİ, GALATA VE KULESİ, Turing Otomobil Kurumu, İstanbul 1969, s.11-14.
EYİCE,PROF.DR.SEMAVİ, "GÖRÜŞME", İstanbul 1992.
- (11) FLEMING,JOHN - HONOUR,HUGH - PEVSNER,NIKOLAUS, DICTIONARY OF ARCHITECTURE, The Penguin Books, 1980.
- (12) FRERES,CERVATI, ANNUARE ORIENTAL DU COMMERCE, İstanbul 1889-90.
ANNUAIRE ORIENTAL DU COMMERCE 1912.
- (13) GÜRAN,DR.CEYHAN, TÜRK HANLARININ GELİŞİMİ VE İSTANBUL HANLARI MİMARİSİ, Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1976, s.131,132.

- (14) İNCİCYAN,P.G., 18.ASIRDA İSTANBUL, İstanbul Fetih Cemiyeti, 1976, s.100-108.
- (15) KAYRA,CAHİT, İSTANBUL ZAMANLAR VE MEKANLAR, Ak Yayınları, 1990, s.19,22,102.
- (16) KOÇU,REŞAD EKREM, İSTANBUL ANSİKLOPEDİSİ, İstanbul Ansiklopedisi Neşriyat Koll.Şti., İstanbul 1965.
- (17) KÖMÜRCİYAN,EREMYA ÇELEBİ, 17.ASIRDA İSTANBUL, Eren Yayıncılık ve Kitapçılık Ltd.Şti., İstanbul 1988.
- (18) MANTRAN,ROBERT, 17.YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA İSTANBUL, Ankara 1990, C.I, s.70-76, C.II, s.117-142 ile 143-148.
- (19) PERVITITCH,JACQUES, GALATA, KASIMPAŞA, BEYOĞLU (TAKSİM) Harita, 1/200, 1926-1927.
- (20) REFİK,AHMET, ONUNCU ASR-I HİCRİDE İSTANBUL HAYATI (1495-1591), Enderun Kitapevi, İstanbul 1988.
- (21) REYHANLI,TÜLAY, İNGİLİZ GEZGİNLERE GÖRE XVI.YÜZYILDA İSTANBUL'DA HAYAT (1582-1599), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 1983, s.42.
- (22) SÖZEN,METİN - TANYELİ,UĞUR, SANAT KAVRAMLARI VE TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, Remzi Kitapevi, 1986.
- (23) SCHNEIDER,A.M. - NOMIDIS,M.U., GALATA, TOPOGRAGHISCH - ARCHOLOGISHE PLAN, İstanbul, 1944.
- (24) TEMESSÜK DEFTERİ, Defter No: 2184, Tarih: 29 Nisan 1873.
- (25) TOMAYAN,VARTAN, "GÖRÜŞME", İstanbul 1992.
- (26) TUVALO,BÜLENT, GALATA HARİTASI, PERŞEMBE PAZARI CADDESİ, Ölçek 1/500, İstanbul 1956.
- (27) UNAT,FAİK REŞİT, Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Klavuzu, T.T.K. Ankara 1988.
- (28) YAVUZ,A.TÜKEL, ANADOLU SELÇUKLU MİMARİSİNDE TONOZ KULLANIMI, 1983.

şekiller

ŞEKİL 1. Galata'nın Surlarla Ayrılan Bölgeleri

ŞEKİL 2. M.S. 408-450 İstanbul'un Bölgeleri (Kayra, C.)

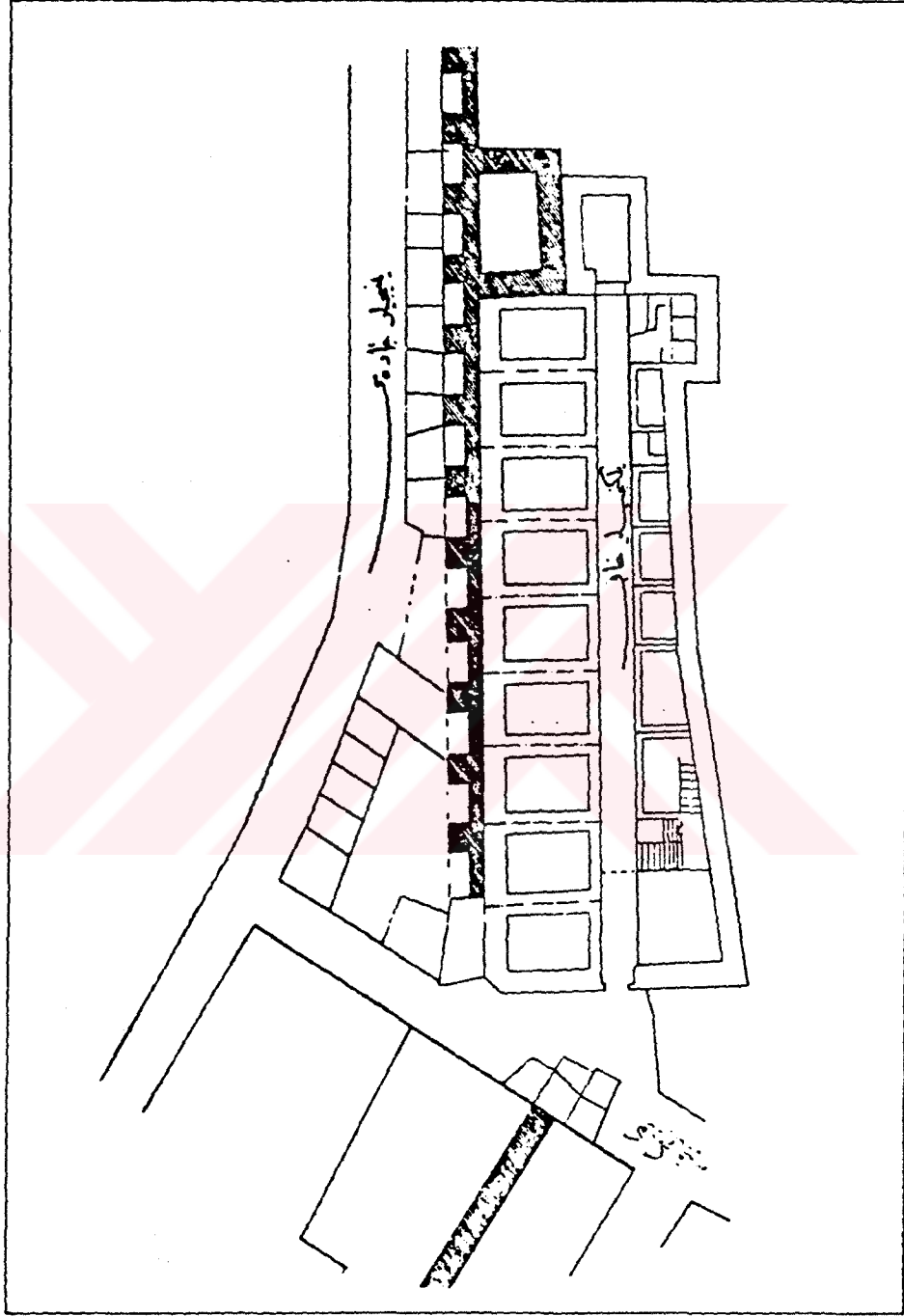
ŞEKİL 3. 15. yy.'da Galata (Kayra, C.)

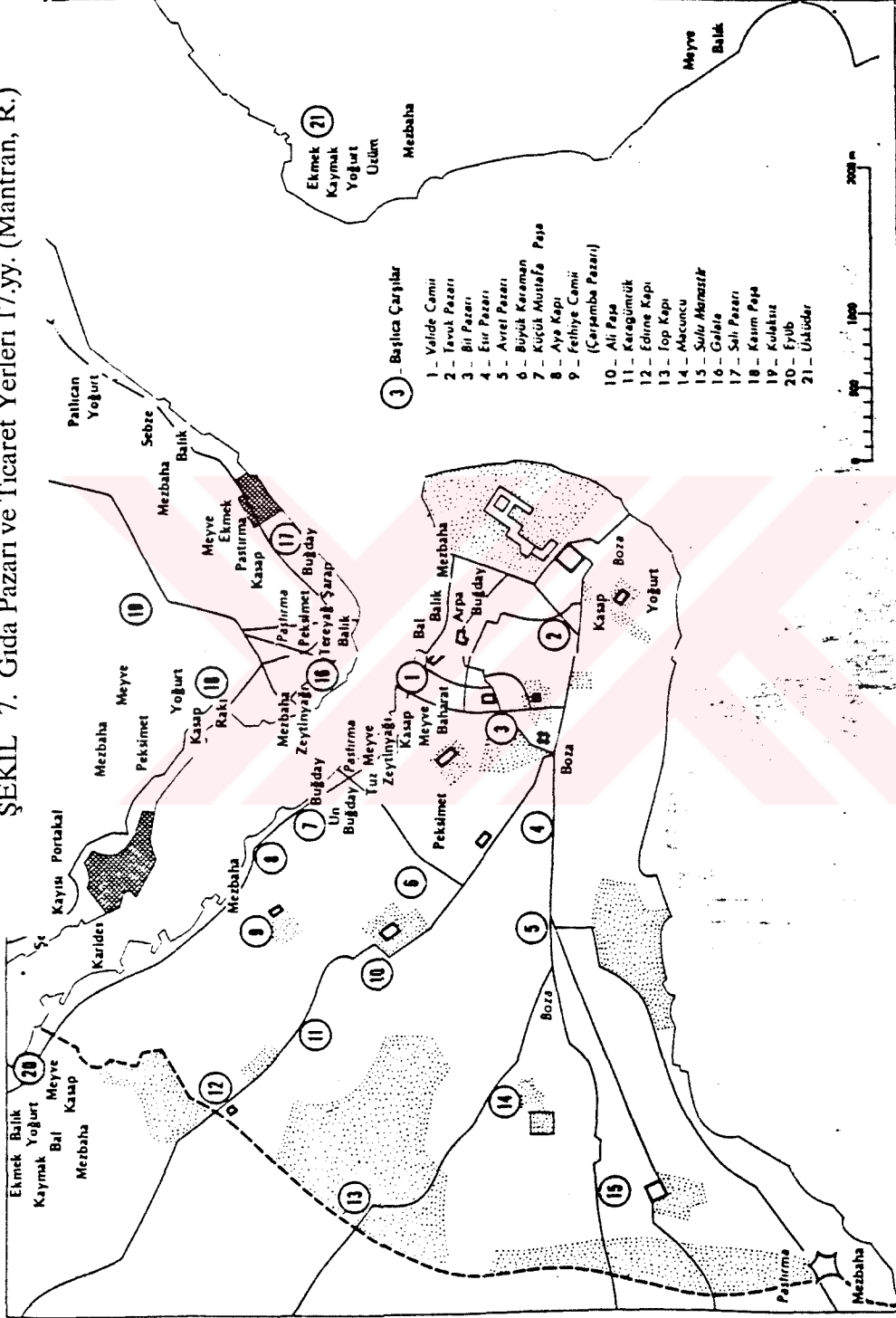
ŞEKİL 4. 16. yy.'da Galata (1556-1574)

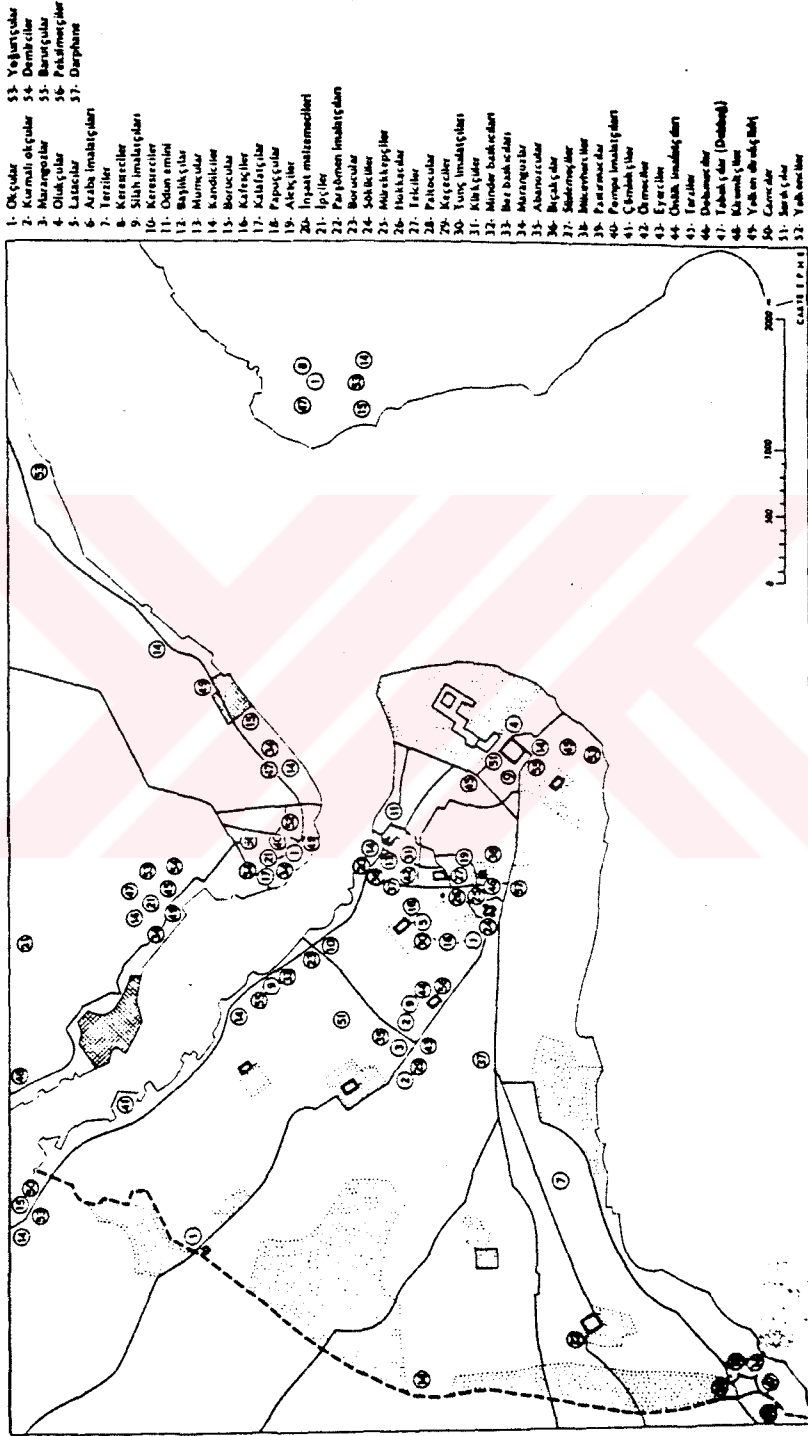
ŞEKİL 5. Yelkenciler Hanı, Plan (Arseven, Celâl Esad)

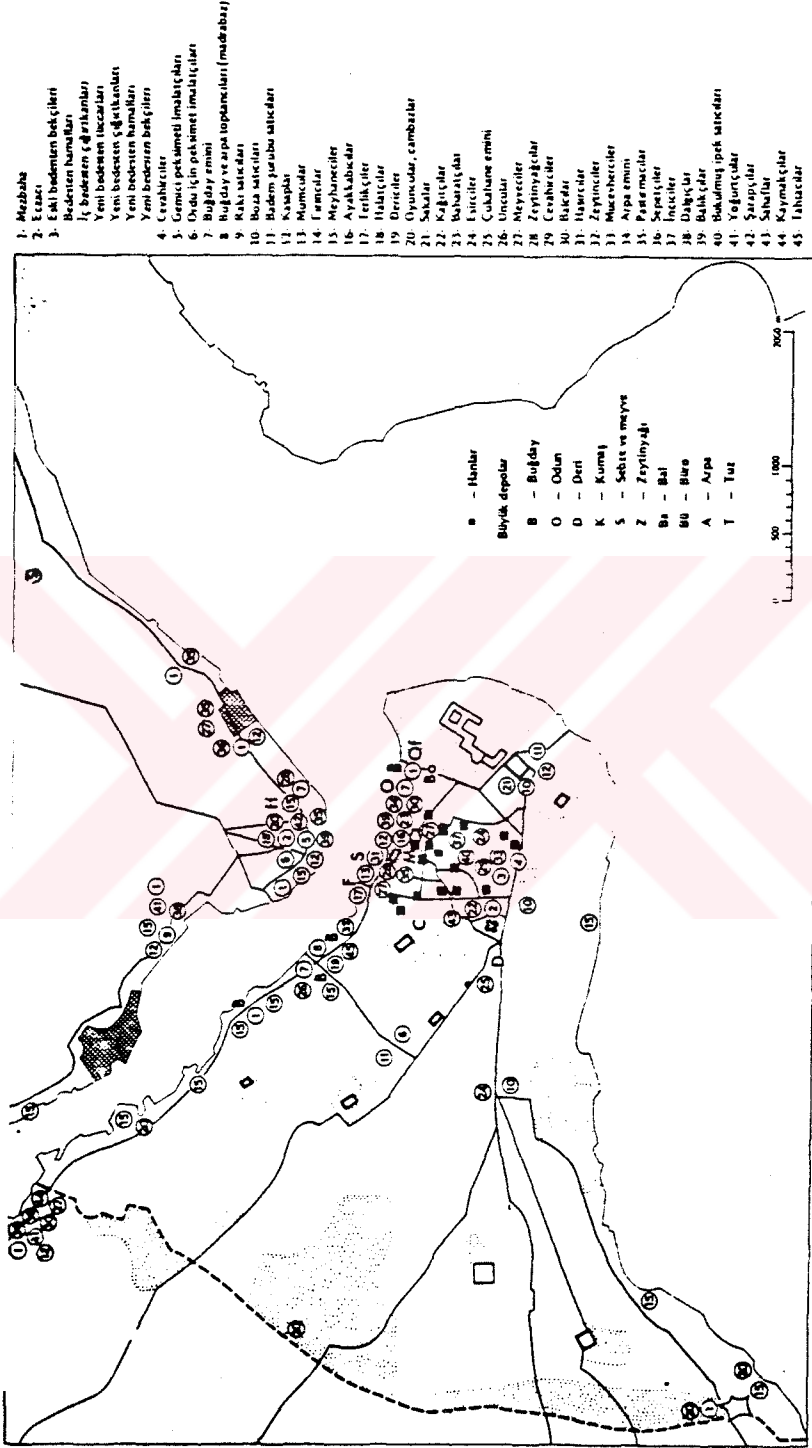
ŞEKİL 7. Gıda Pazarı ve Ticaret Yerleri 17.yy. (Mantran, R.)

ŞEKİL 8. İmalatçı ve Zanaatkar Esnafın Dağılımı 17.yy. (Mantran, R.)

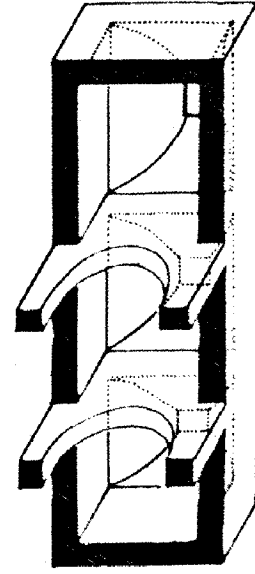

ŞEKİL 9. Tüccar ve Toptancı Esnafın Yerleri 17.yy. (Mantran, R.)

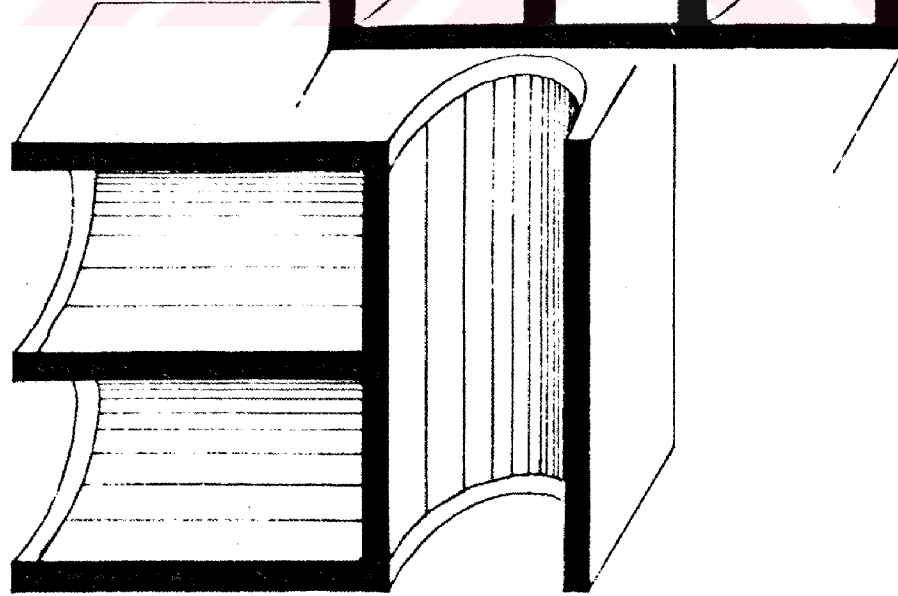
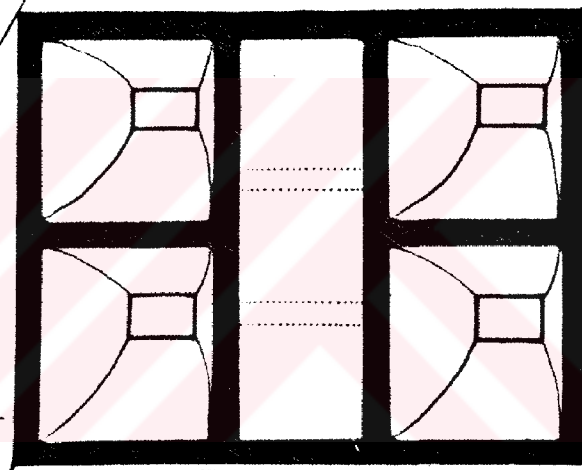

ŞEKİL 10. Sakı Han'ın Strüktür Şeması

ÇIKMA KAT

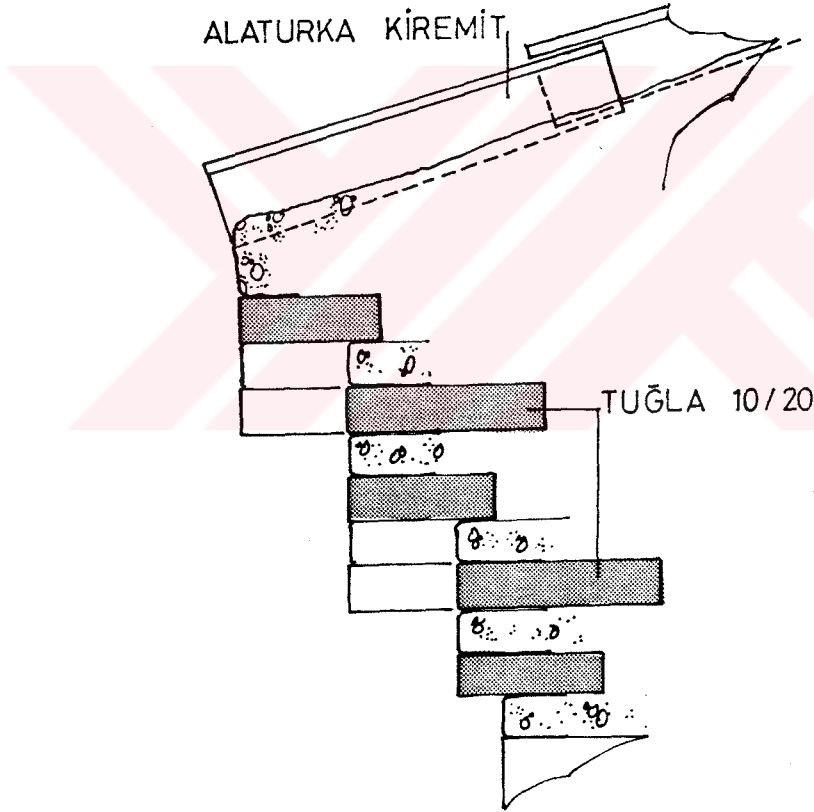

ÜST KAT

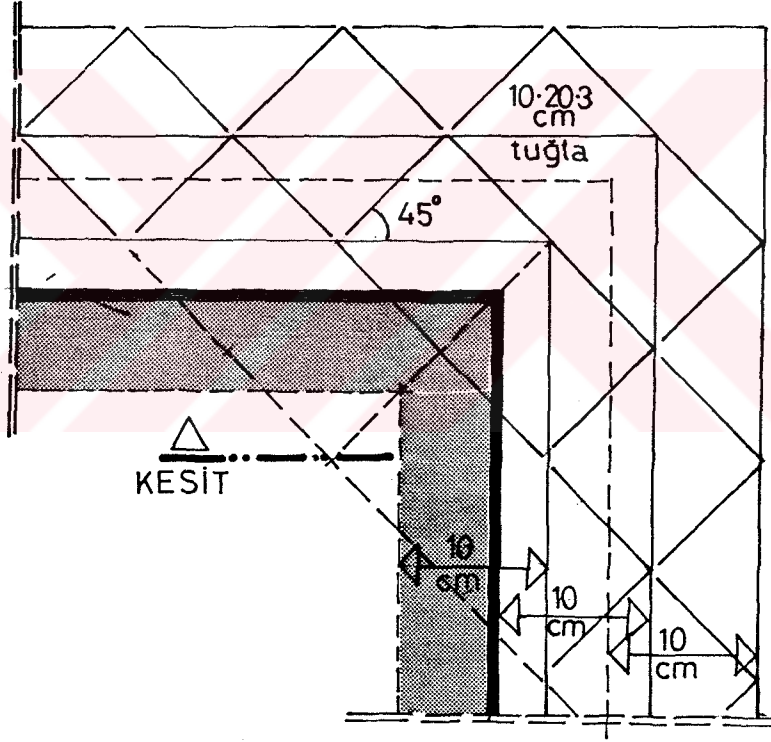

ZEMİN KAT

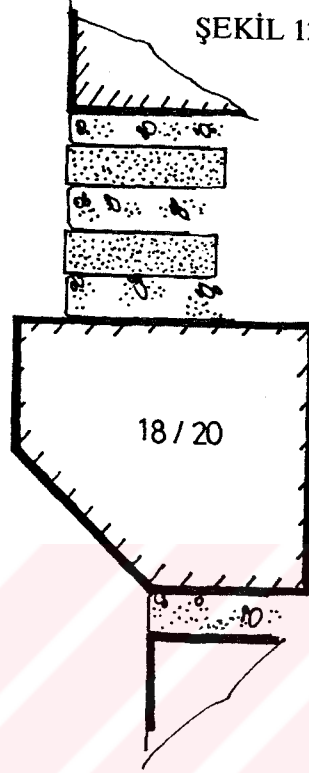
ŞEKİL 11. Saçak Detayı, 1/5 a) Kesit,

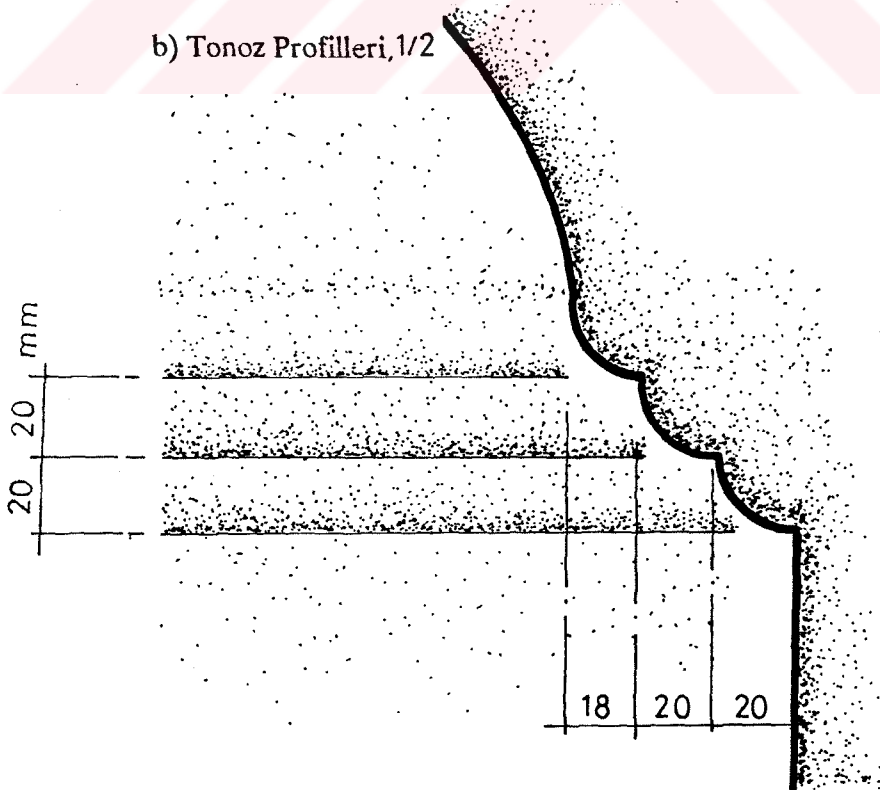
ŞEKİL 11. b) Plan

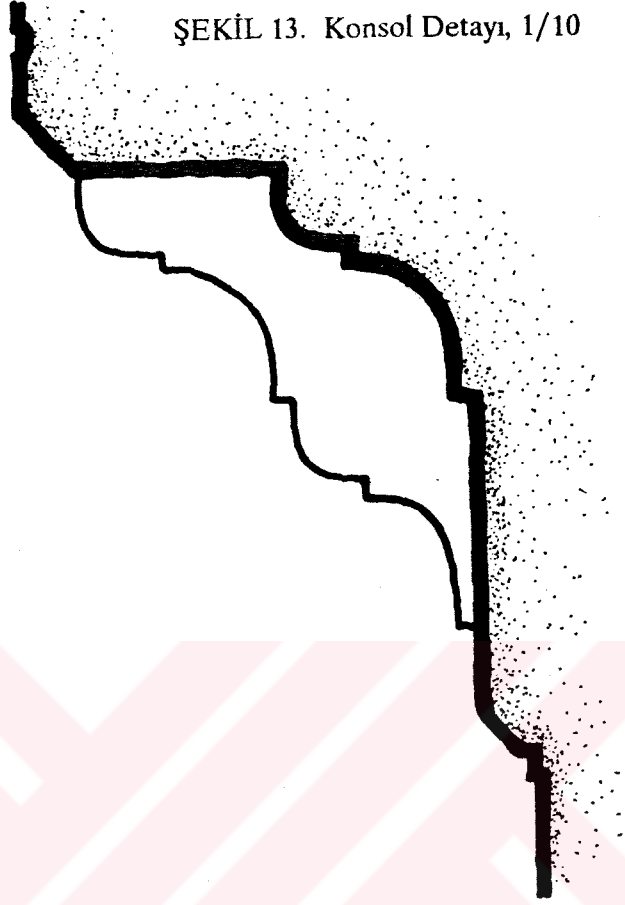
ŞEKİL 12. a) Korniş Detayı, 1/5

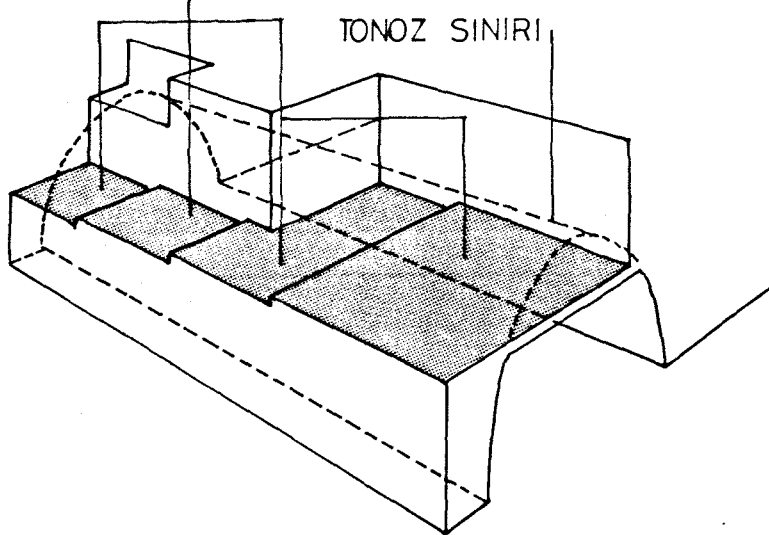
b) Tonoz Profilleri, 1/2

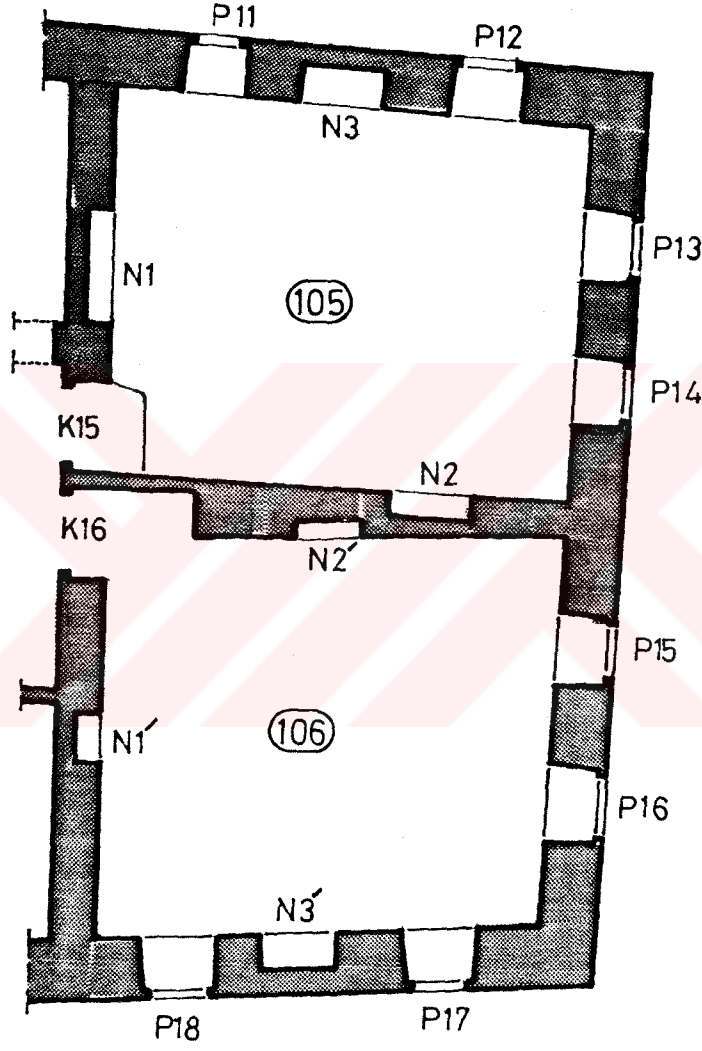
ŞEKİL 13. Konsol Detayı, 1/10

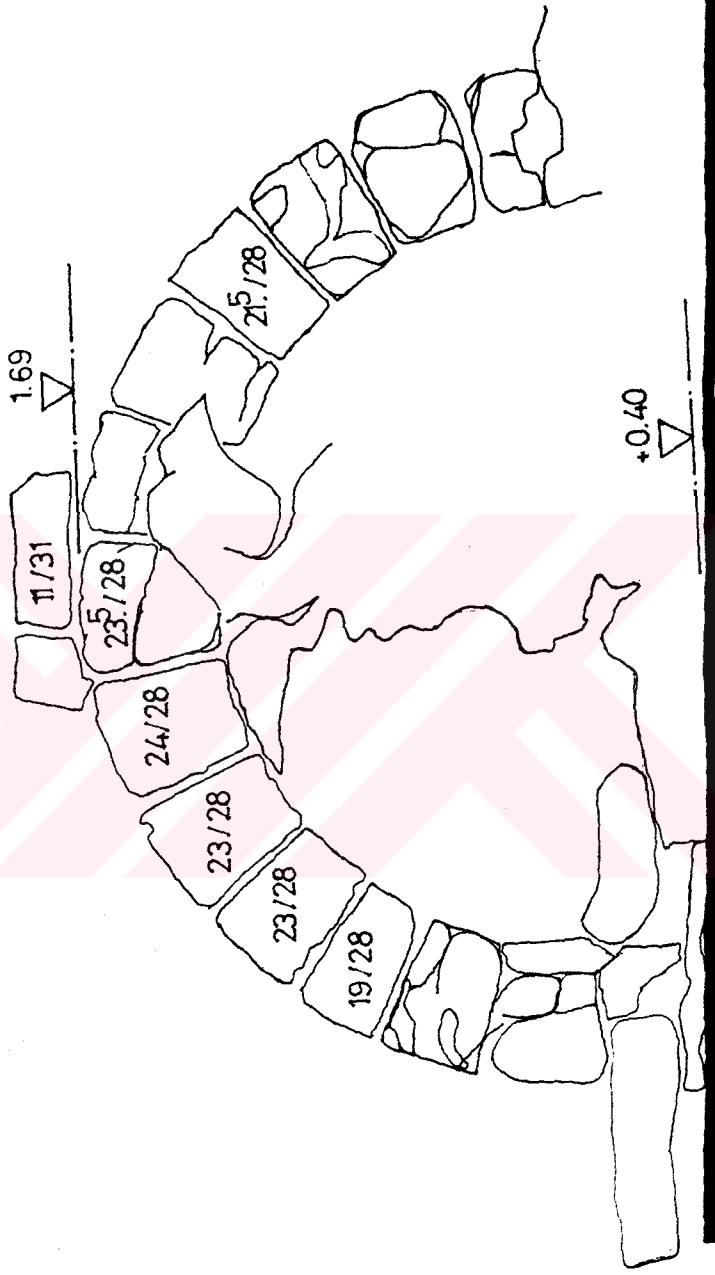
ŞEKİL 14. Saksı Han'ın Perşembe Pazarı Caddesi
Cephesindeki Dükkânların Teşkili
İçin Bozulan Tonoz Yapısının Şeması
YENİDEN TEŞKİL EDİLMİŞ
NİTELİKSİZ BETONARME DÖSEMELER

ŞEKİL 15. 105 ve 106 No.lu Üst Kat Mekanlarının Karşılaştırılması

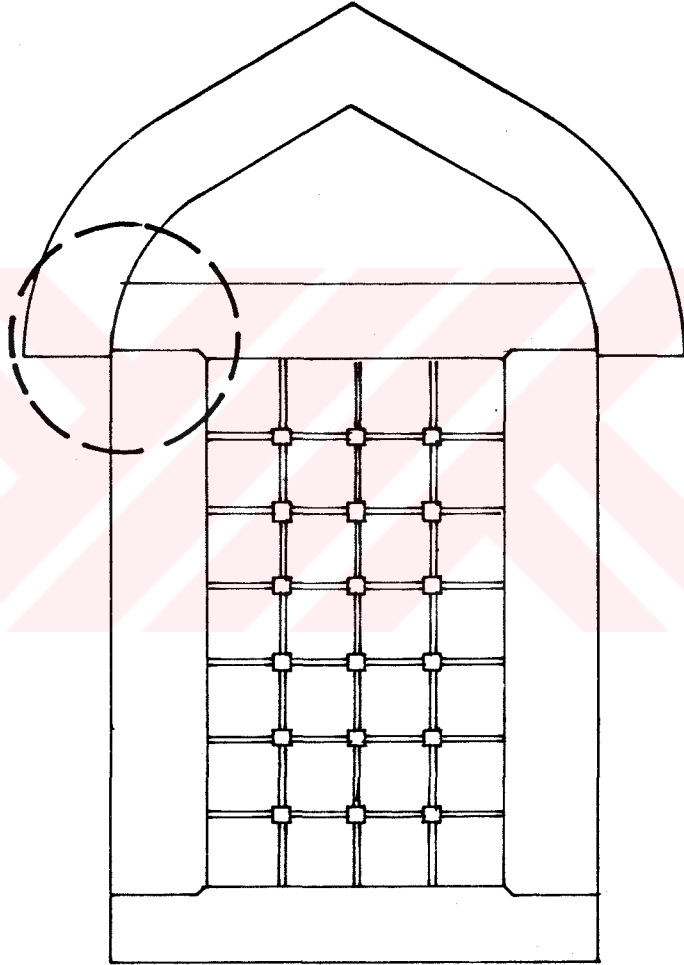
ŞEKİL 16. Zencefil Sokak Cephesindeki K₁ Kemerli

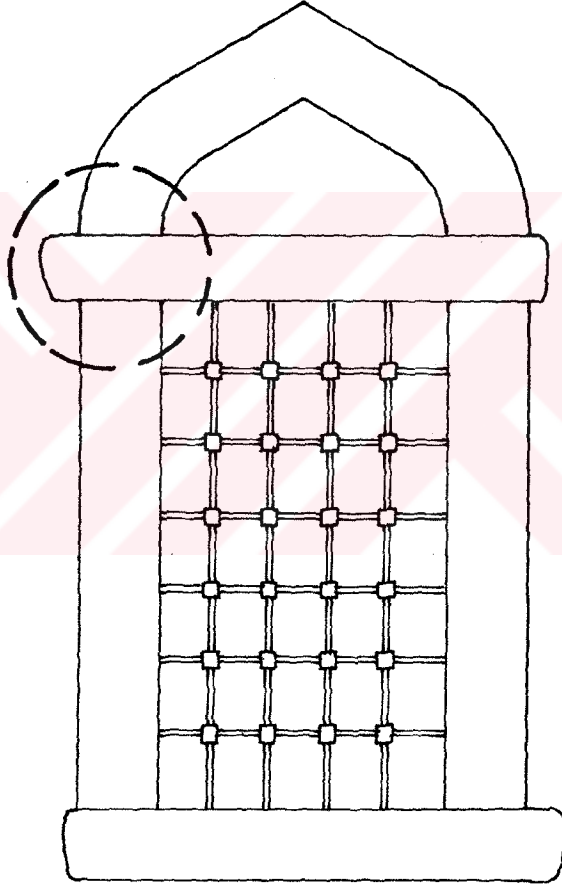
ŞEKİL 17. Zencefil Sokak Cephesinde K₂ Kemerli 1/20

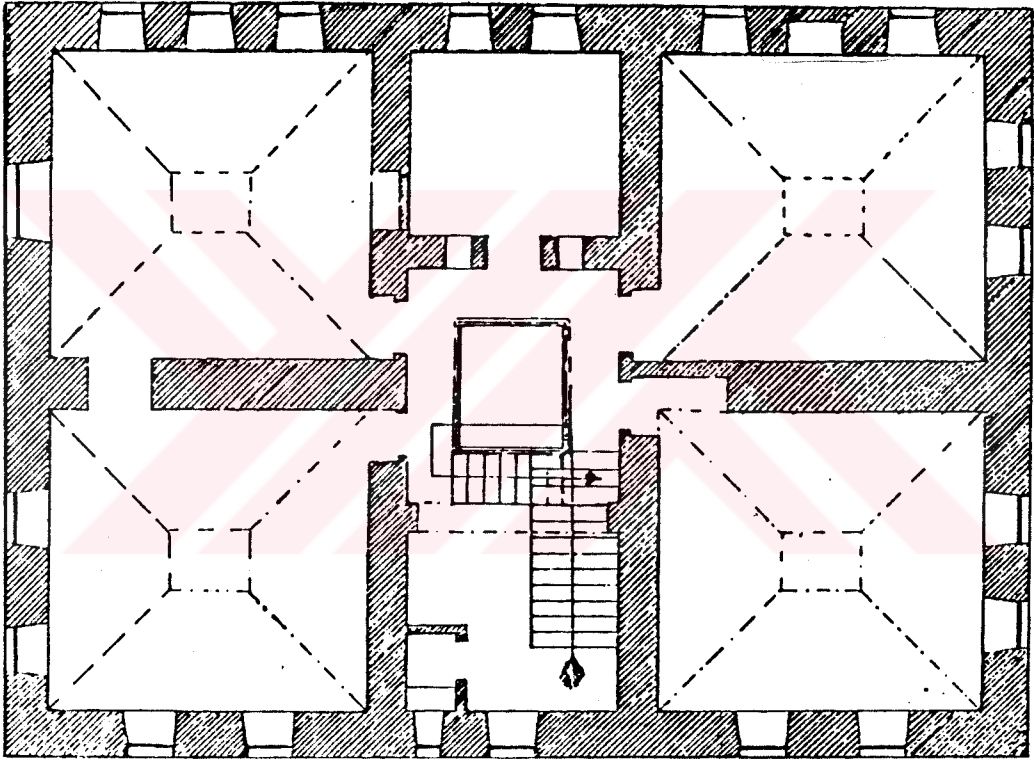
ŞEKİL 18. a) 17 yy. Kemerle Pencere Düzeni

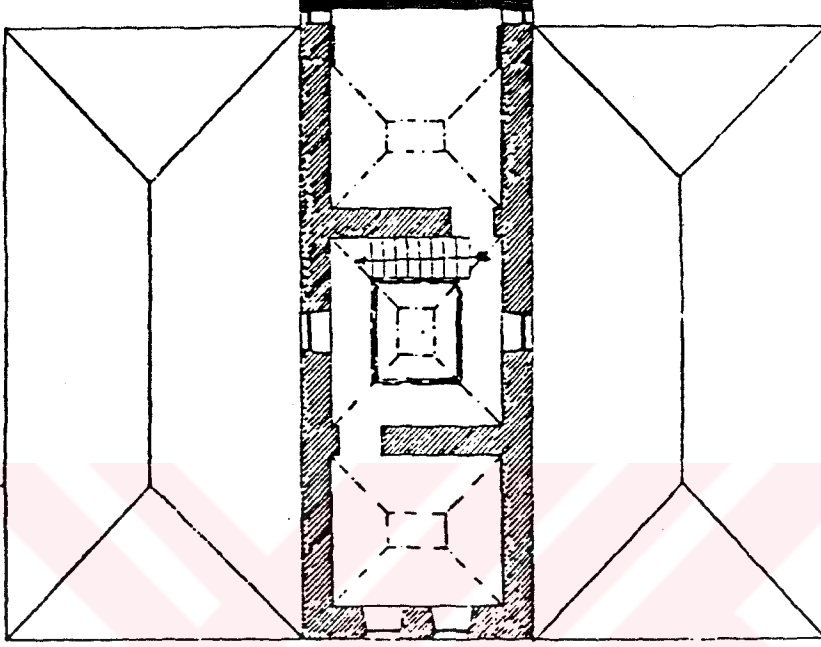
b) 18.yy. Pencere Düzeni

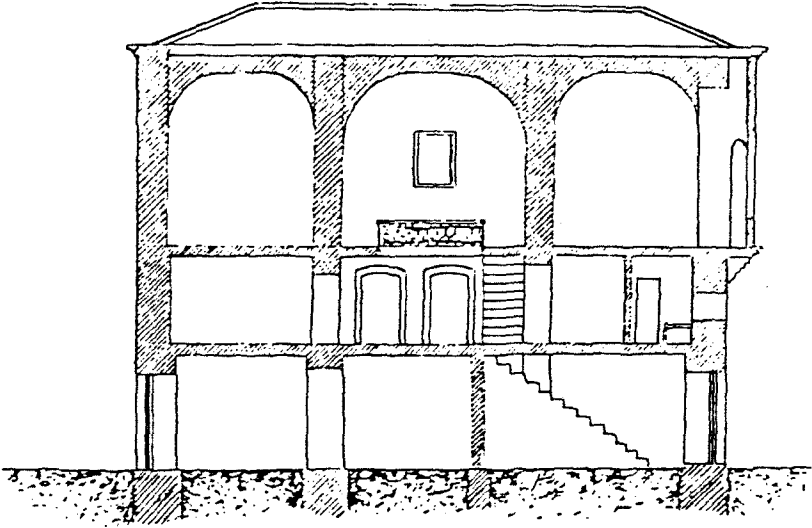
ŞEKİL 19. Saksı Han'ın 20.yy.'ın başındaki durumunu gösteren üst kat planı
(Arseven, C.E.)

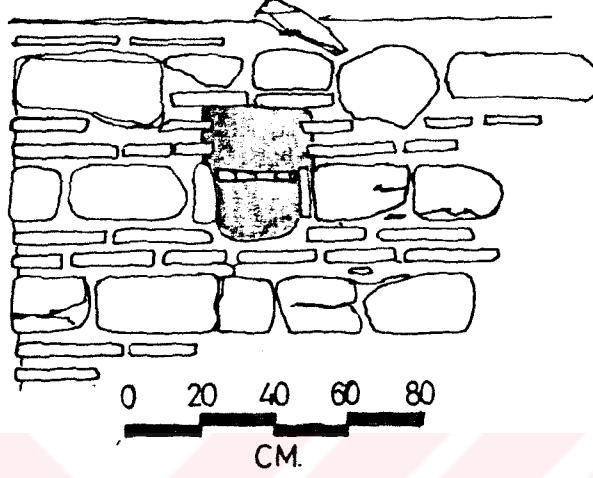
ŞEKİL 20. Çıkma Kat Plan Krokisi (Arseven, C.E.)

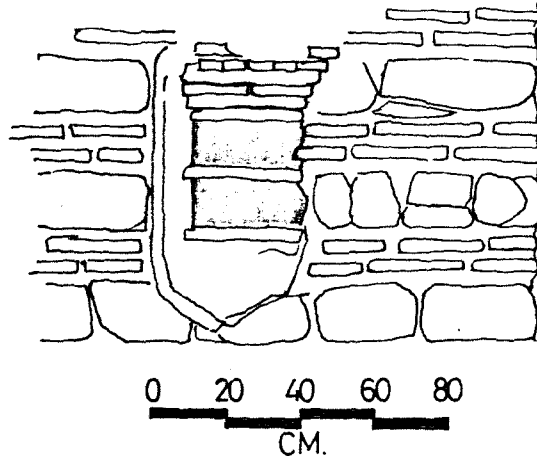
ŞEKİL 21. Kesit Krokisi (Arseven, C.E.)

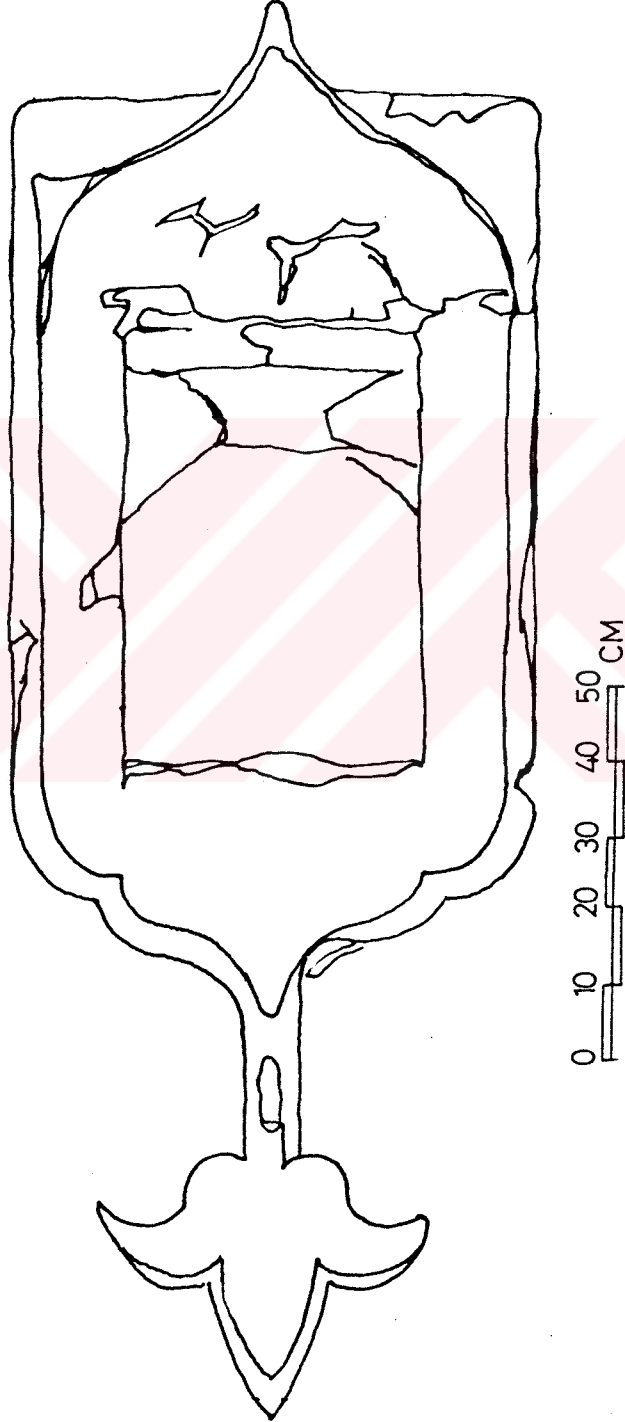
ŞEKİL 22. a) Kuş Kōşkü no:1 rölöve

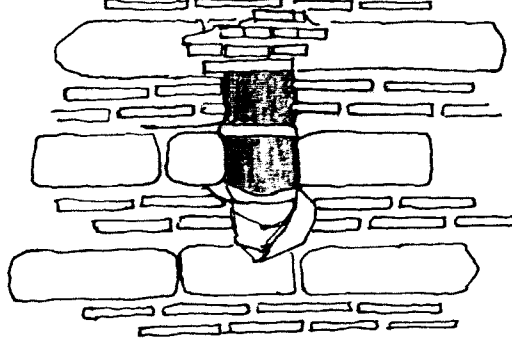
b) Kuş Kōşkü no:2 rölöve

c) Kuş Köşkü no:3 rölöve

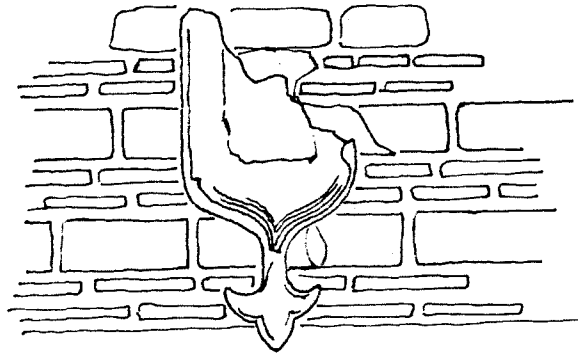

d) Kuş Köşkü no:4 rölöve

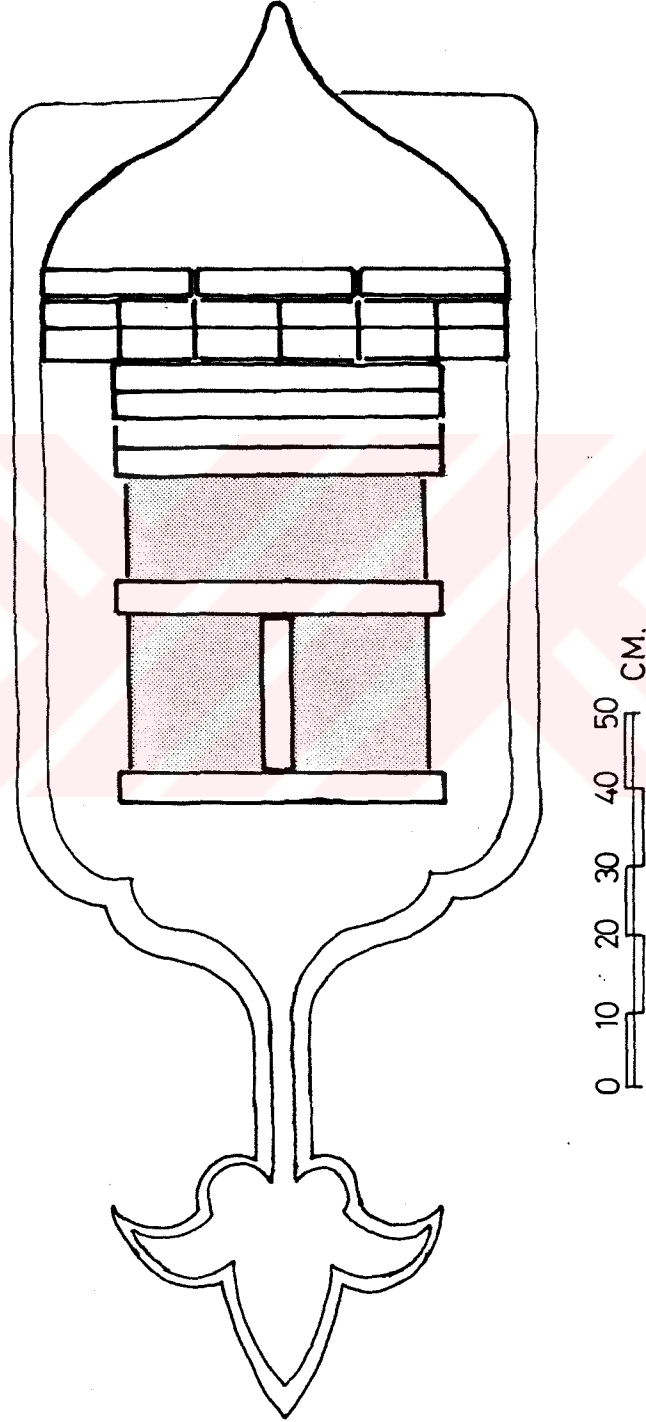
0 20 40 60 80
CM.

e) Kuş Köşkü no:5 rölöve

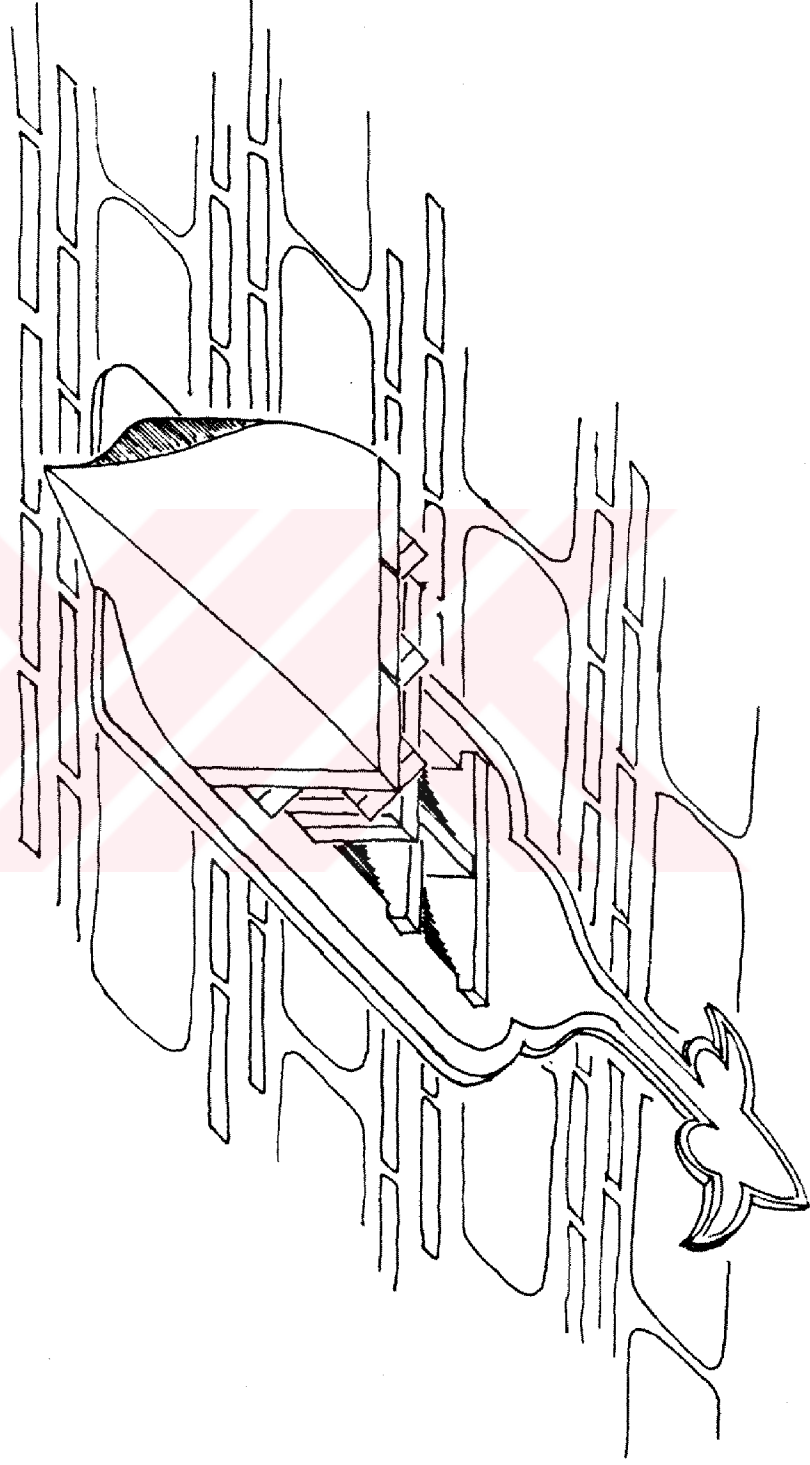

0 20 40 60 80
C M.

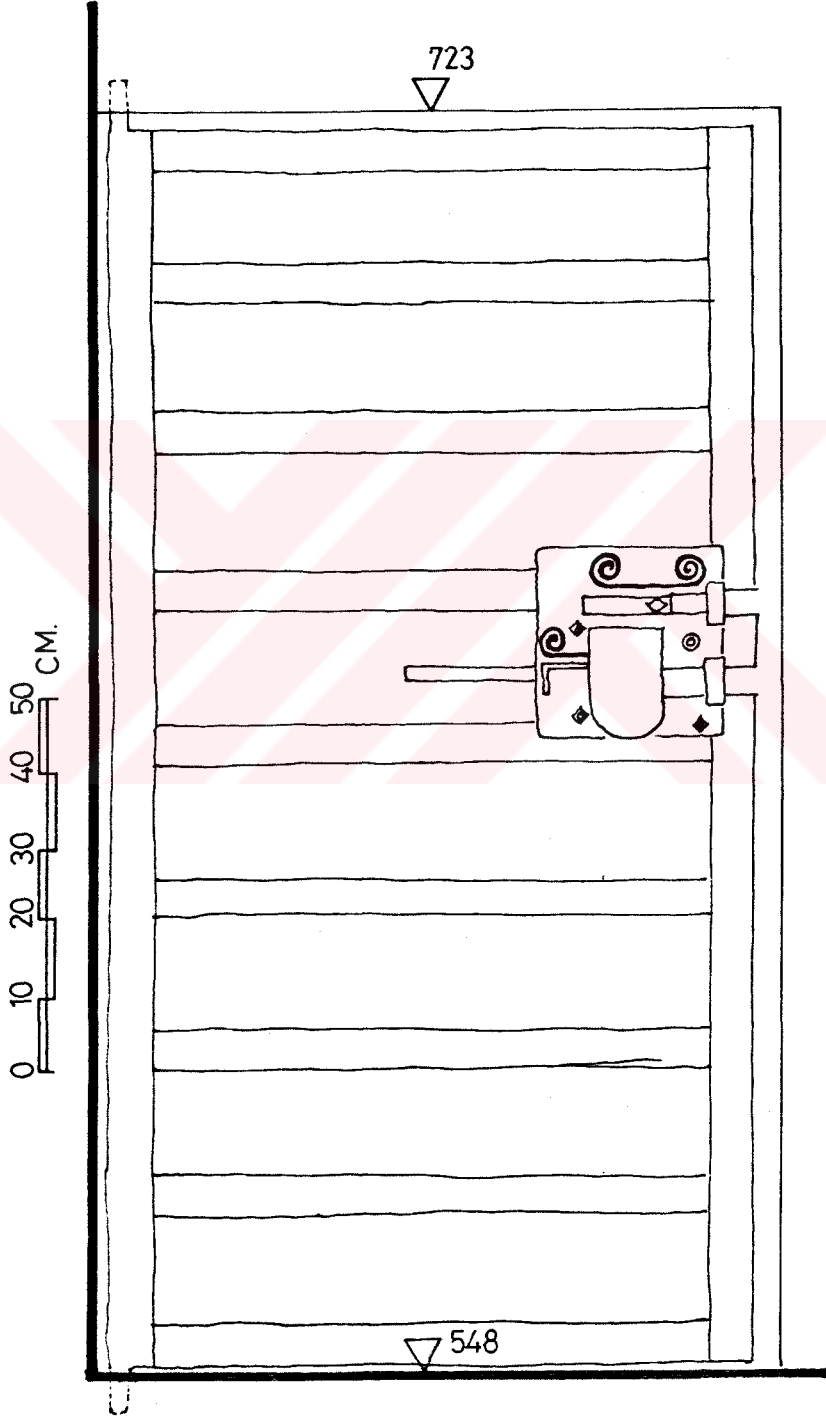
ŞEKİL 23. a) Kuş K     restit  syonu

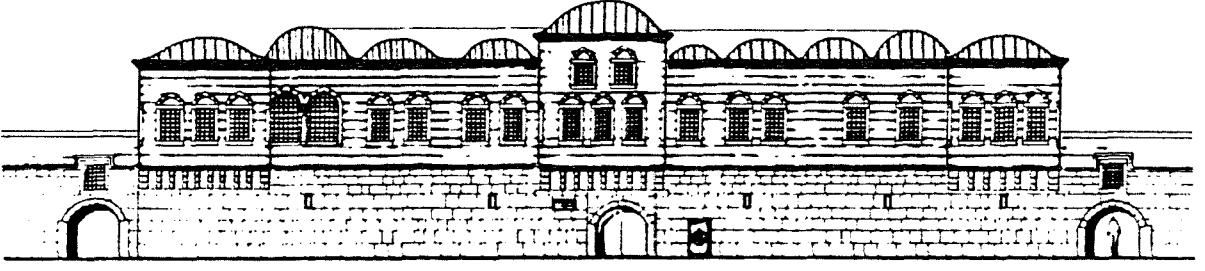
ŞEKİL 23. b) restorasyon

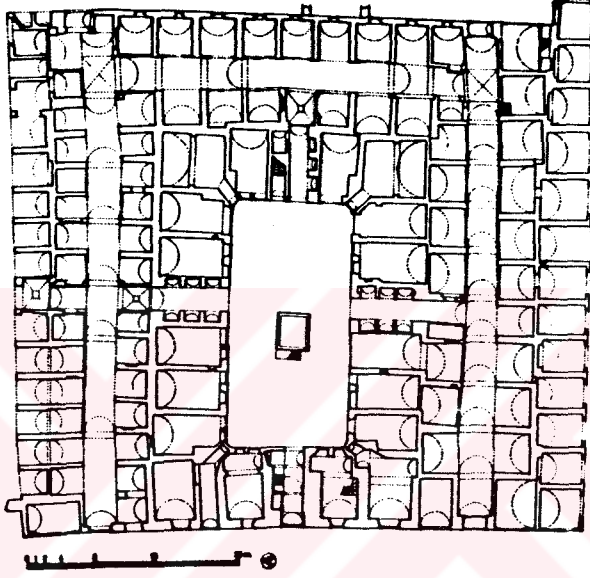
ŞEKİL 24. 201 nolu mekanın kapısı

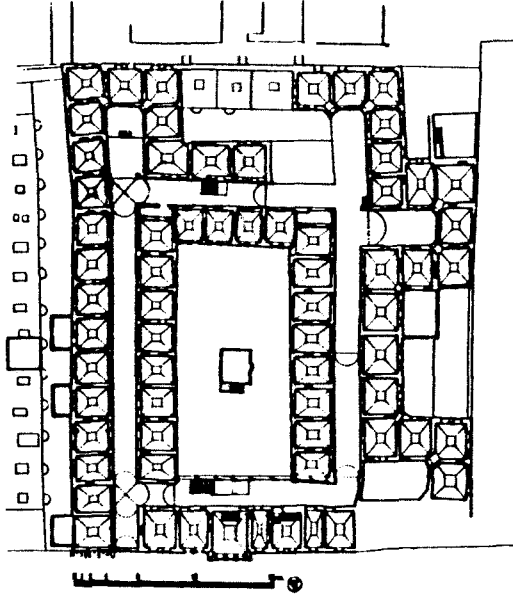
ŞEKİL 25. Kızlarağası Han'ı (İzmir) batı cephesi

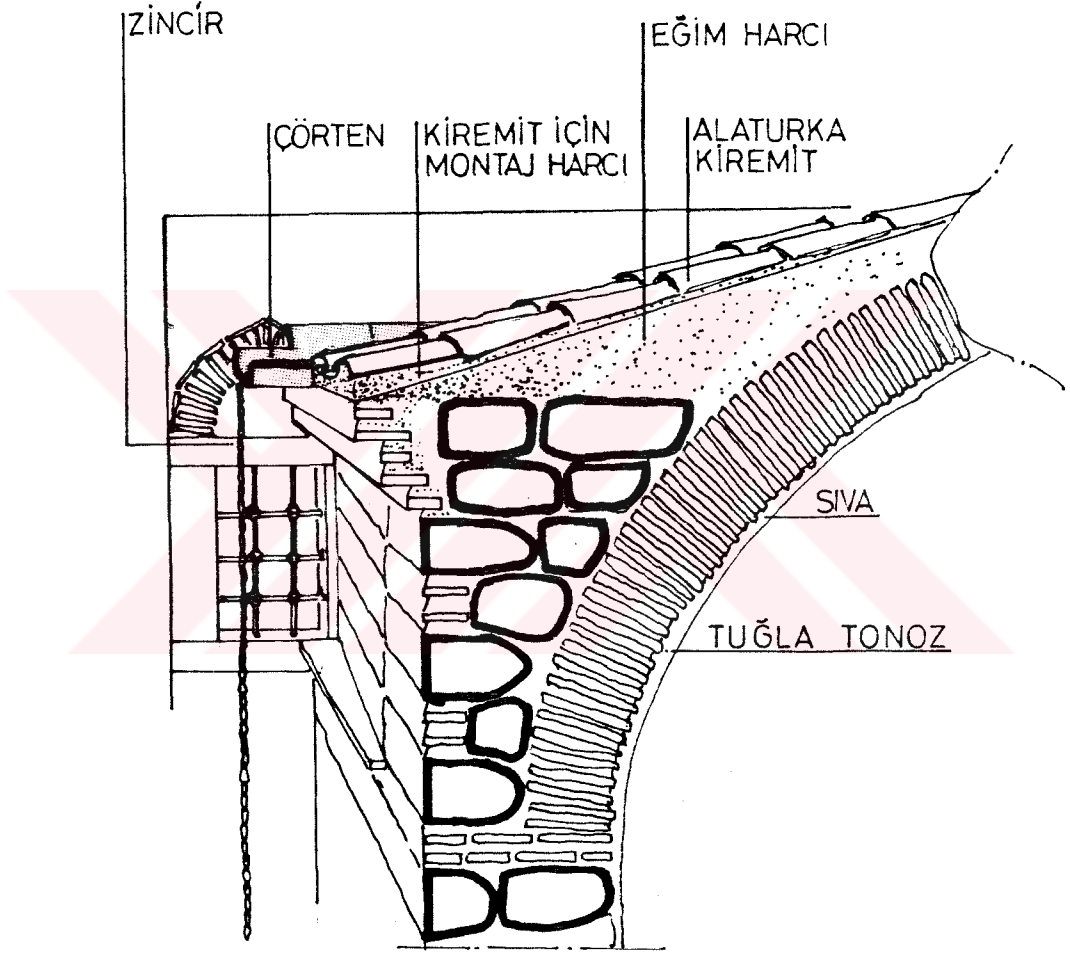
ŞEKİL 26. Kızlarağası Han'ı zemin kat planı

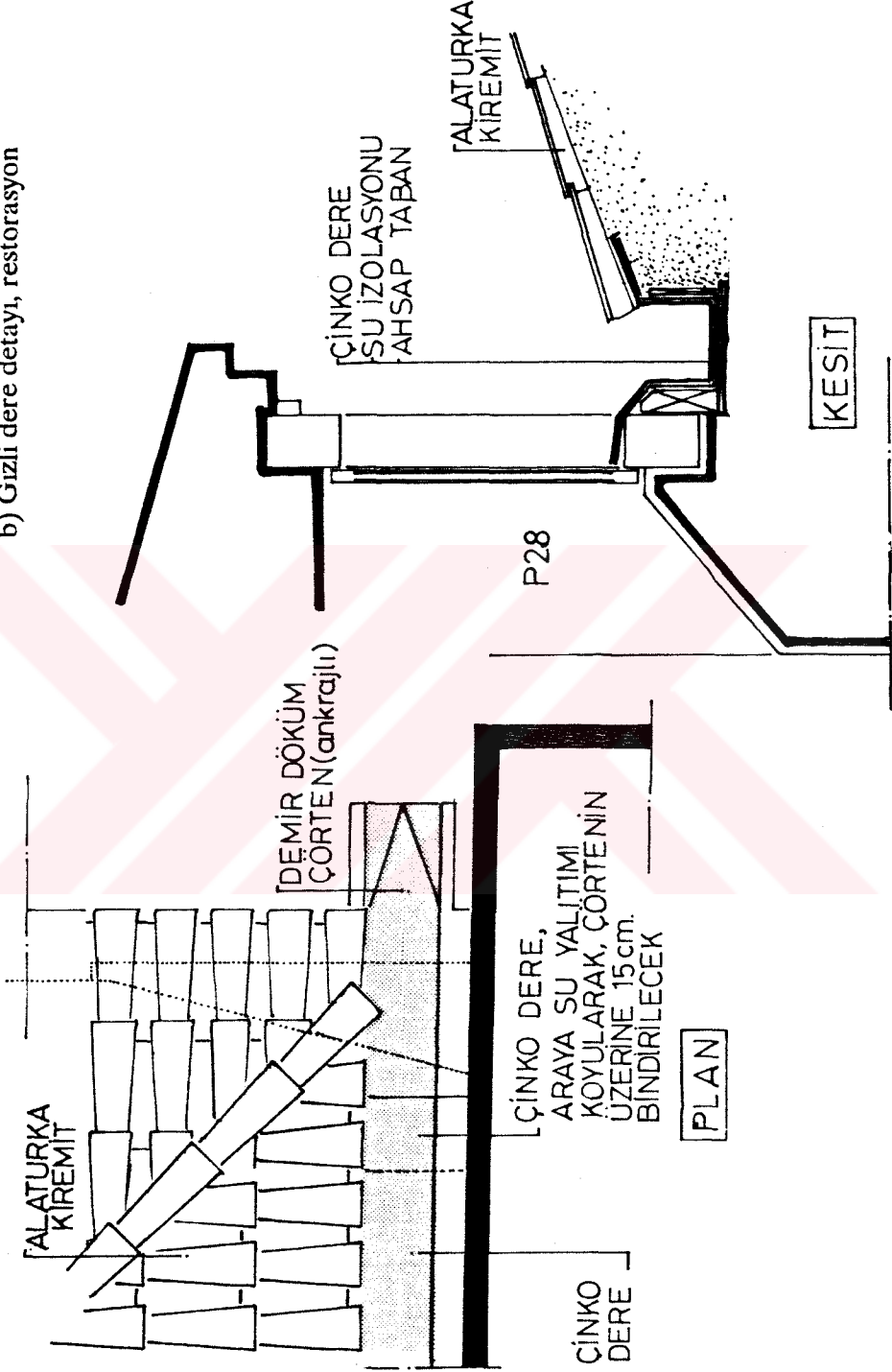
ŞEKİL 27. Kızlarağası Han'ı üst kat planı

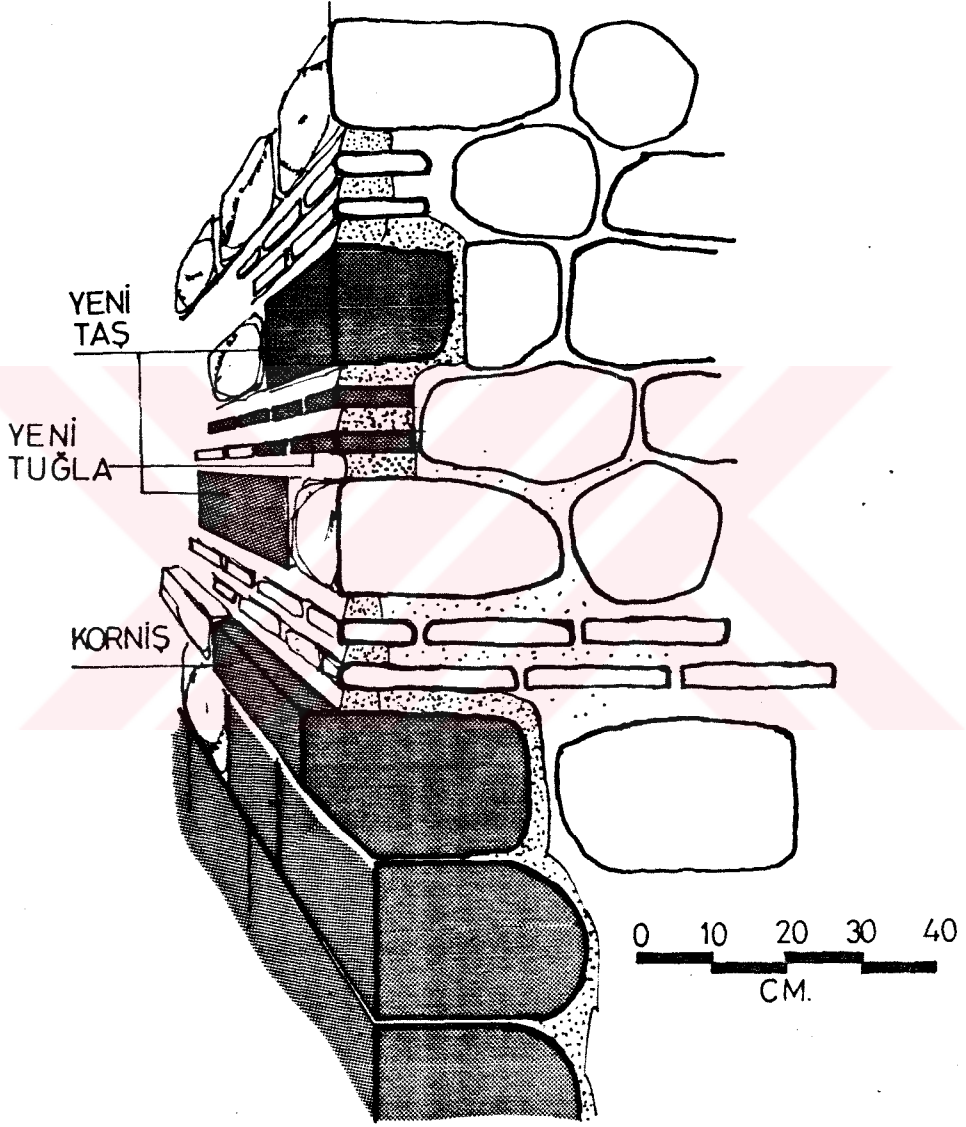
ŞEKİL 28. a) Çatı ve Saçak Detayı, restorasyon

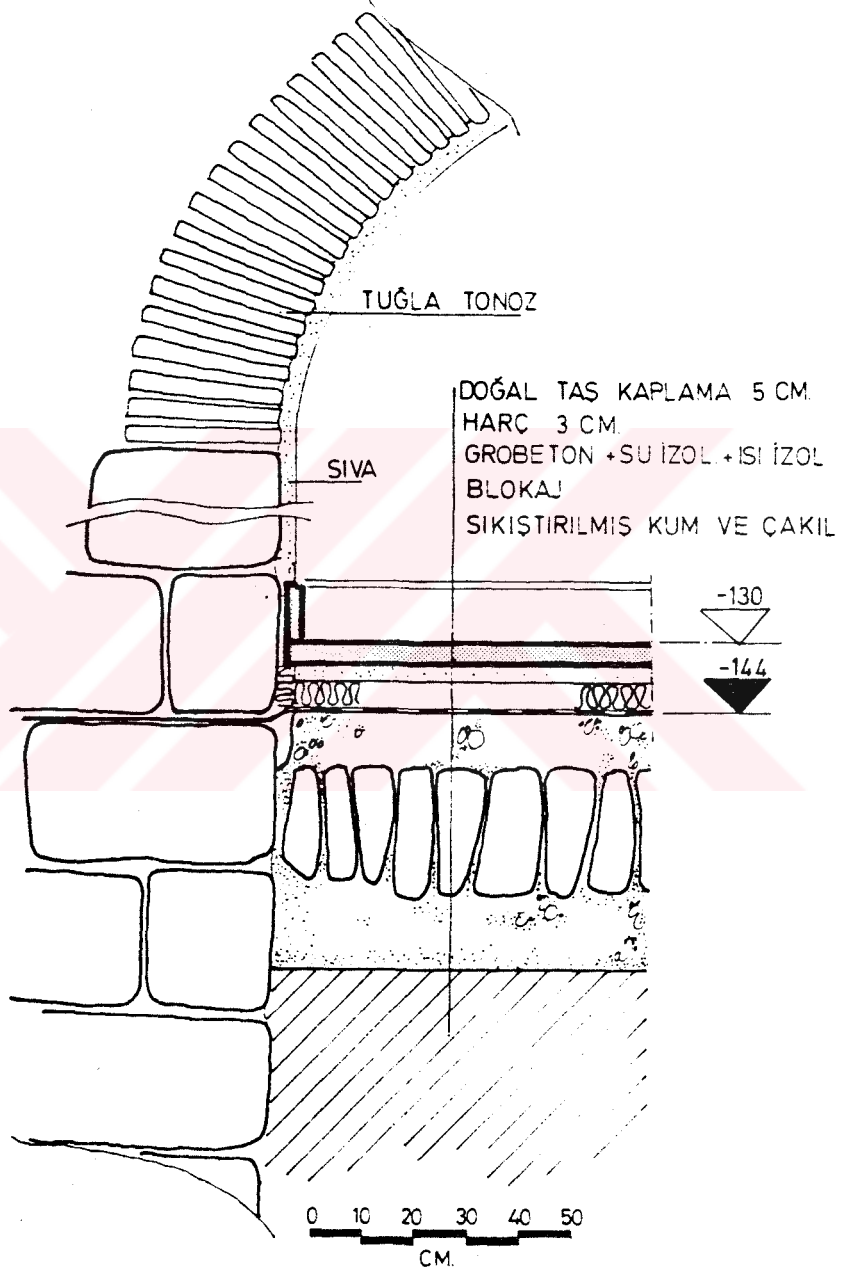
b) Gizli dere detayı, restorasyon

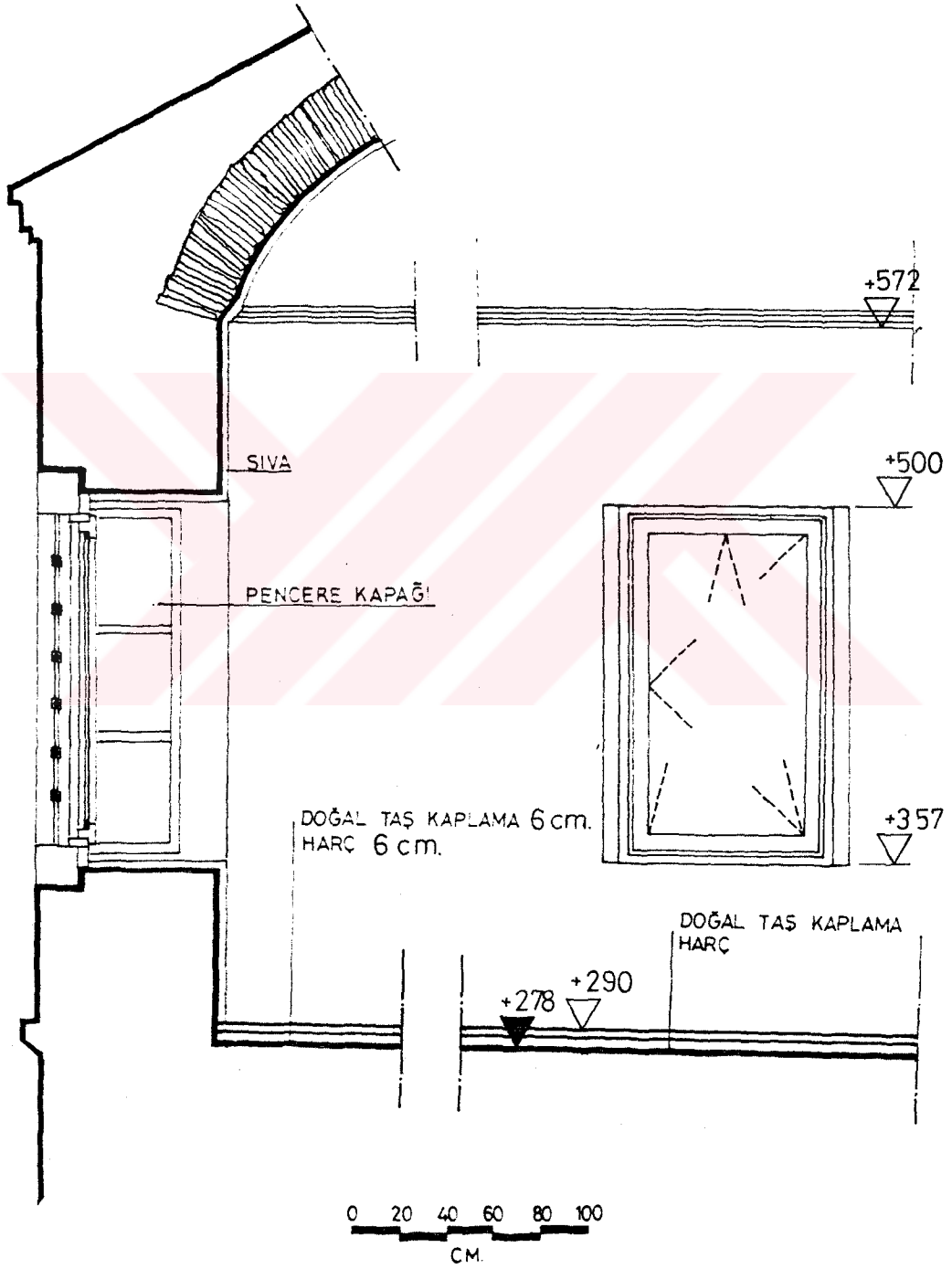
ŞEKİL 29. Taş Değiştirme detayı, restorasyon

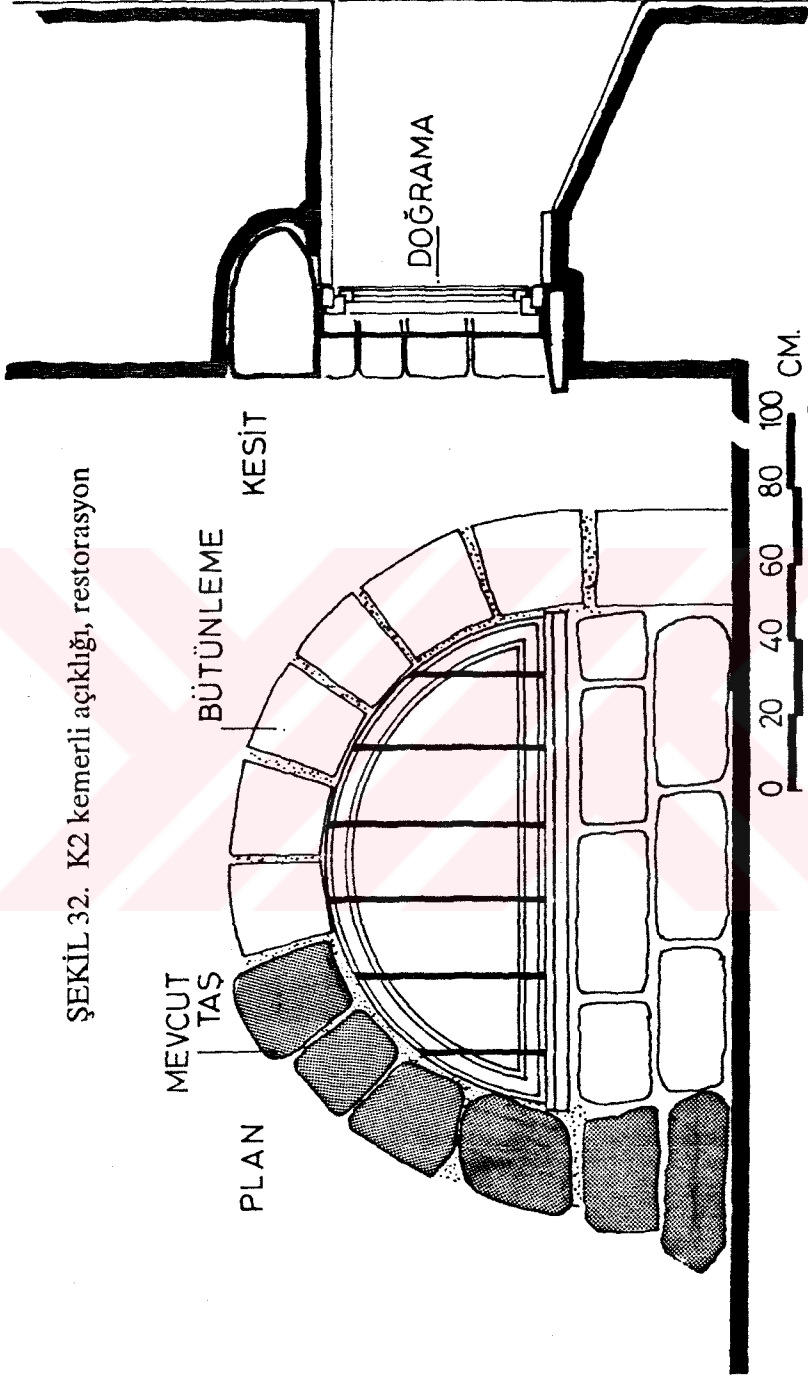

ŞEKİL 30. Zemin Kat Döşemesi, restorasyon

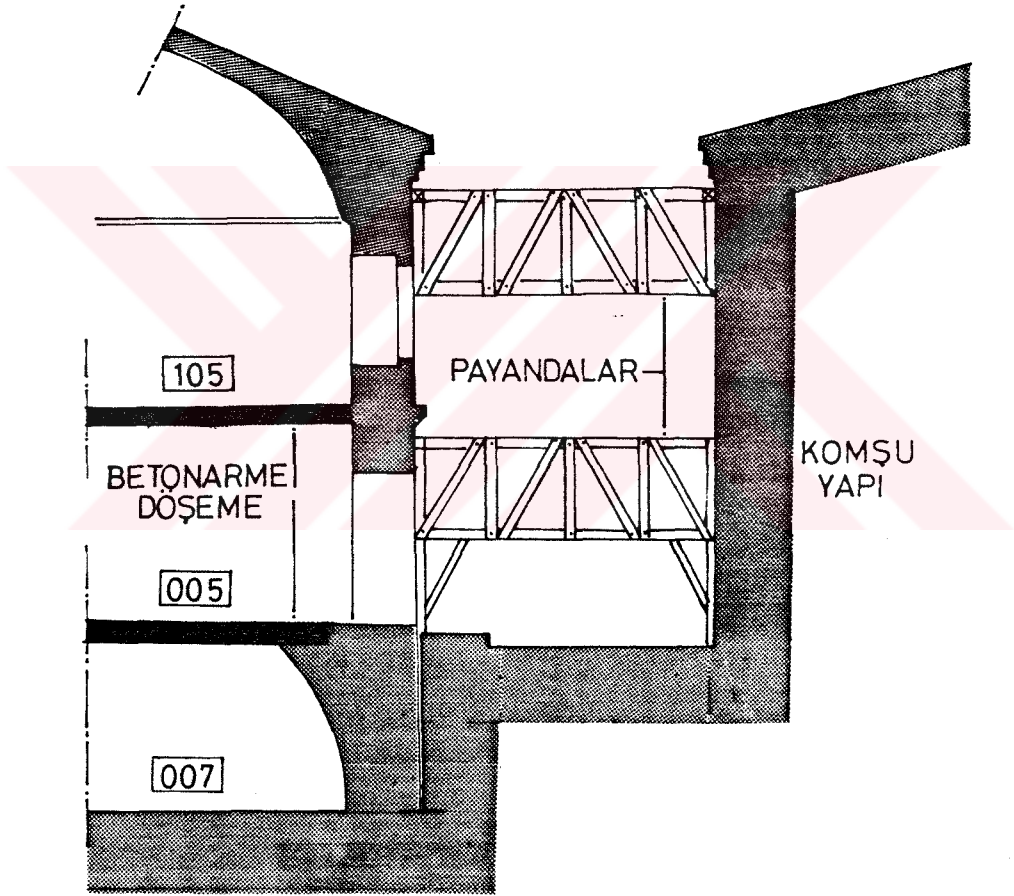

ŞEKİL 31. Üst Kat Penceresi ve döşemesi, restorasyon

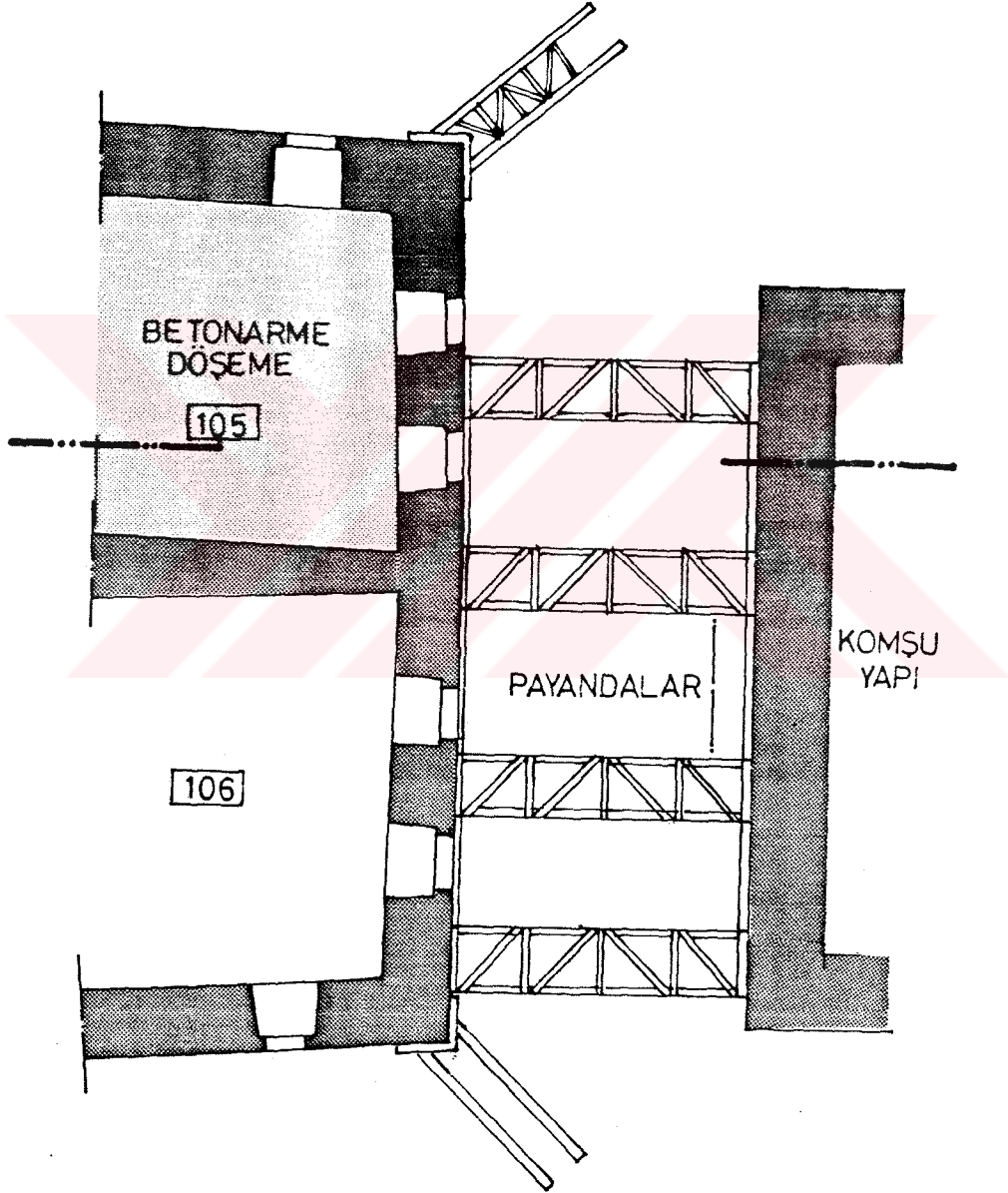

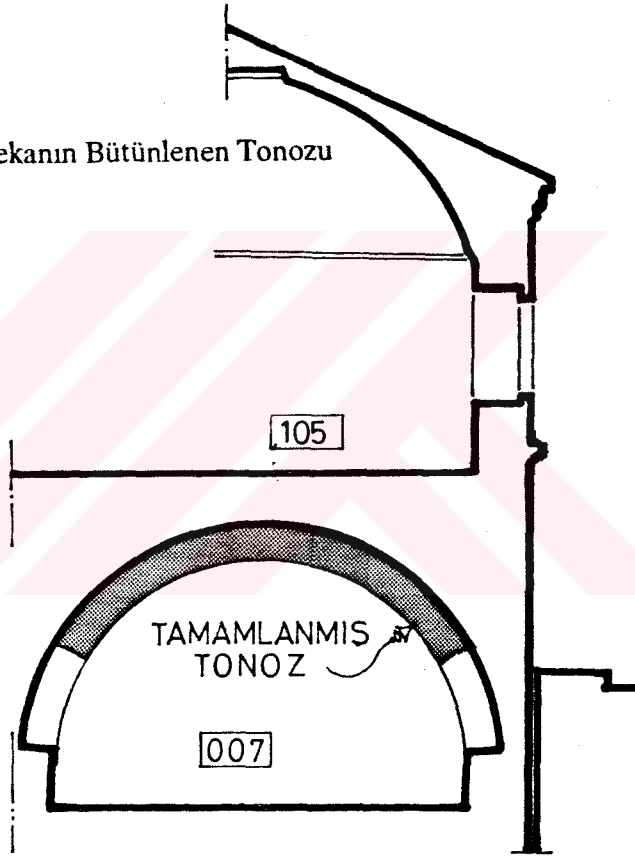
b) Perşembe Pazarı Caddesi Cephesinin Desteklenmesi, Kesit 1/100

ŞEKİL 33. a) Perşembe Pazarı Caddesi Cephesinin desteklenmesi, Plan 1/100

ŞEKİL 34. 007 Nolu Mekanın Bütünlenen Tonozu

fotograflar

FOTO 1. Galata Bedesteni (Eski Bedesten)

FOTO. 2. Saksı Han'ın Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi
(Arseven, Celal Esad)

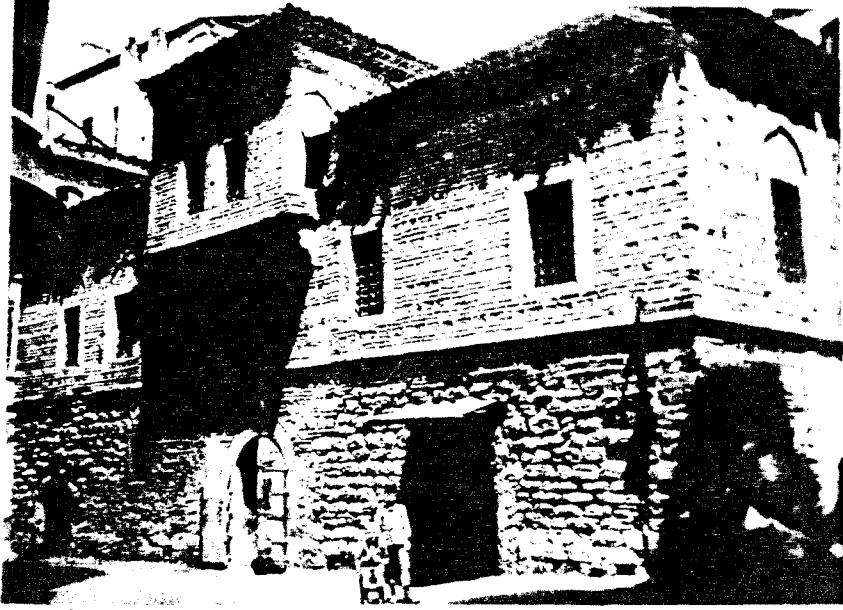

FOTO 3. Saksi Han'ın 1920'deki bir fotoğrafı Bakır Sokağı Cephesi (DIEZ VE GLÜCK)

FOTO 4. Saksi Han'ın 1991 Mart ayında çekilmiş bir fotoğrafı. Bakır Sokağı Cephesi

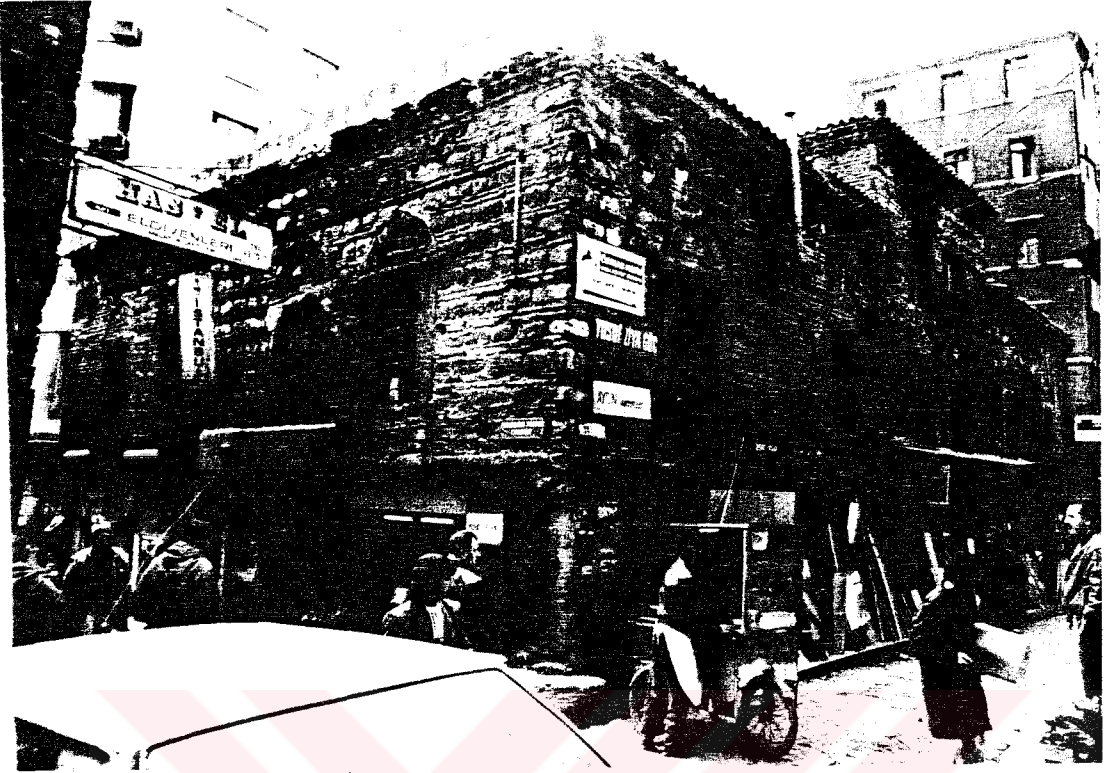

FOTO 5. Saksi Han'ın Perşembe Pazarı Caddesi ve Galata Mahkemesi Sokağı Köşesinden Görünüşü

FOTO 6. Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi

FOTO 7. Bakır Sokağı ve Zencefil Sokağı Köşesinden Bakış

FOTO 8. Bakır Sokağı Cephesi

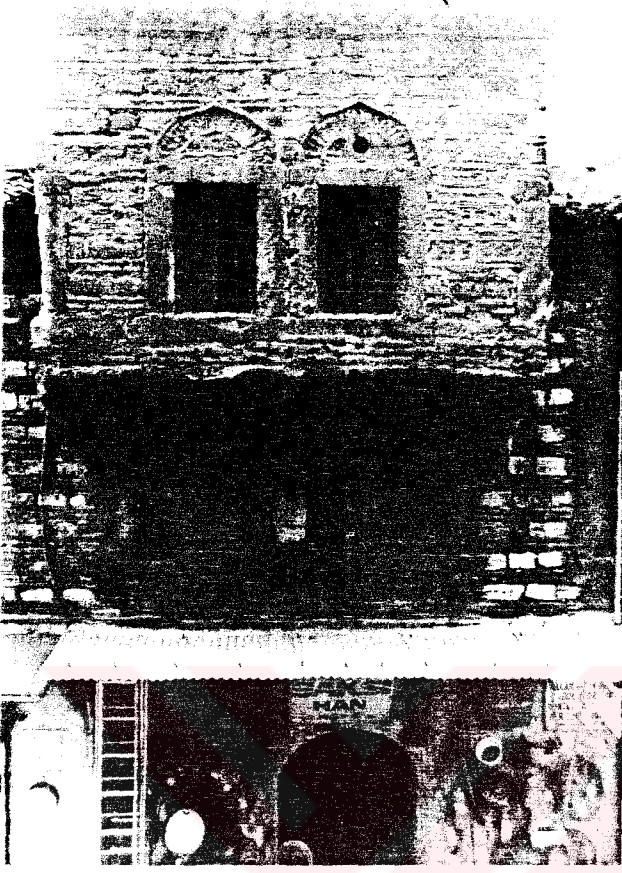

FOTO 9. Bakır Sokağı Cephesi, GİRİŞ AKSI

FOTO 10. Bakır Sokağı Cephesi Çıkma Kat ve Ara Kat

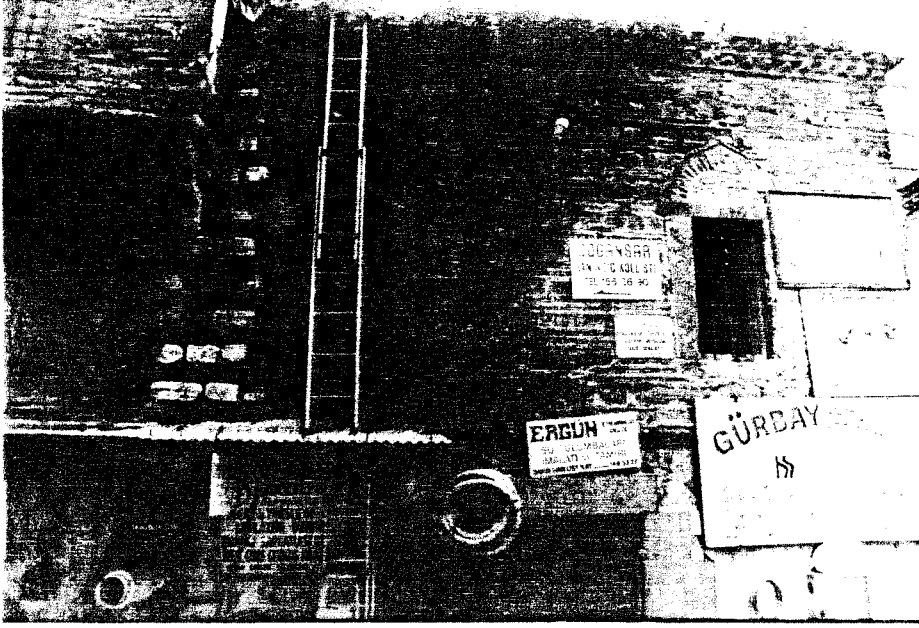

FOTO 11. Bakır Sokağı Cephesi, Sağda 17 No'lu, Solda 18 No'lu Pencereleler

FOTO 12. Zemin Katta Giriş Kapısı

FOTO 13. Zemin Katta Dükkan Girişleri

FOTO 14. Bakır Sokağı Cephesi, Solda 20 No'lu ve Sağda 19 No'lu Pencere

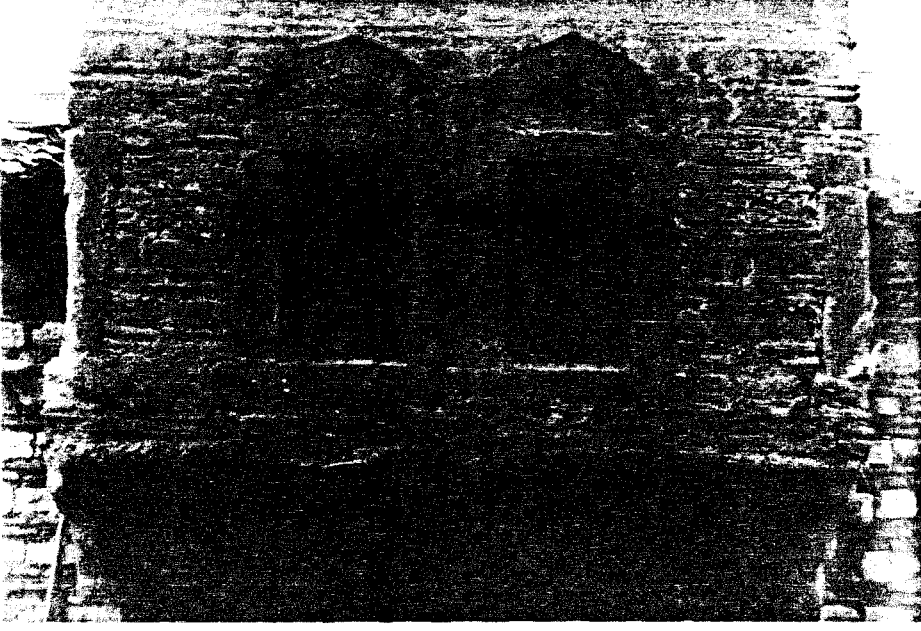

FOTO 15. Bakır Sokağı Cephesi, Çıkma 201 No'lu mekanın Cephesi, Sağda 22 No'lu ve Solda 23 No'lu Pencereleler

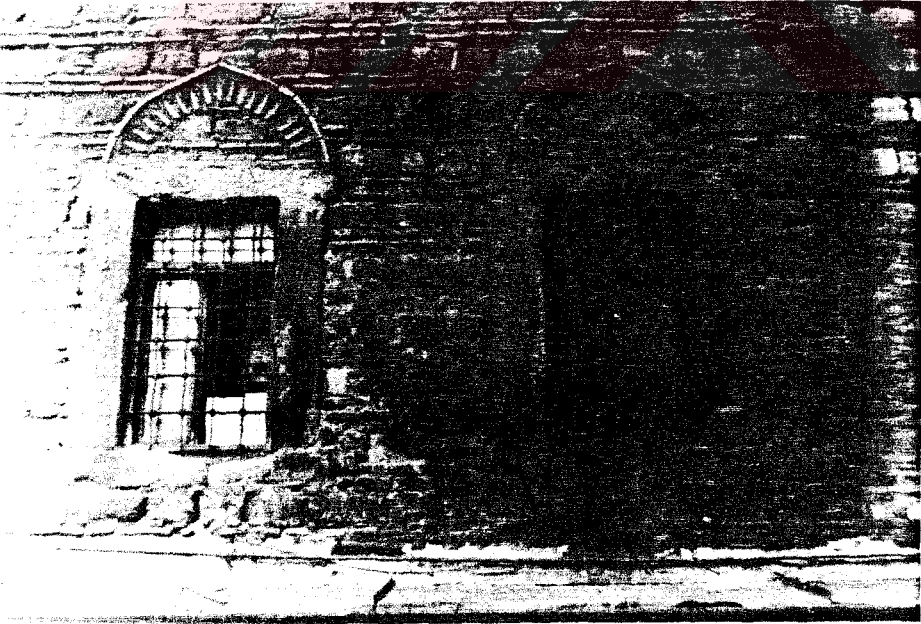

FOTO 16. Bakır Sokağı Cephesi, Sağda 01 No'lu ve Solda 02 No'lu Pencereleler

FOTO 17. Duvar örgüsü ve sol üst köşede bir kuşluk

FOTO 18. Bakır Sokağı Cephesi 17 No'lu Pencere

FOTO 19. Bakır Sokağı Cephesi 18 No'lu Pencere

FOTO 20. Bakır Sokağı Cephesi Çıkma ve Konsol Detayı ile 21 No'lu Pencere

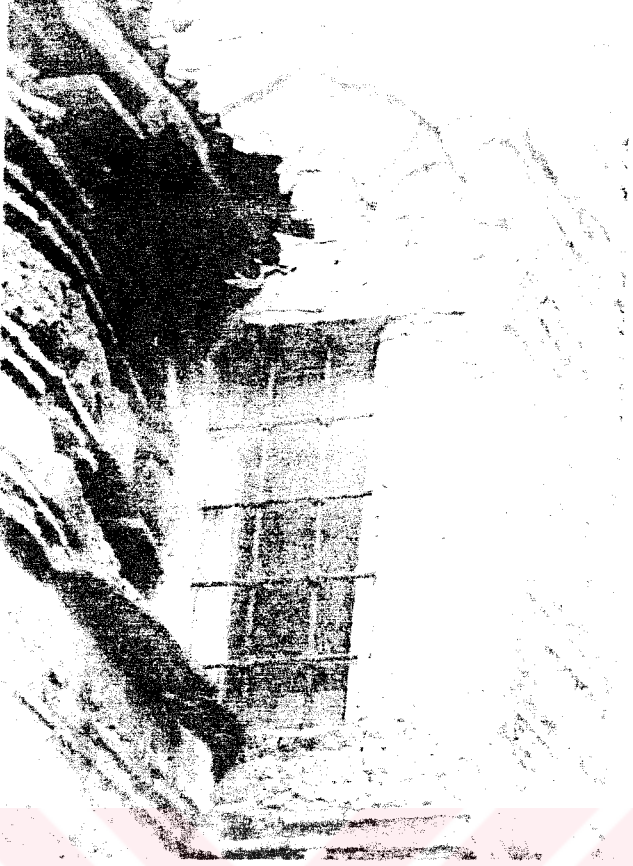

FOTO 21. Çıkma'nın 24 No'lu Penceresi

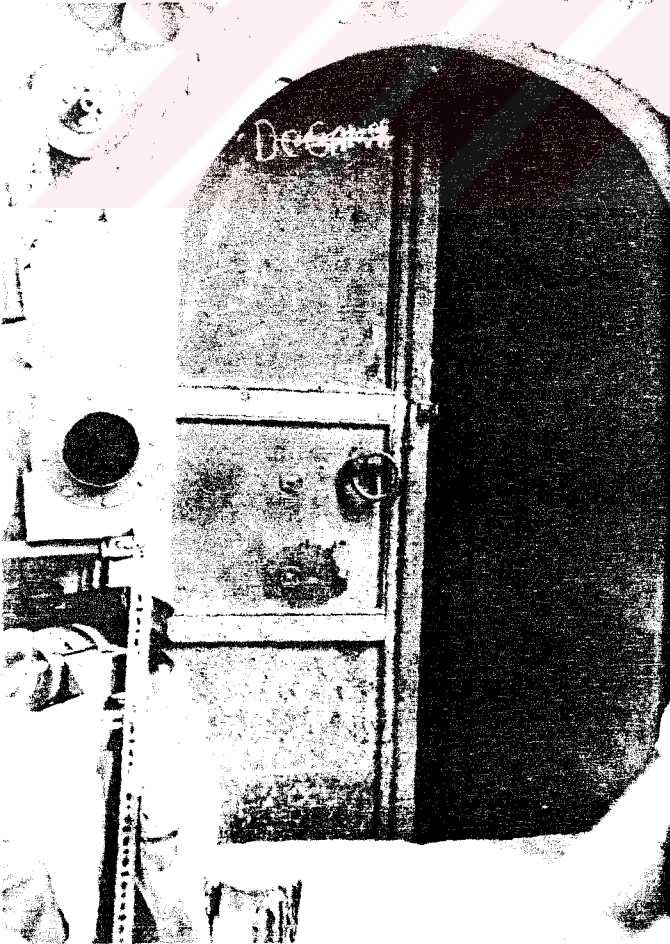

FOTO 22. Giriş Kapısı Kanadı (K01)

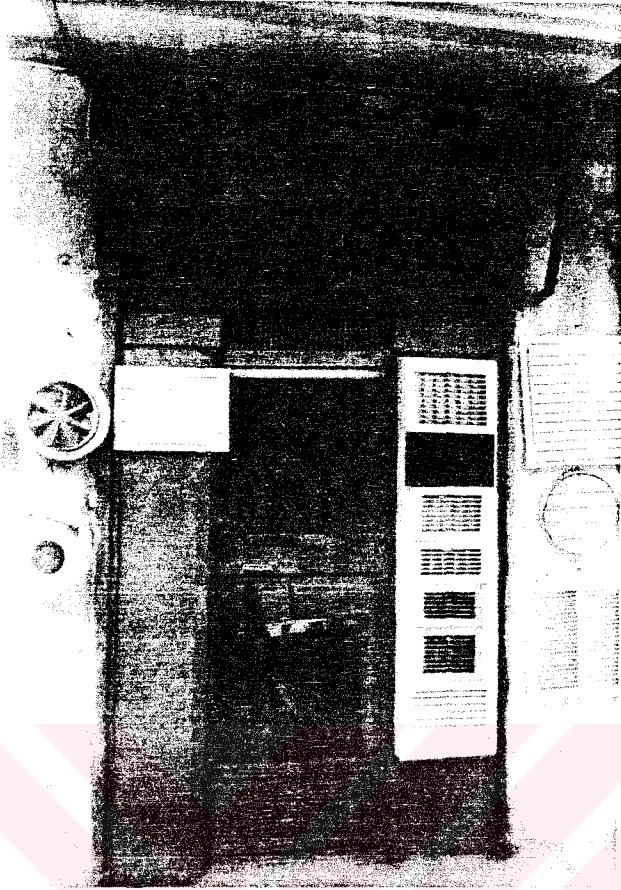

FOTO 23. 02 No'lu Kapı (K02)

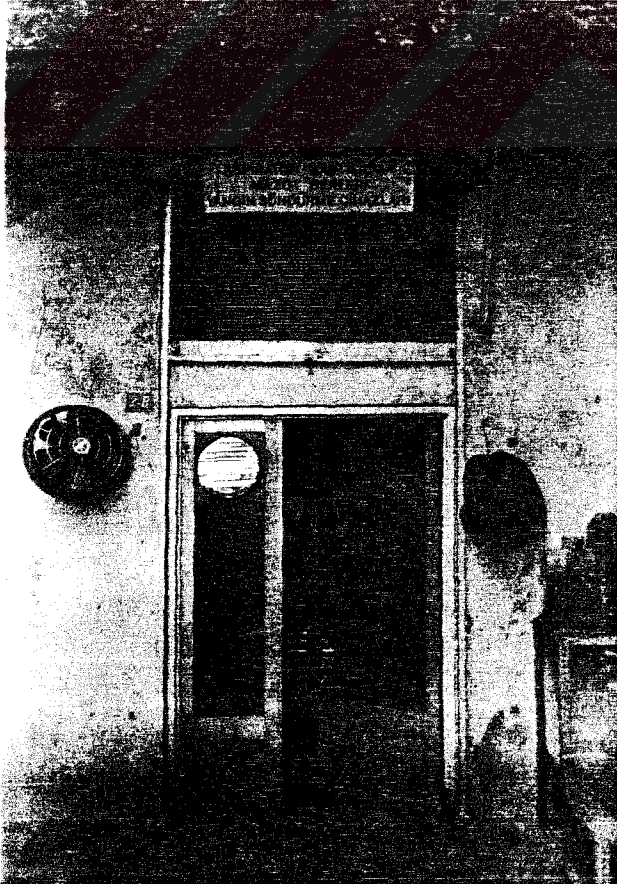

FOTO 24. 03 No'lu Kapı (K03)

FOTO 25. 10 No'lu Kapı (K10)

FOTO 26. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi

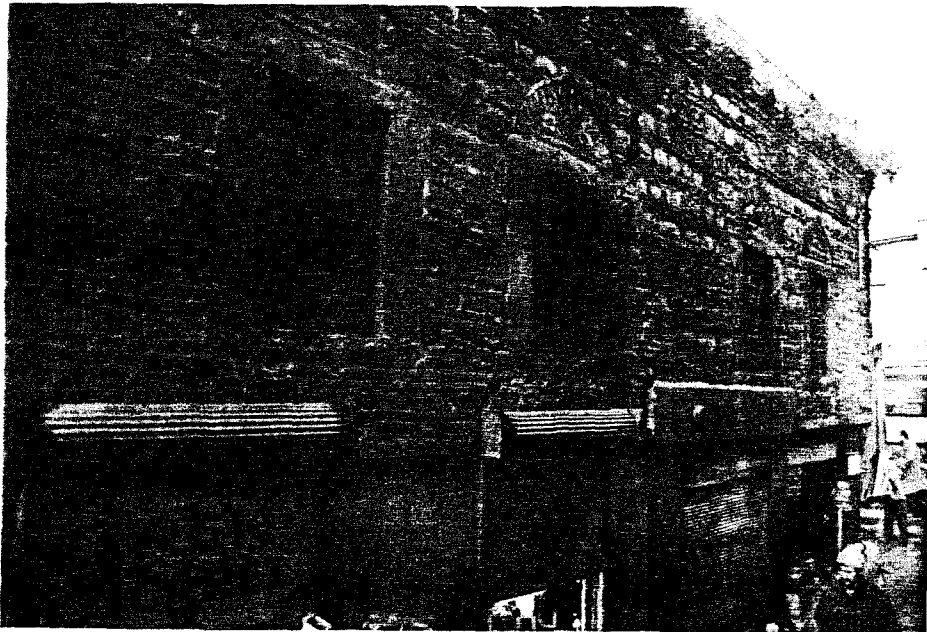

FOTO 27. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, Üst Kat

FOTO 28. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, 09 no'lu kapı

FOTO 29. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi, Zemin Kat

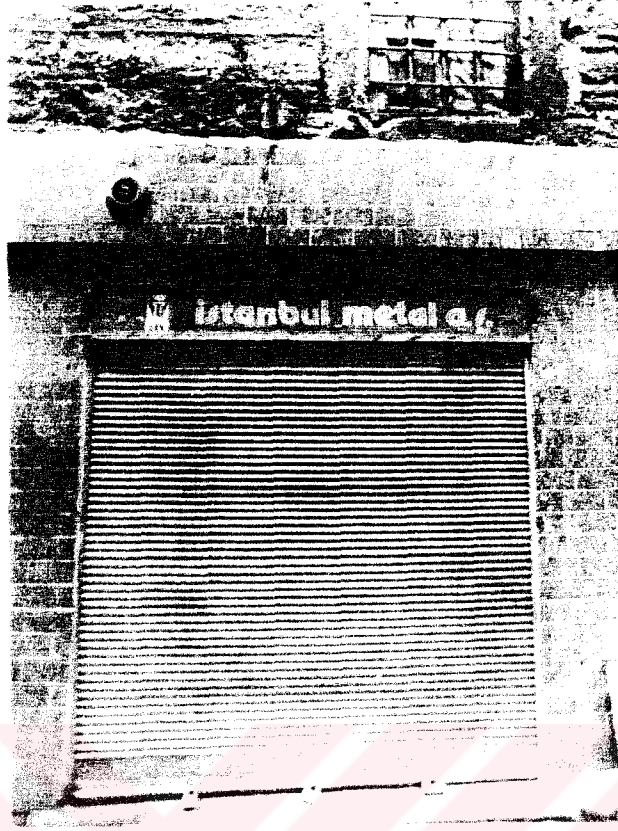

FOTO 30. Perşembe Pazarı Caddesi Cephesi,
Zemin Kat 08 No'lu Kapı (K08)

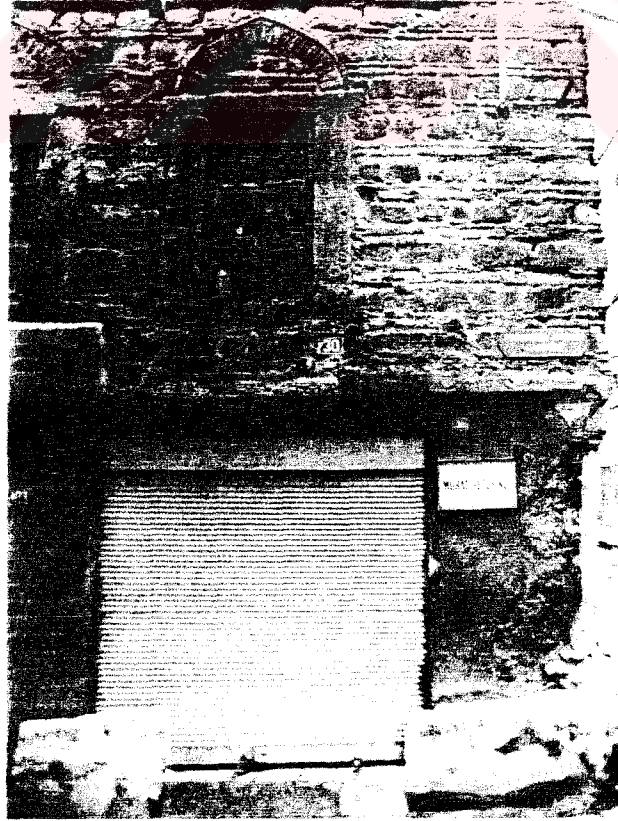

FOTO 31. 07 No'lu Kapı (K07)

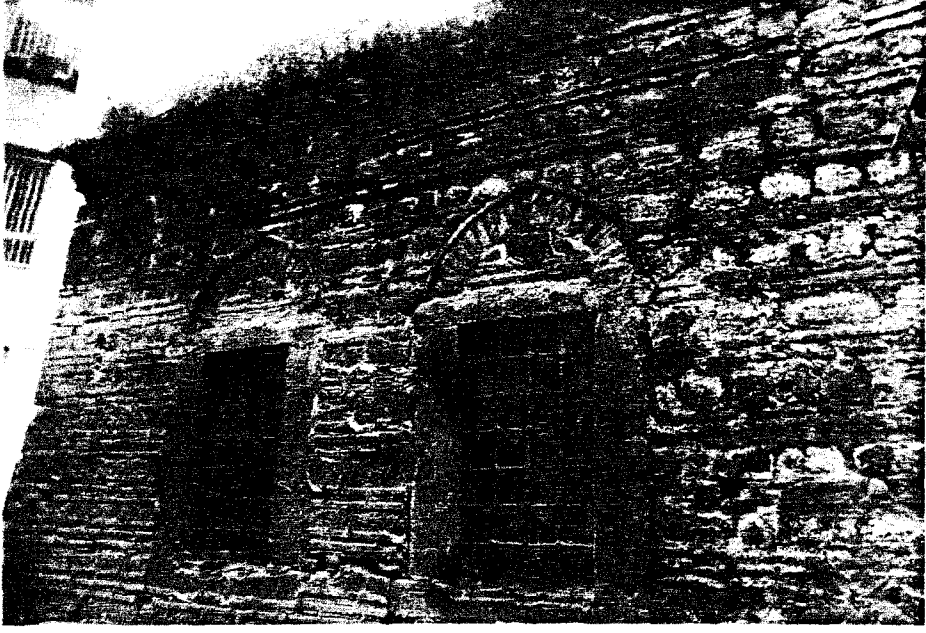

FOTO 32. Perşembe Pazarı Caddesi Üst Kat Cephesi

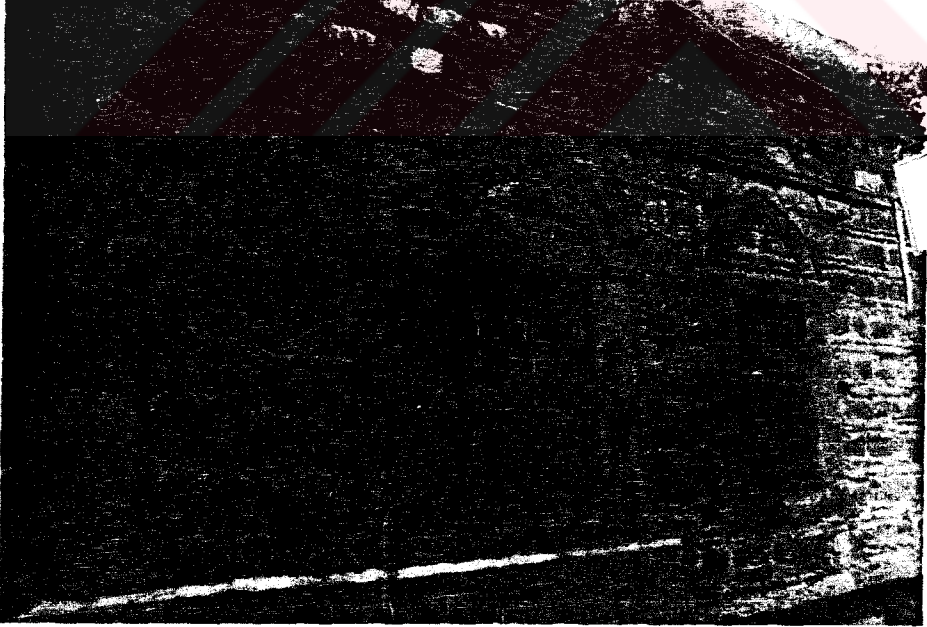

FOTO 33. Perşembe Pazarı Caddesi Üst Kat Cephesi

FOTO 34. Perşembe Pazarı Caddesi köşesindeki Kuşluk

FOTO 35. Perşembe Pazarı Caddesi duvar örgüsü

FOTO 36. Tuğla Saçak Detayı

FOTO 37. Üst Kat, 16 No'lu Pencere (P16)

FOTO 38. Üst Kat, 15 No'lu Pencere (P15)

FOTO 39. Üst Kat, 14 No'lu Pencere (P14)

FOTO 40. Üst Kat, 13 No'lu Pencere (P13)

FOTO 41. Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi

FOTO 42. Zemin Kat Seviyesi, 06 No'lu Kapı (K06) ve 004 No'lu Mekânın Pencere-
releri

FOTO 43. Zemin Kat Seviyesi, 05 No'lu Kapı (K05)

FOTO 44. Zemin Kat Seviyesi, 04 No'lu Kapı (K04)

FOTO 45. Üst Kat Seviyesi, Sağda 06 No'lu ve Solda 07 No'lu Pencere

FOTO 46. Çıkma katın kalkan ve duvarı ve çatı birleşimi

FOTO 47. 26 No'lu Pencere

FOTO 48. Çıkma katın kalkan duvarı ve çatı birleşimi

FOTO 49. 12 No'lu Pencere (P12)

FOTO 50. 11 No'lu Pencere (P11)

FOTO 51. Alttta 10 No'lu ve üstte 27 No'lu Pencereleer

FOTO 52. 09 No'lu Pencere (P09)

FOTO 53. 08 No'lu Pencere (P08)

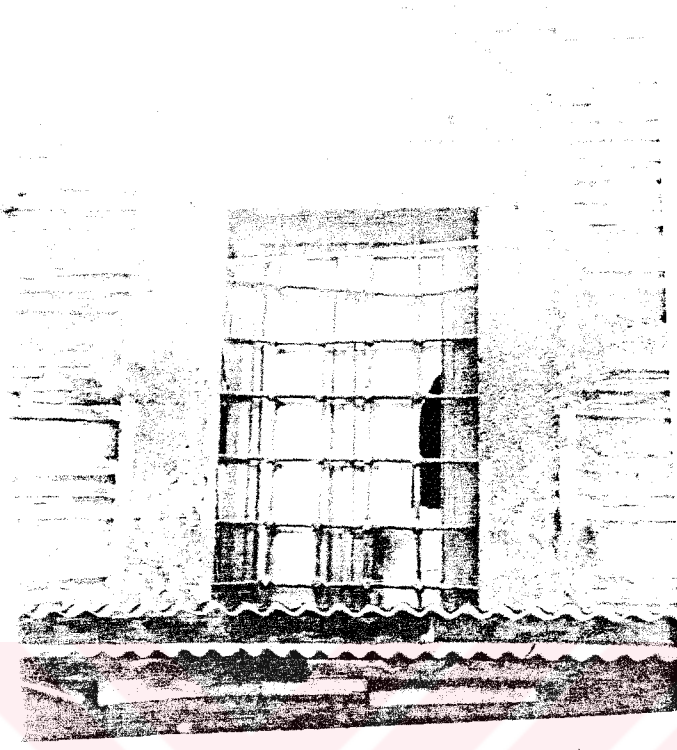

FOTO 54. 07 No'lu Pencere (P07)

FOTO 55. 06 No'lu Pencere (P06)

FOTO 56. Galata Mahkemesi Sokağı Cephesi'nin
köşesinde bezeme-kuşluk

FOTO 57. Kuşluk

FOTO 58. Saçak detayı

FOTO 59. Zencefil Sokağı Cephesi

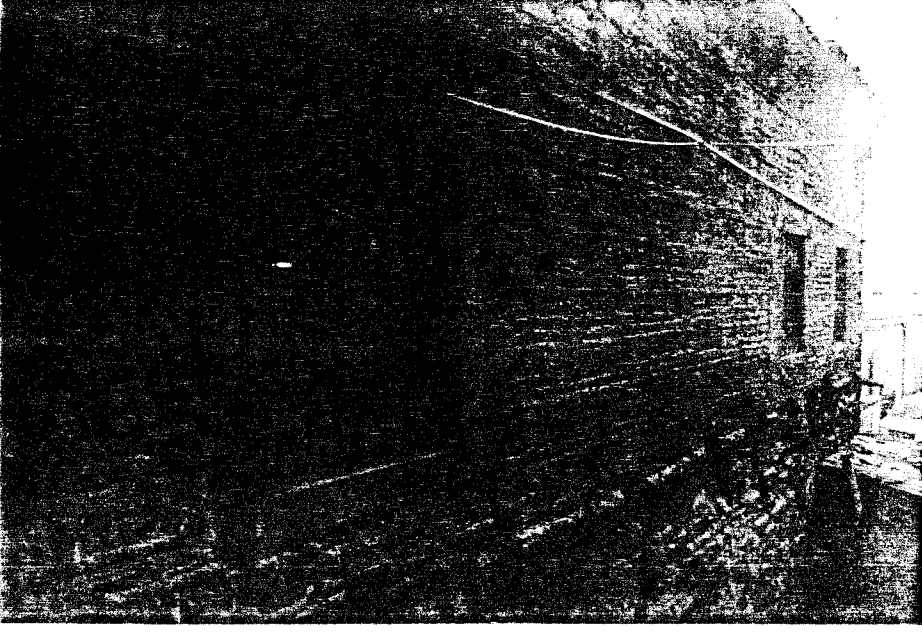

FOTO 60. Zencefil Sokağı Cephesi

FOTO 61. Zencefil Sokağı Cephesi, duvar dokusu, üst kat

FOTO 62. 05 No'lu pencere (P05)

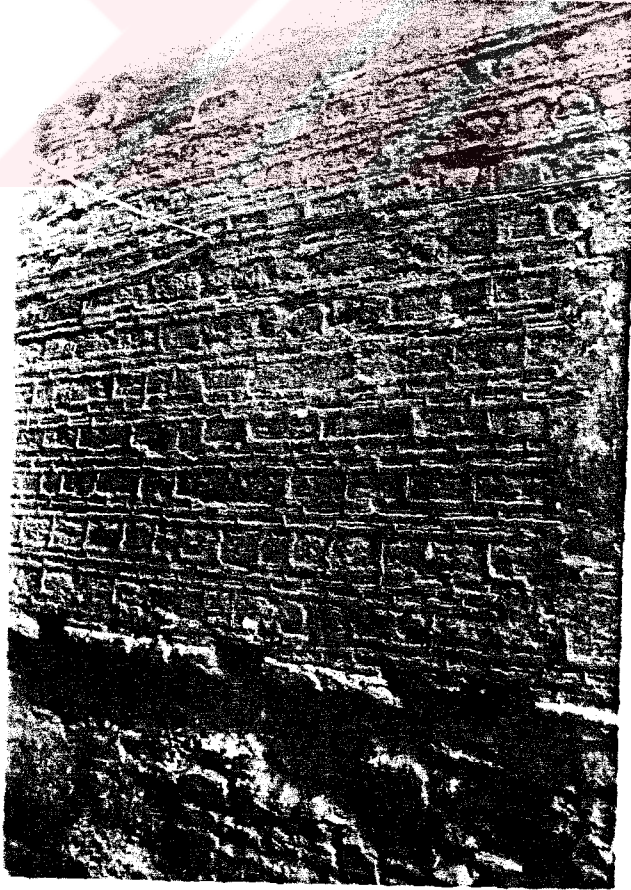

FOTO 63. Üst kat duvarı

FOTO 64. Üst kat duvarı, pencere ve duvar örgüsü

FOTO 65. Zencefil Sokağı Cephesinde, Bakır Sokağı Köşesinde kuşluk ve duvar örgüsü

FOTO 66. Zemin kat duvarı

FOTO 67. Zemin kat duvarı

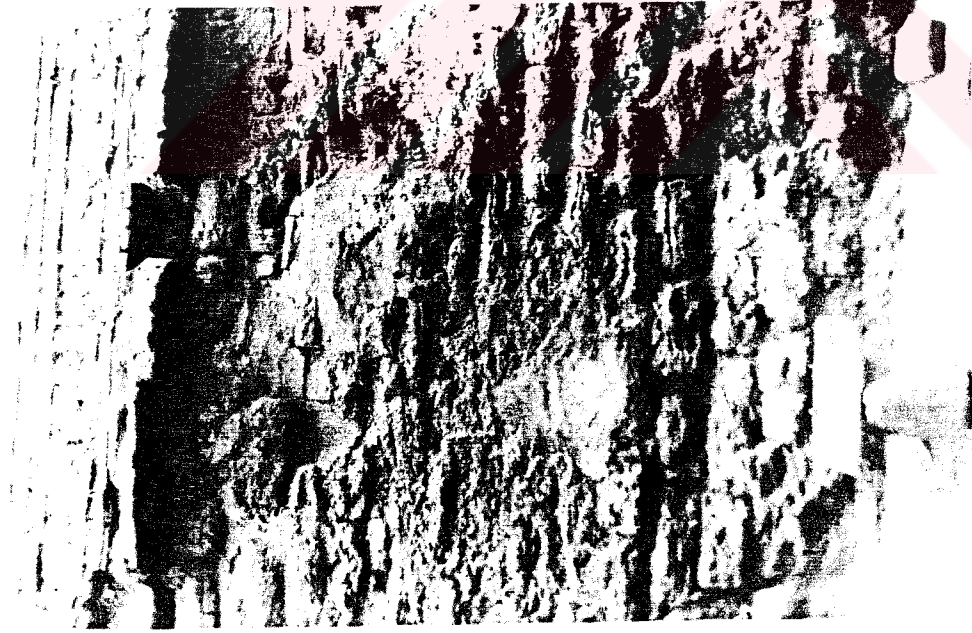

FOTO 68. Zemin kat duvarı

FOTO 69. Zemin kat duvarı

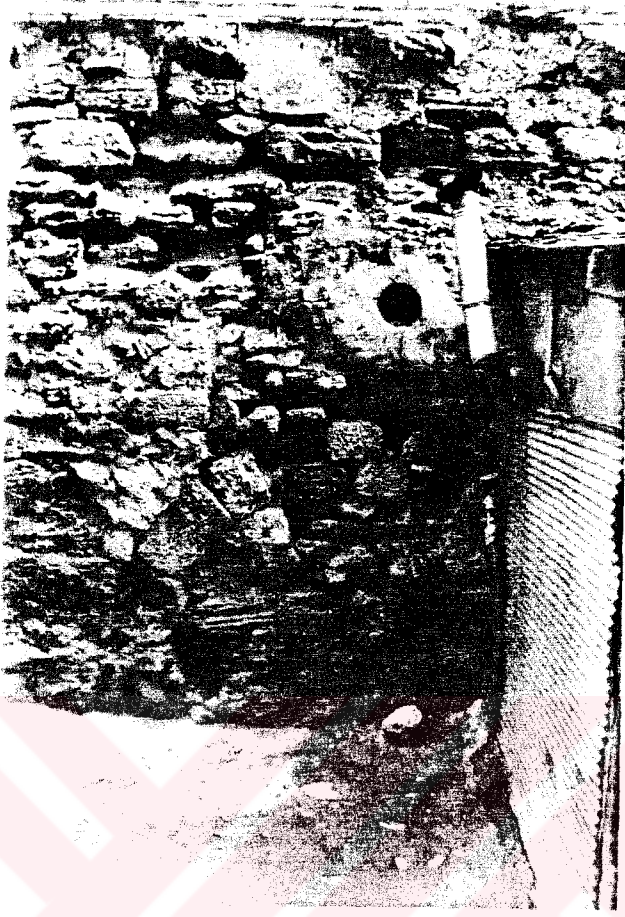

FOTO 70. Zemin kat duvarı

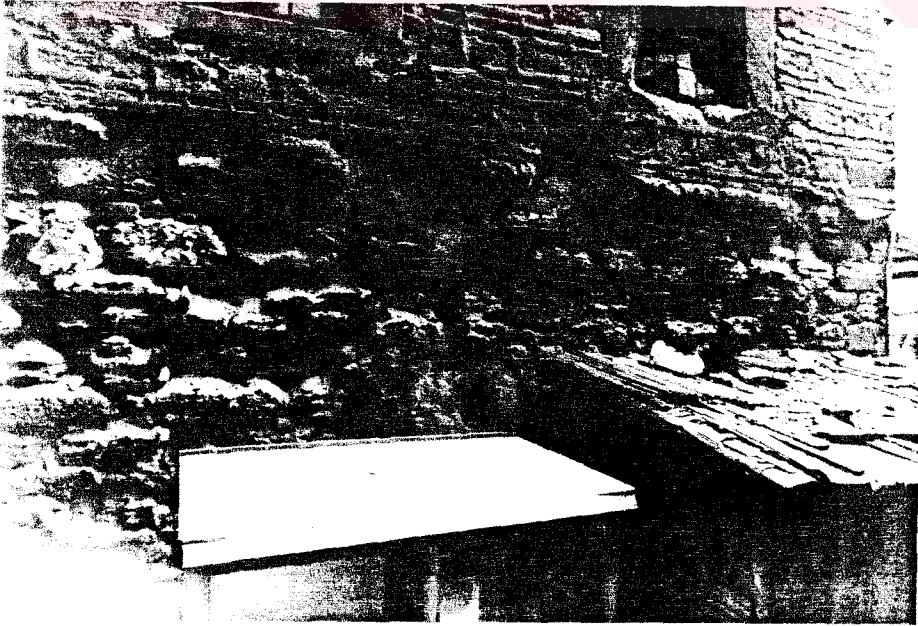

FOTO 71. Zemin kat duvarında ve üst kat duvarında meydana gelen hasarın kıyaslanması FOTO 62 ve 63

FOTO 72. 04 No'lu Pencere (P04)

FOTO 73. 03 No'lu Pencere (P03)

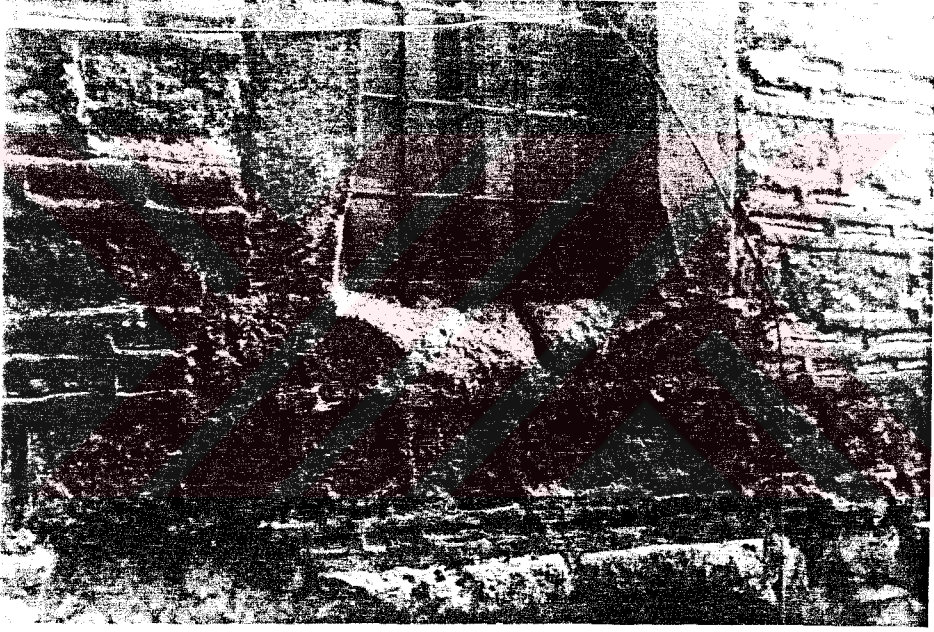

FOTO 74. 03 No'lu Pencerede taş alt başlığın hasarı

FOTO 75. Zemin kat duvarı üzerindeki örülü K₁ kemer
ve duvar dokusu

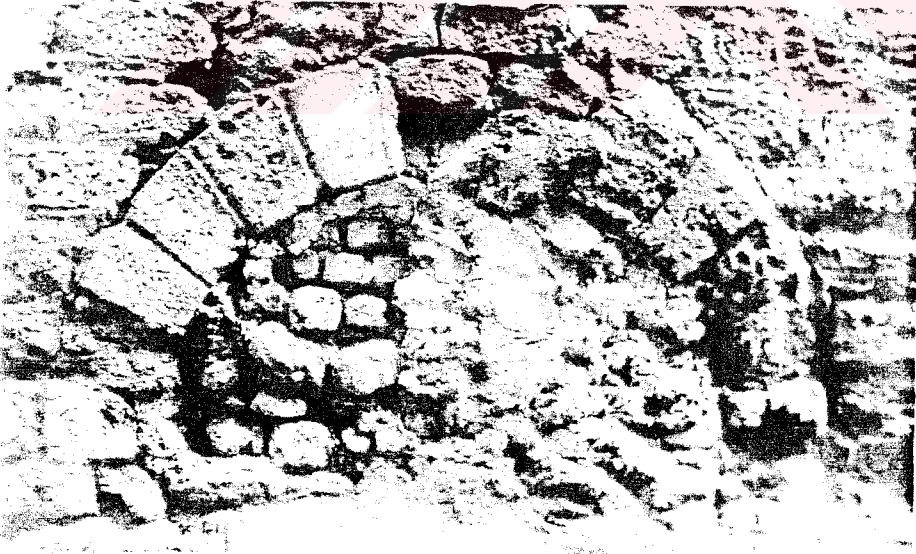

FOTO 76. K₁ kemer

FOTO 77. K_2 kemeri ve fotografın solunda mevcut 4 kemertaşı bozulmuş bir kemer yapısı

FOTO 78. Zemin kat duvarındaki müdahale görmüş hasarlı duvar

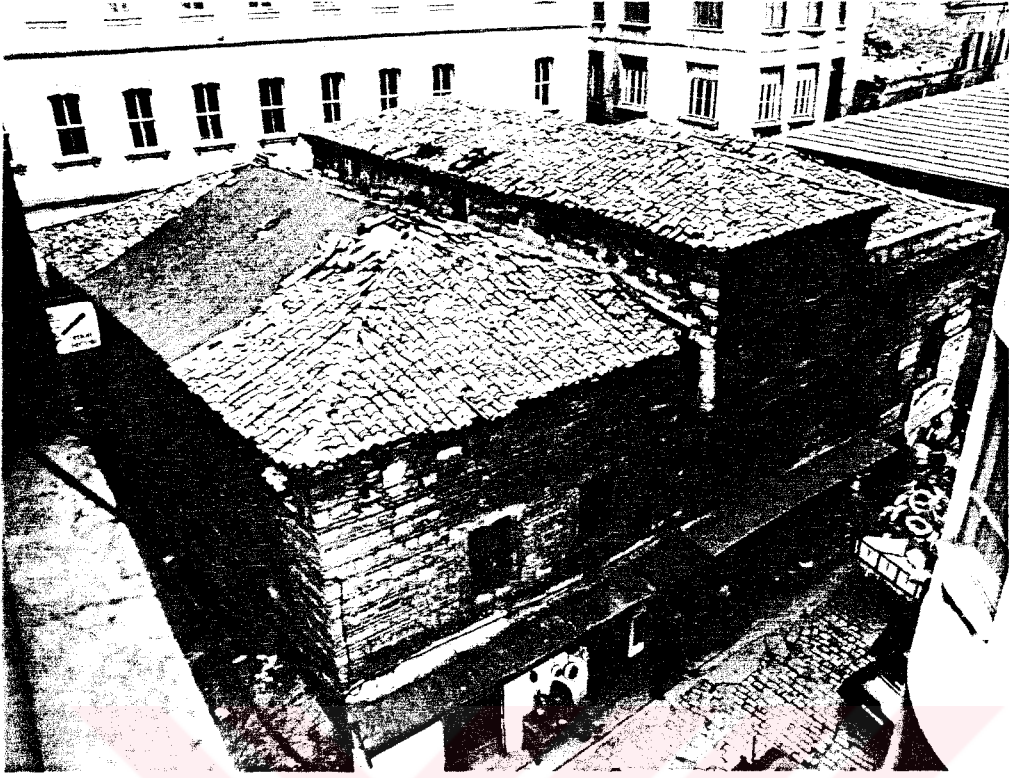

FOTO 79. Saksi Han'ın çatı örtüsü, Batı yönünden

FOTO 80. Saksi Han'ın çatı örtüsü, Güney Yönünden

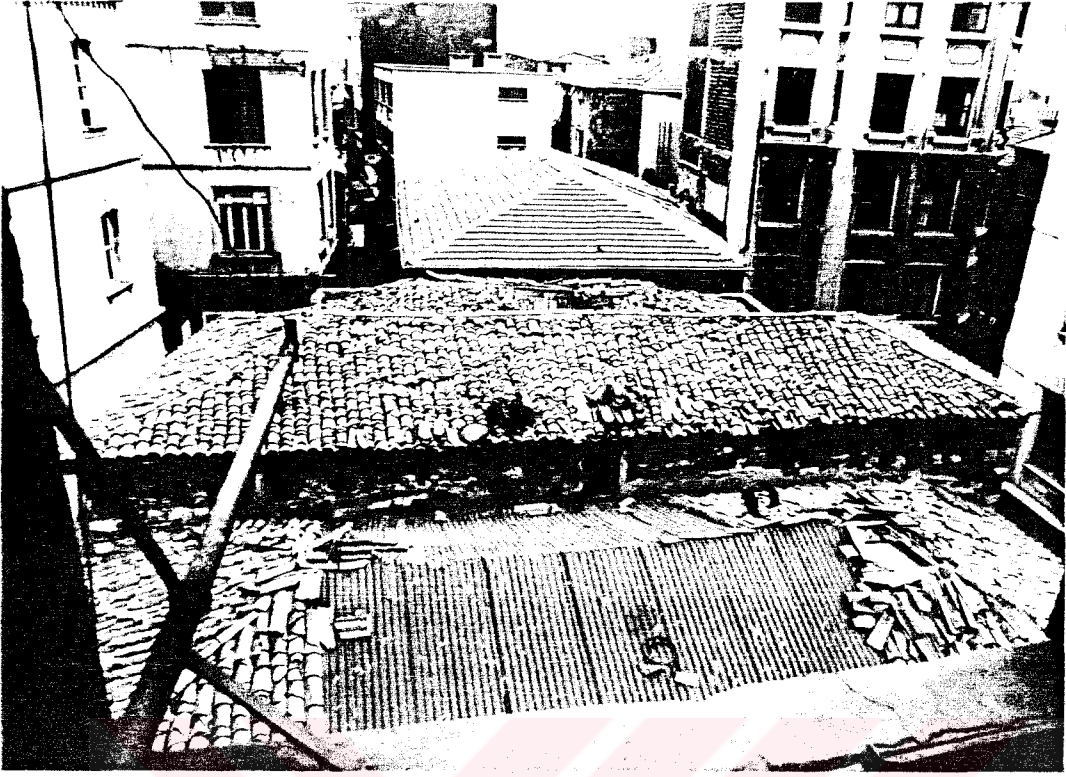

FOTO 81. Saksı Han'ın çatı örtüsü, kuzey-batı yönünden

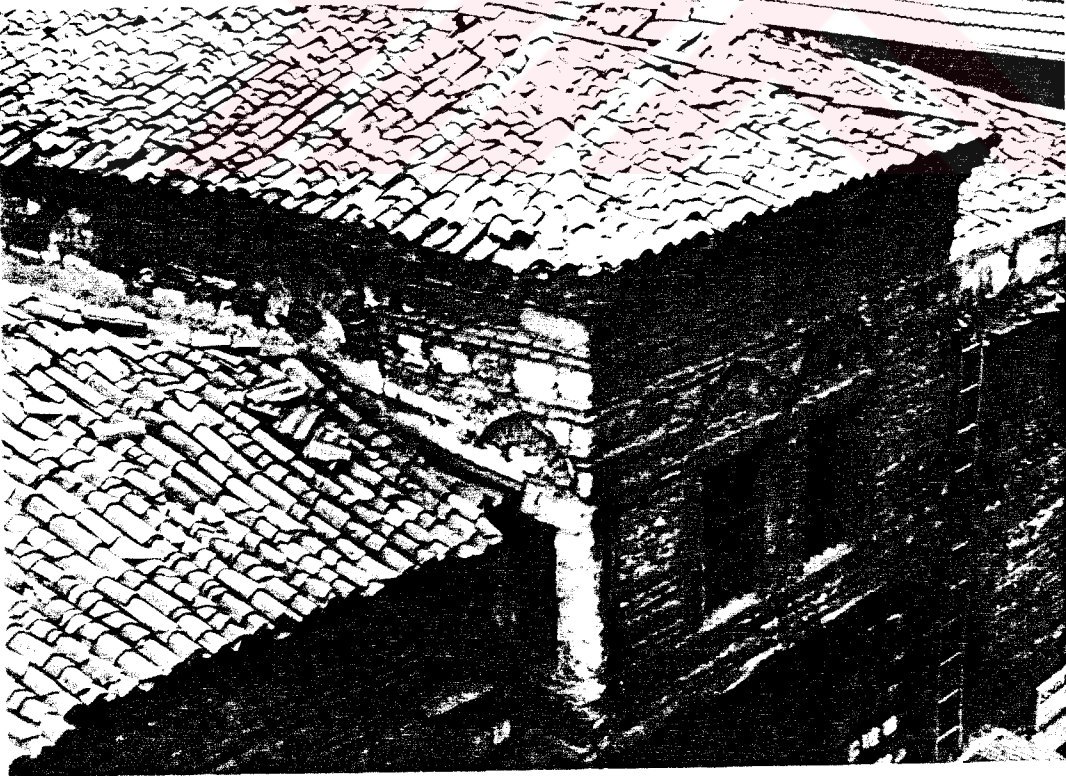

FOTO 82. Saksı Han'ın çatı detayı

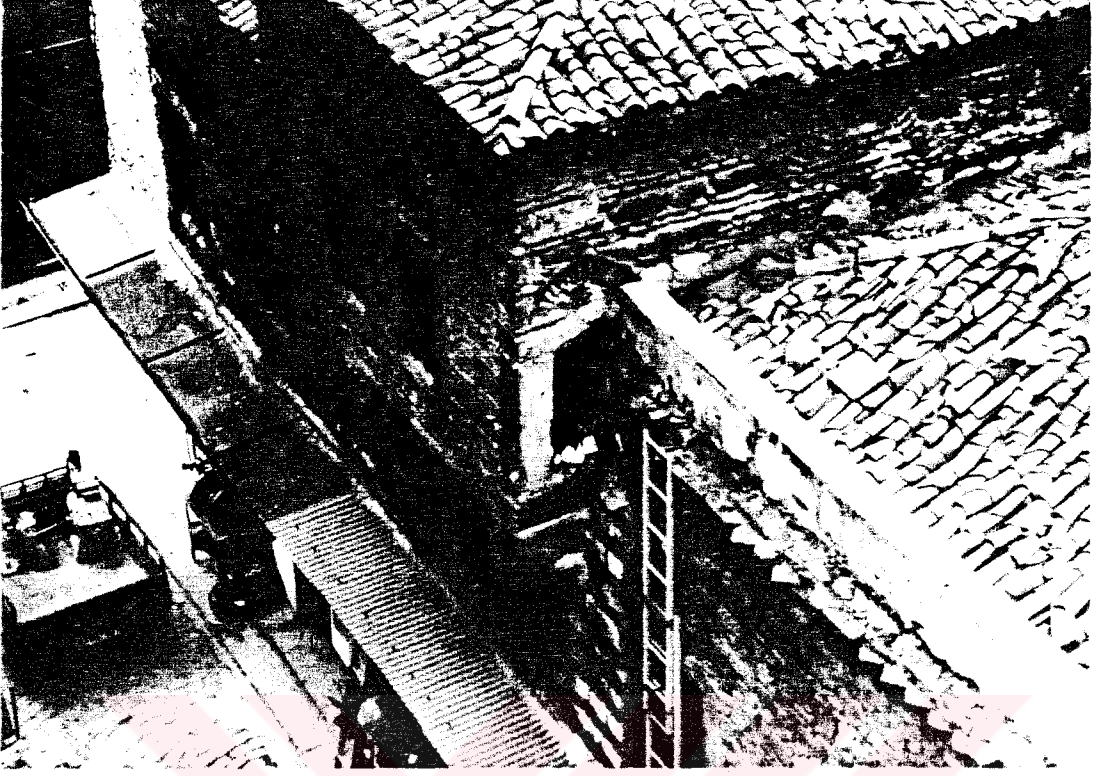

FOTO 83. Saksı Han'ın çatı detayı, ön planda, saçak üstüne yapılmış ek, parapet

FOTO 84. Çatı-saçak detayı

FOTO 85. Saksı Han'ın Giriş kapısının (K01) yanında (kuzey batısında) bulunan örülü kemer

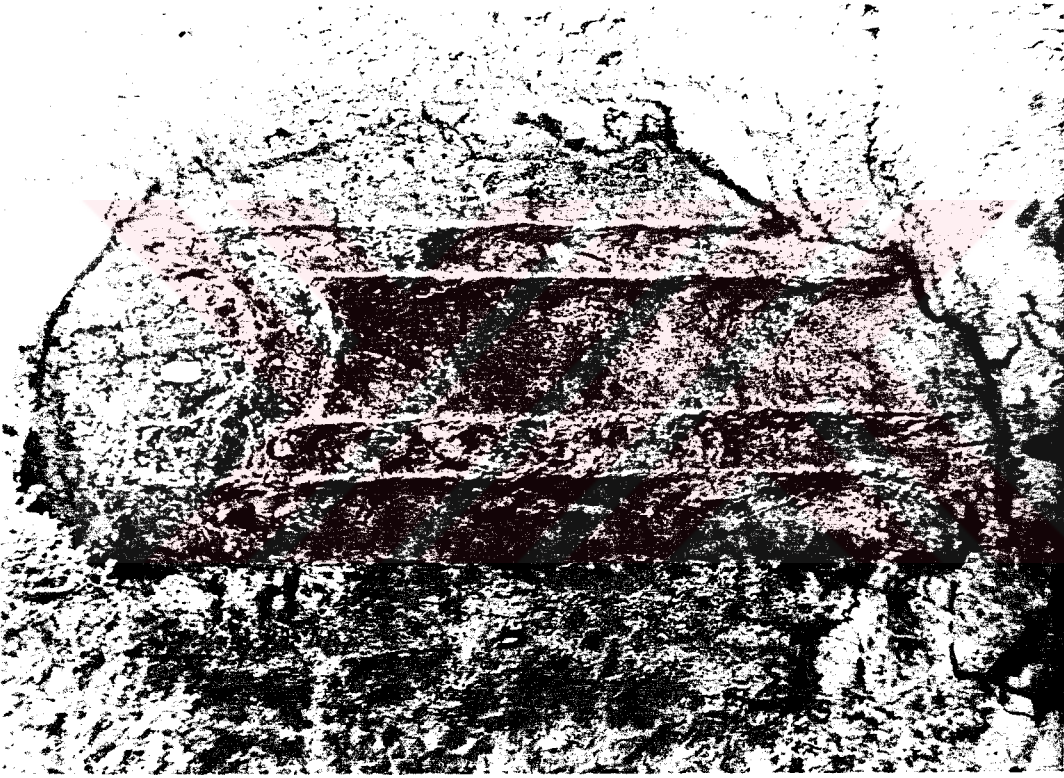

FOTO 86. Aynı kemerin içinde kullanılmış Bizans dönemine ait devşirme taş malzeme

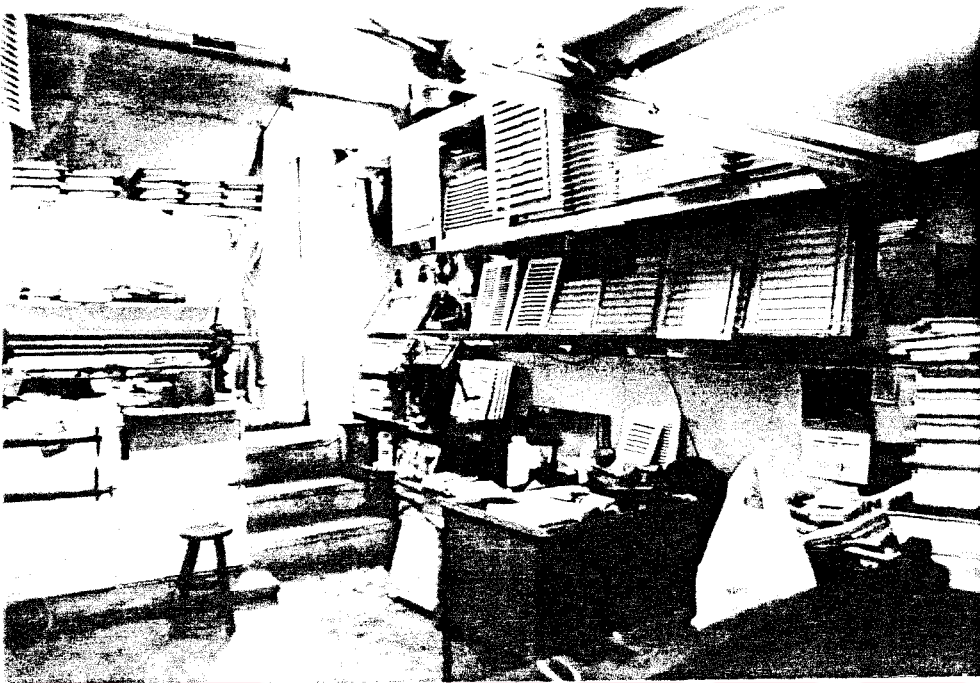

FOTO 87. 001 nolu mekan

FOTO 88. 002 nolu mekan

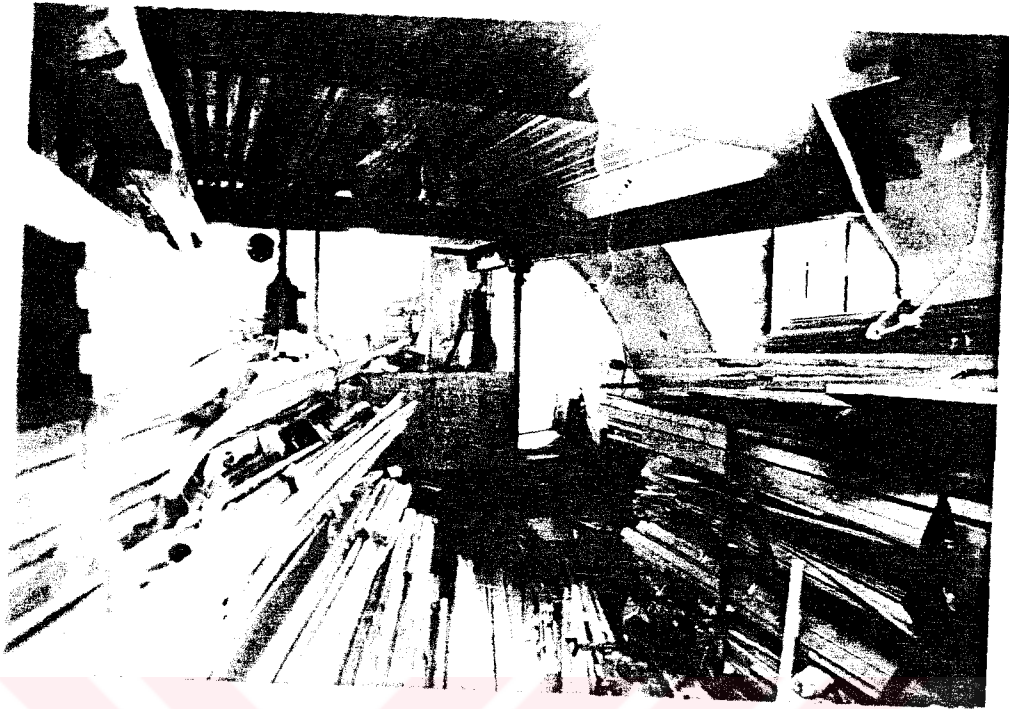

FOTO 89. 003 nolu mekan

FOTO 90. 003 nolu mekan

FOTO 91. 004 nolu niteliksiz ek dükkan

FOTO 92. 005 nolu niteliksiz ek dükkan

FOTO 93. 006 nolu niteliksiz ek dükkan

FOTO 94. 007 nolu mekan

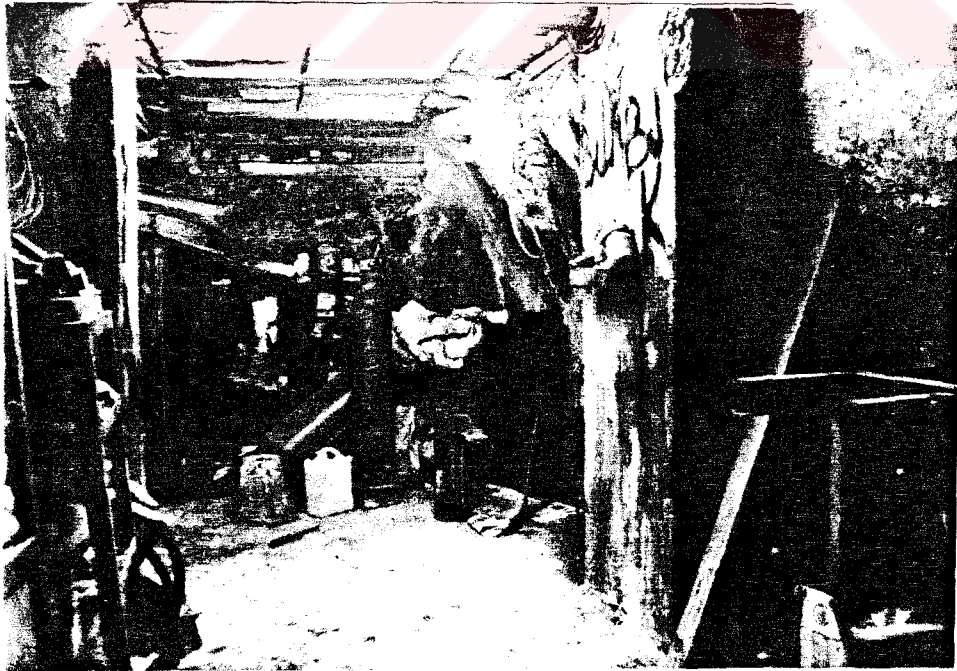

FOTO 95. 007 nolu mekan

FOTO 96. Giriş kapısından üst kata çıkan merdivenler

FOTO 97. 101 nolu orta hol mekanı

— FOTO 98. 102 nolu mekanın kapısı (K12)

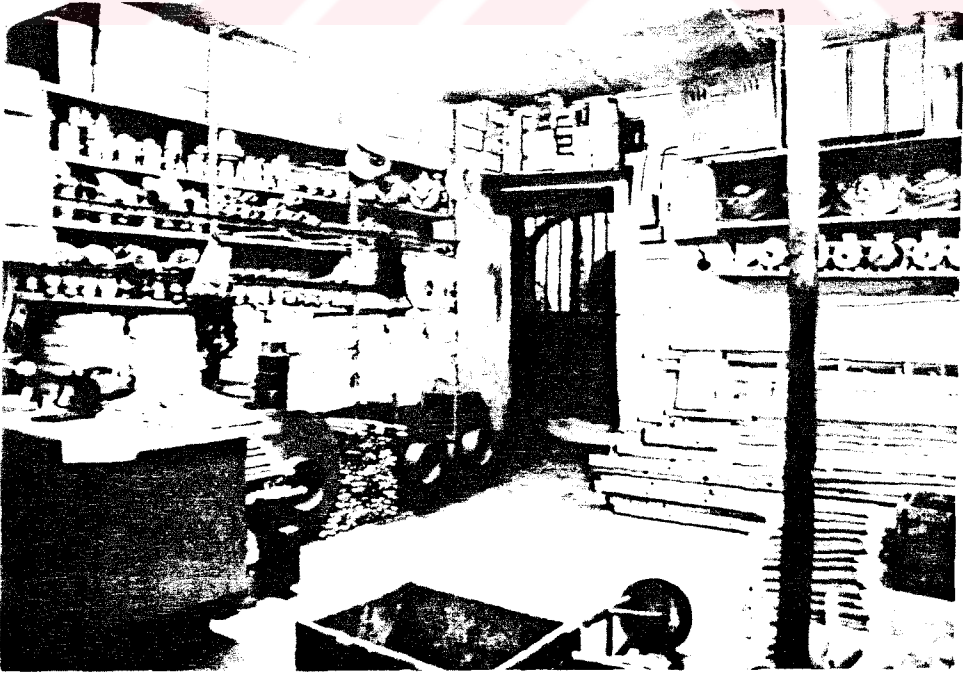

FOTO 99. 102 nolu mekan

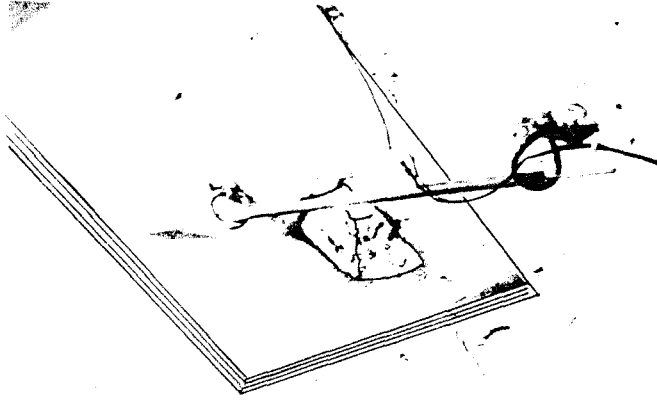

FOTO 100. 102 nolu mekan, ek betonarme döşeme ile tonoz arasındaki oda

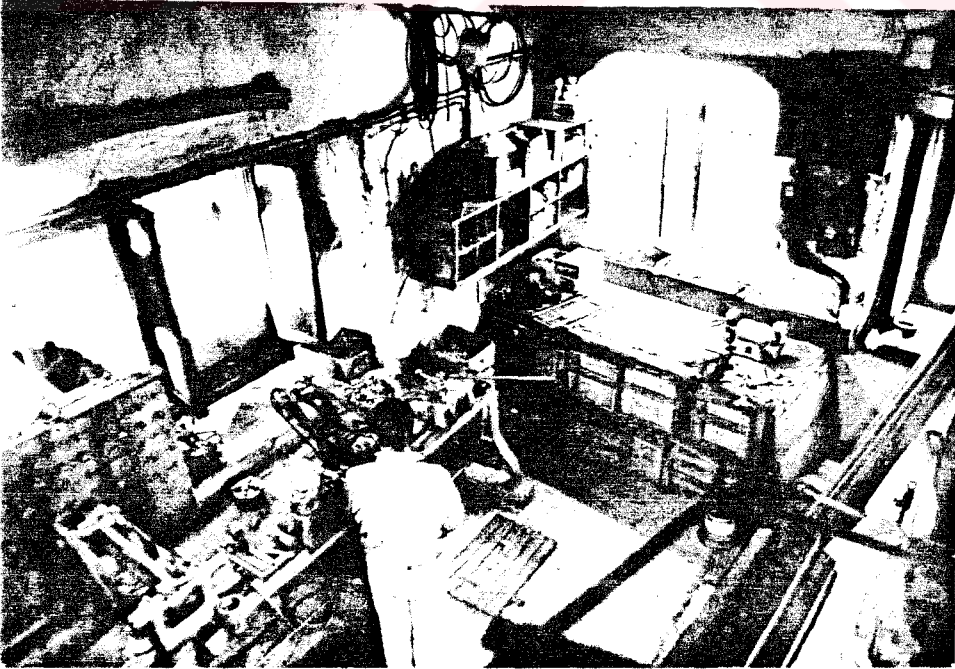

FOTO 101. 103 nolu mekan

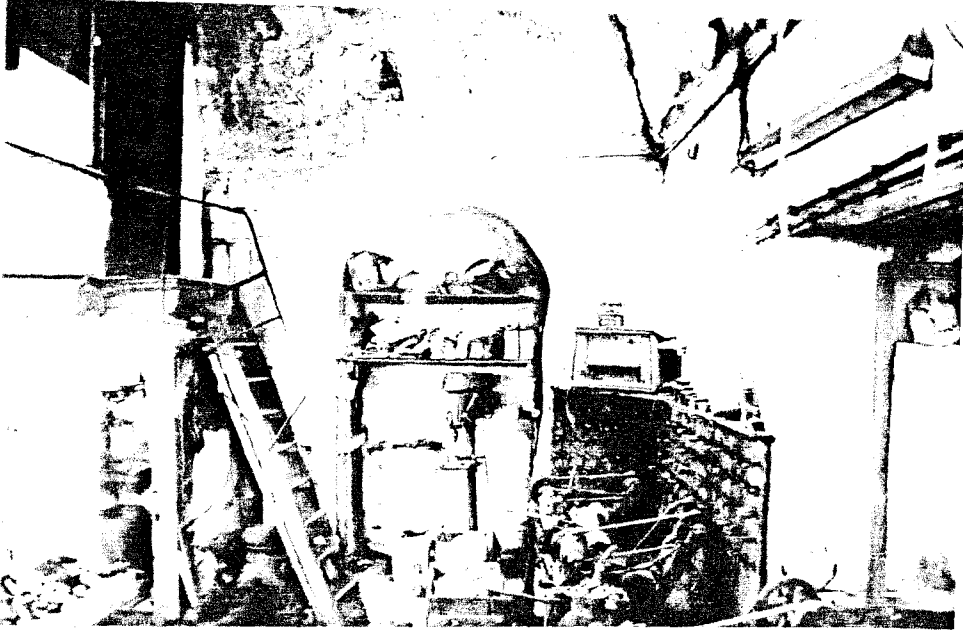

FOTO 102. 103 nolu mekan

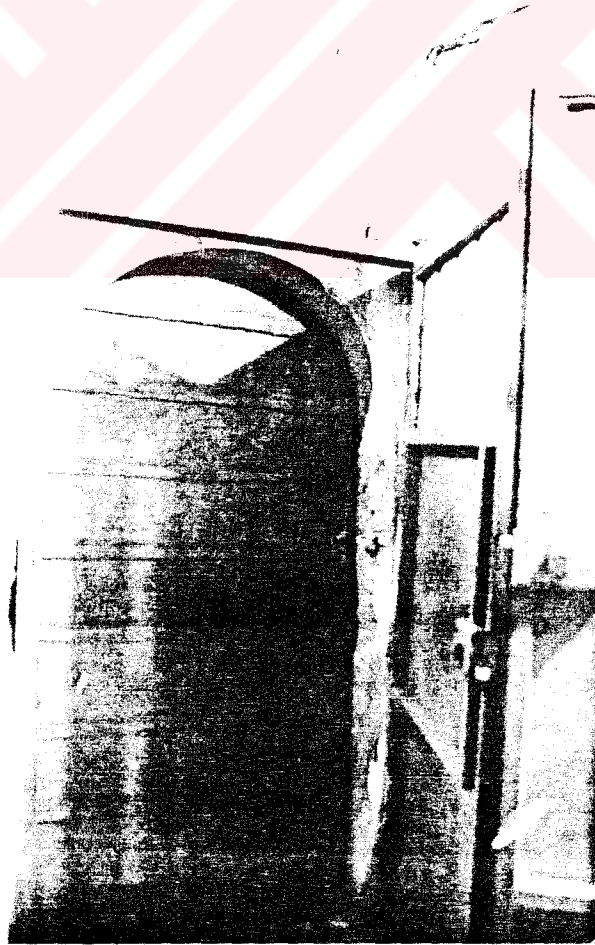

FOTO 103. 103 nolu mekanın kapısı (K13)

FOTO 105. 103 nolu mekanın demir kapı kanadı

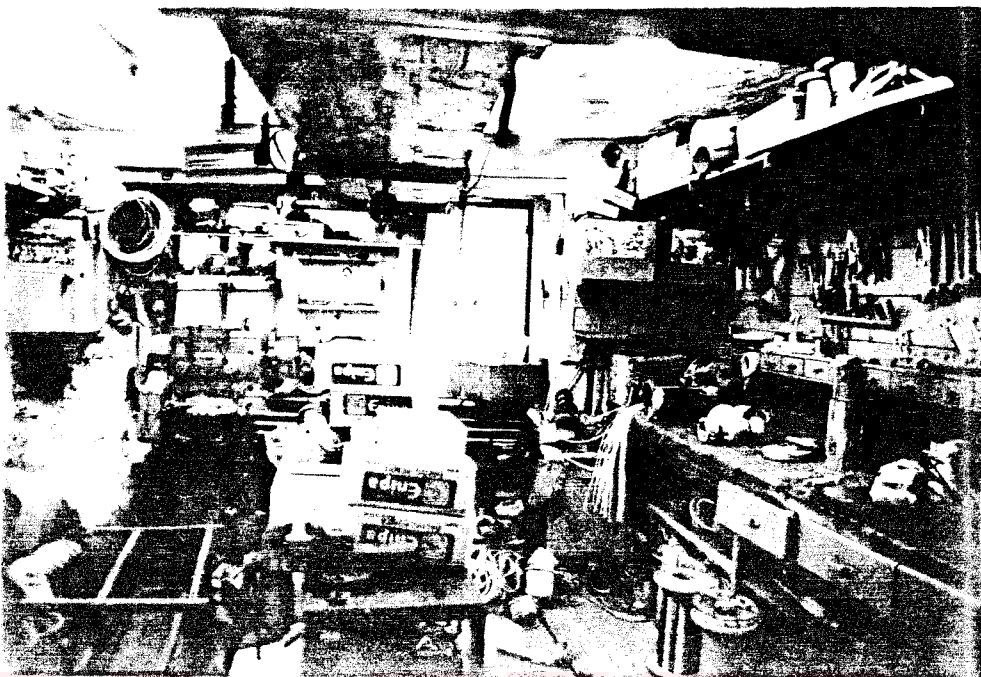

FOTO 106. 104 nolu mekan

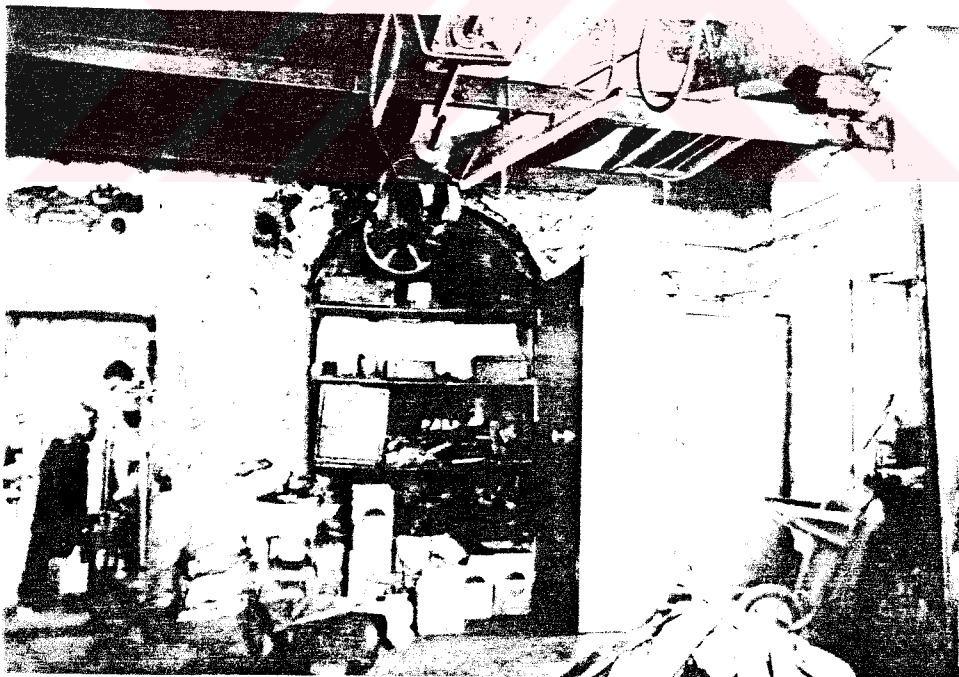

FOTO 107. 105 nolu mekan

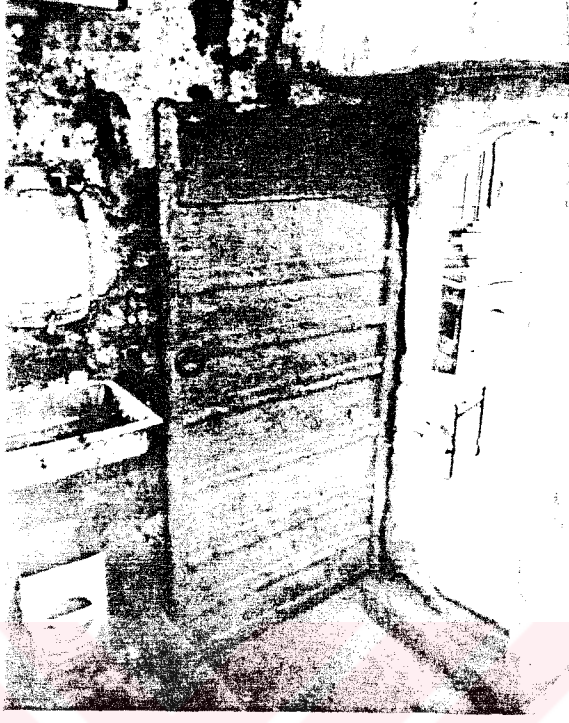

FOTO 108. 105 nolu mekanın demir kapı kanadı (K15)

FOTO 109. 105 nolu mekanın tonoz örtüsü

FOTO 110. 105 nolu mekanın P11 penceresi demir kapağı

106 Nolu Mekan'da
FOTOGRAFI Çekilememiştir

FOTO 111. 106 nolu mekan

FOTO 112. 106 nolu mekanın kapısı (K16)

FOTO 113. 107 nolu mekan

FOTO 114. 201 nolu mekan

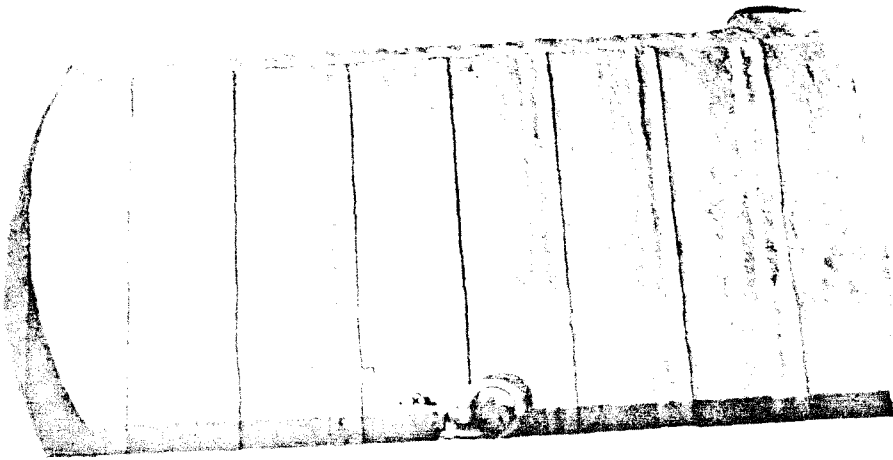

FOTO 115. 201 nolu mekanın kapısı (K17)

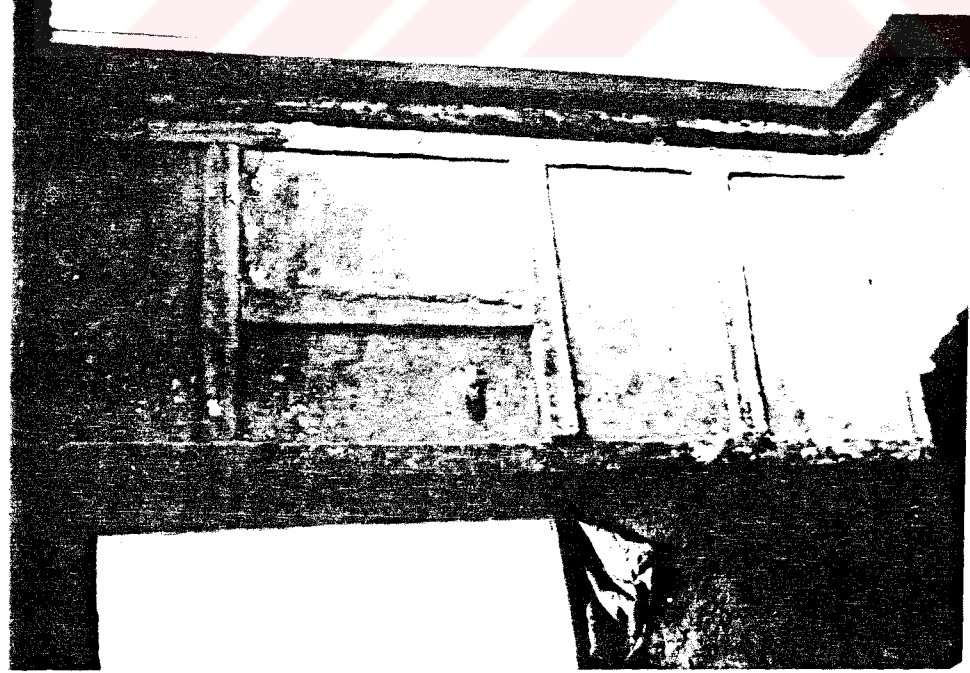

FOTO 116. 201 nolu mekanın P22 penceresinin demir kapagi

FOTO 117. 202 nolu mekan

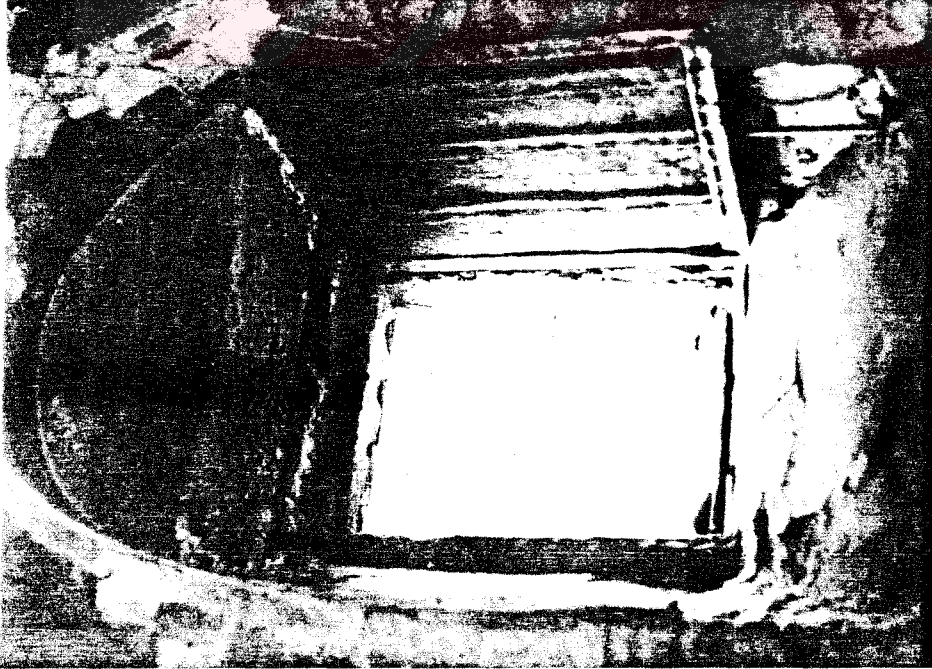

FOTO 118. 202 nolu mekanın P25 penceresi

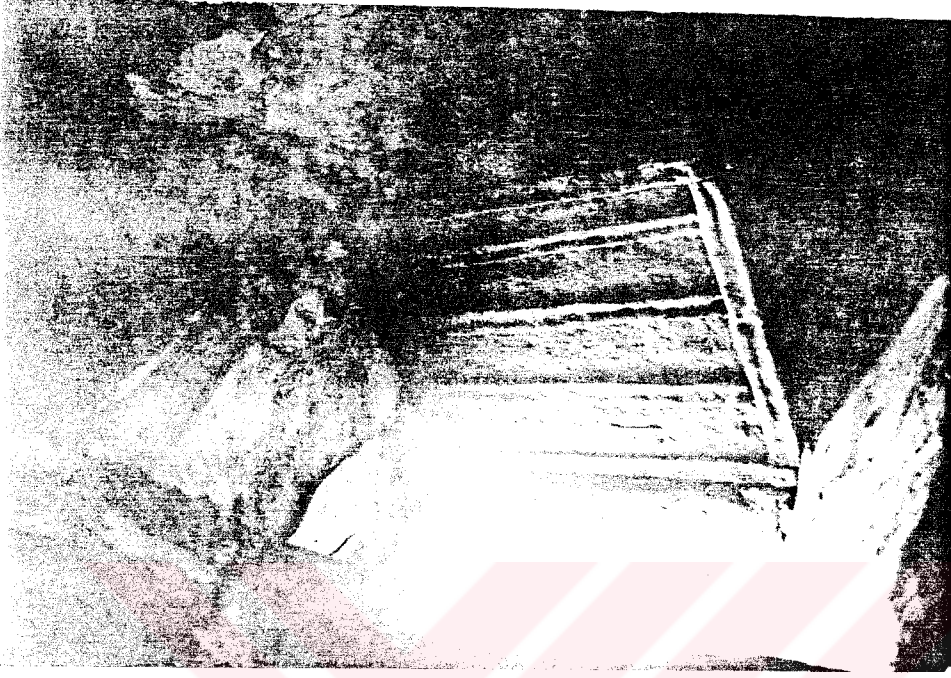

FOTO 119. 202 nolu mekanın P28 penceresinin demir kapığı

FOTO 120. 202 nolu mekan tonoz örtüsünün tuğla örgüsü

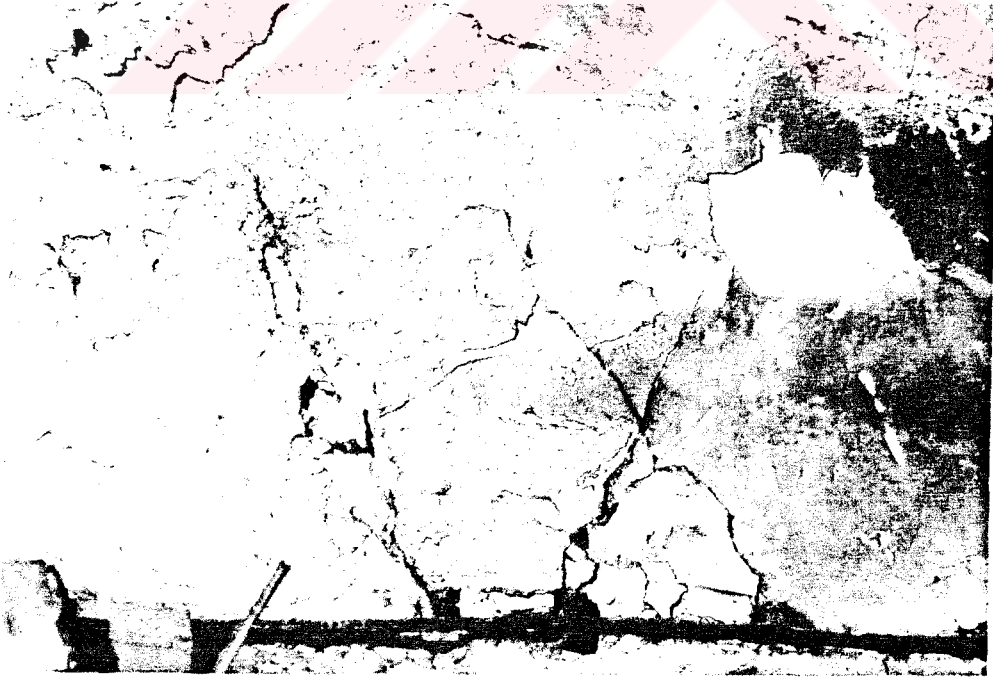

FOTO 121. Sivadaki hasarlar

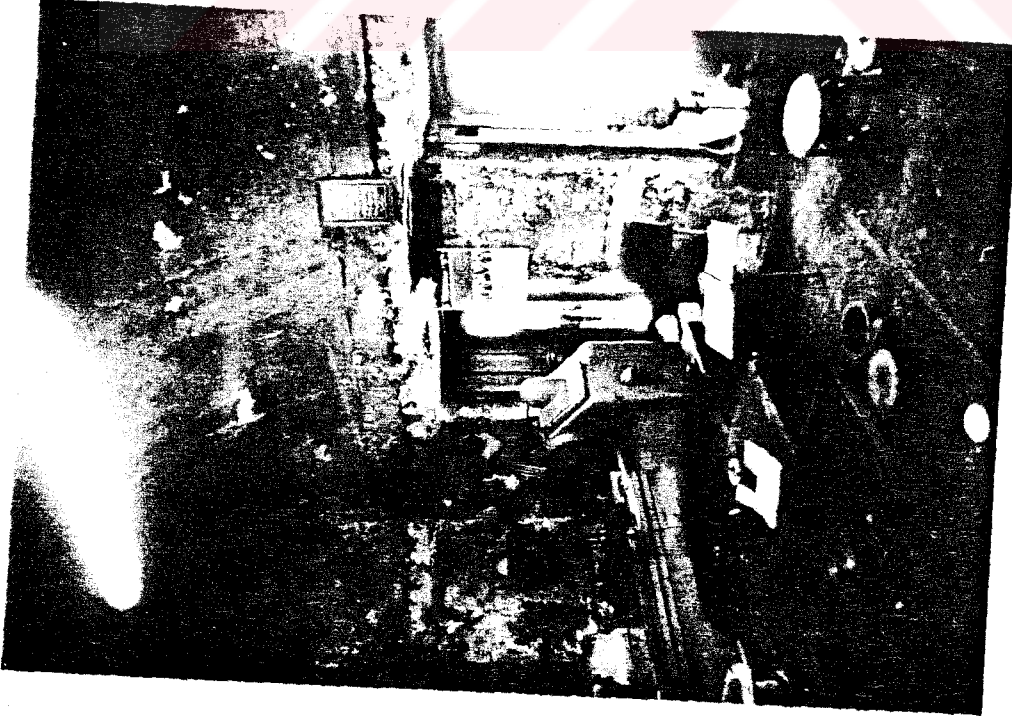

FOTO 122. 203 nolu mekan

FOTO 123. 203 nolu mekan hasarlı niş

FOTO 124. 203 nolu mekanın kapısı (K18)

FOTO 125. Serpuş Han, Perşembe Pazarı Caddesinden görünüş

FOTO 126. Serpuş Han, Eski Tay Çıkmağı ve giriş cephesi

FOTO 127. Serpuş Han'ın giriş kapısı

FOTO 128. Serpuş Han'ın Eski Tay Çıkmazı cephesinden detay

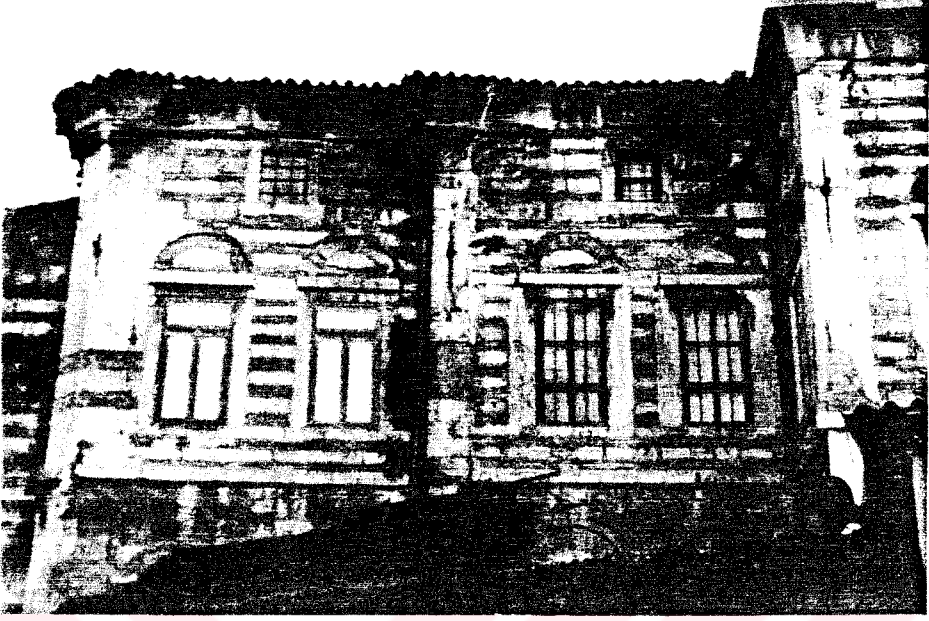

FOTO 129. Yıldız Han, Mahmutpaşa Yokuşu/İstanbul

FOTO 130. İsmail Ağa Camii, Yavuz Sultan Selim/İstanbul

FOTO 131. Çuhacı Han

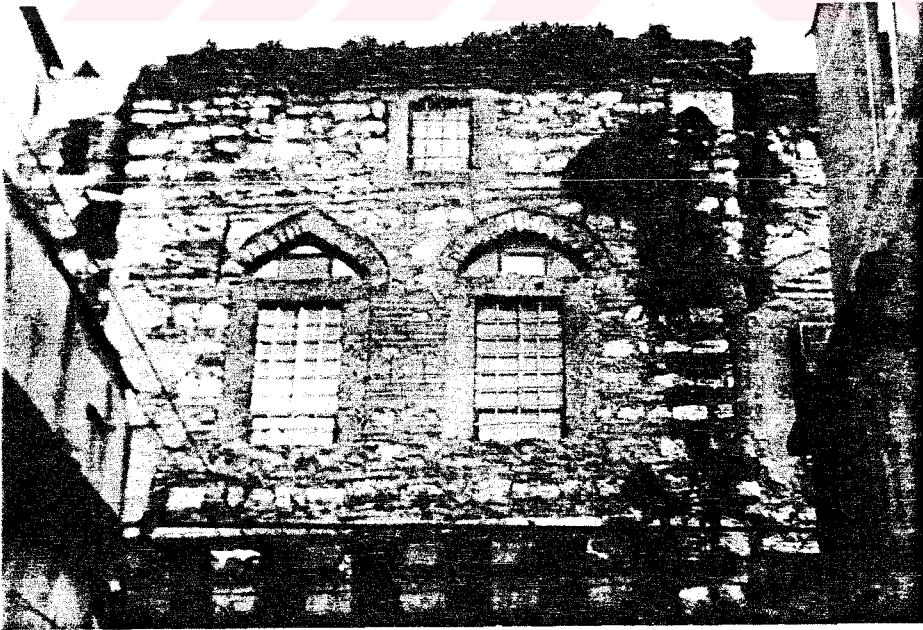

FOTO 132. Çuhacı Han, giriş cephesindeki çıkma detayı

FOTO 133. Mısır Çarşısı, Eminönü/İstanbul

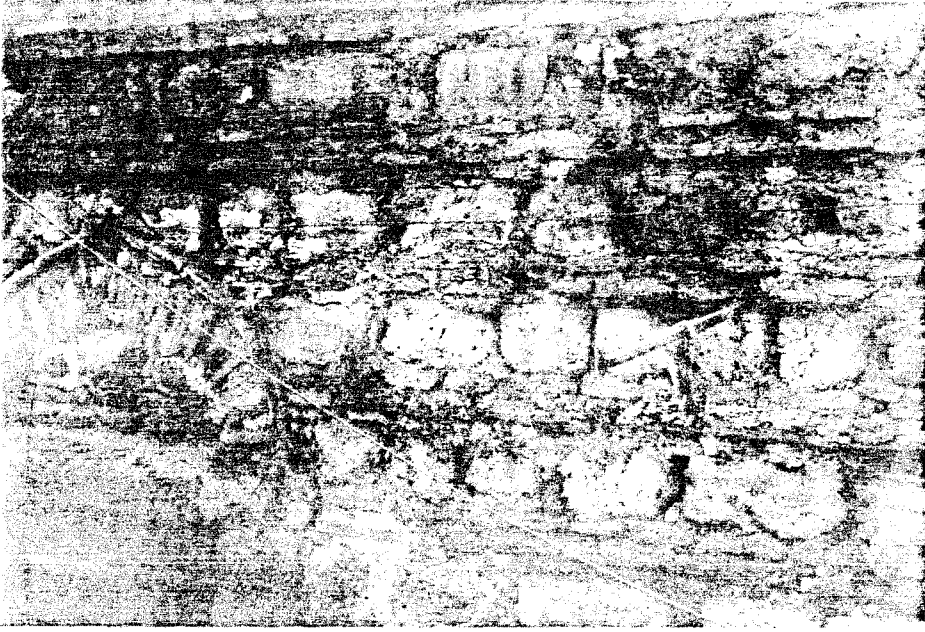

FOTO 134. Saksı Han'ın Perşembe Pazarı Caddesi cephesinden duvar detayı

FOTO 135. Saksı Han'ın Bakır Sokak cephesinden taş ve tuğla almalı duvar örgüsü detayı ve yağmur suyu ile yıkanmış yüzey

haritalar

ekler

EK: 2

Temessük Defteri: 2184

s.41 S ve 120 (1) K

Galata'da Bakır Sokağı'nda 2 numarada bir hbab han ve sokak meskûnde 4 numarada bir bab mağaza ve Perşembe Pazarı Caddesi'nde 49 numarada bir bab müskirât mağazasına vaz'-ı atâ'mutasarrıf olan Tebaa-i Devlet-i Aliyye'den ve Rum Milleti'nden Mihail veledi İstavri mutassarrıf olduğu han ve mağaza-ı meskûrleri tahrir-i emlâk kalemi ile Millet-i Patrikhanesi tarafından () eden ilm-ü-haberler mucibince ve hüsn-ü rızası ile Kanunname-i Hümâyûn ahkâmını kabul ve imza eden Yunan Devleti sefareti tarafından bil itâ hariciye kitabeti cânibinden tasdik resmisi icra kılınan bil kıta ilm-ü-haber mucibince Devlet-i müşarûn-ileyhâ tebaasından tüccar Yorgaki veledi Kalpolti'ye 3900 adet Lira-i Osmâniyye ile kat'iiyen fera etmiştir.

26 Rebi-ül Evvel 1290

(29 Nisan 1873)

EK:3

Bilgi: Agop AYKAR

Tarih: 04/01/1992

1951'de Saksı Han'ın 102 nolu mekanında (bkz: Rölöve P1 üst kat planı 102 nolu mekan, bugün merdiven ve yangın dolabı imâmâthane-si olarak kullanılmaktadır: DOĞANŞAR) nikelajcı olarak çalışmaya baş-lamış.

Artin Ustanın çırağı, Vartan (Tomayan) usta için lambalara demir kafes üretmekteymiş.

102 nolu mekânı ikiye bölen betonarme döşeme, bu mekanda 1952 yılında çıkan bir yangından sonra yapılmış. Daha öncesinde 106 nolu mekanda bugün de mevcut olan ahşap asma kat gibi bir döşeme var-mış (bkz: Rölöve P1 üst kat planı 106 nolu mekan, Mehmet İncircioğ-lu'na ait, kullanılmıyor).

Saksı Han'ın Üst kat ve çıkma kat döşemeleri, 1956/57 yıllarında çelik I profillerle sağlamlaştırılarak betonlanmış.

Perşembe Pazarı Sokağı'ndaki durum:

Cephede bulunan niteliksiz açıklıklardan sadece bakır sokağı tarafındaki mevcutmuş (bkz: Rölöve P2 zemin kat planı, 006 nolu nitelik-siz mekan) Yıl: 1951.

EK: 4

Bilgi: Vartan TOMAYAN

Tarih: 04/01/1992

Han'ın üst katı tütün deposuymuş. 1930

Yakın çevrede aileler otururdu. Rum, Ermeni ve Musevi aileleri. Çoğu gemici ve kaptan aileleriydi.

Haliç, kıyısında halen gemilerin yanaştığı bir kalafat yeri idi.

Perşembeleri, Galata Mahkemesi Sokağı üzerine de yayılan ve Arap Camine kadar uzanan bir pazar kurulumuşu.

Perşembe Pazarı Sokağı cephesinde bulunan niteliksiz açıklıklardan 006 nolu (bkz: Rölöve P2 zemin kat planı, 006 nolu mekan) olanı 1946 yılında açılmış olmalıdır. Daha önce cephe bir bütün arz etmektedir.

Bakır Sokağı cephesinde bulunan ve zemin kat tonozunun bir tuğla duvarla bölünmesinden elde edilen 001 ve 002 nolu mekanlar tek bir hacimdir.

Galata Mahkemesi Sokağı'na açılan 003 nolu mekan (bkz: Rölöve P2 zemin kat planı) 1930-40 yılları arasında gaz deposu olarak kullanılmaktaymış.

EK: 5

Prof.Dr.Semavi Eyice
İ.Ü.Edebiyat Fakültesi
Sanat Tarihi Bölümü

Nisan 1992

"Osmanlı eseri olduğunu söyledim. Bu hata vakti ile Fransız amatör sanat tarihçisi General de Beylie'nin hazırlamış olduğu "Bizans Evi" diye bir kitaptaki yanlışlığının devamlı olarak tekrarlanmasından doğmaktadır. Kitap amatör işidir. Güvenilir bir kitap değildir. Üstelik çok demode ve eskidir (L'Habitation Byzantine, 1903). Aynı hataya Mül-ler-Wiener de düşmüştür.

Burada, Ceneviz döneminin cemaat evi olan "Palazzo Comunale" ile Saksı Han'ın yerleri karıştırılmaktadır. Halbuki, Cemaat evi daha yukarıda ve Bankalar caddesinin üstündedir. Ayrıca, General de Beylie kitabında Saksı Han'ın bir kroki çizimini vermekte ve onu bir Ceneviz yapısı olarak göstermiştir.

Saksı Han Osmanlı Mimarisinin karakteristik özelliklerini taşıyan bir yapıdır. Yani, Galata'nın mimari karakterini ve bütünlüğünü korumuş ticaret hanlarından biridir.

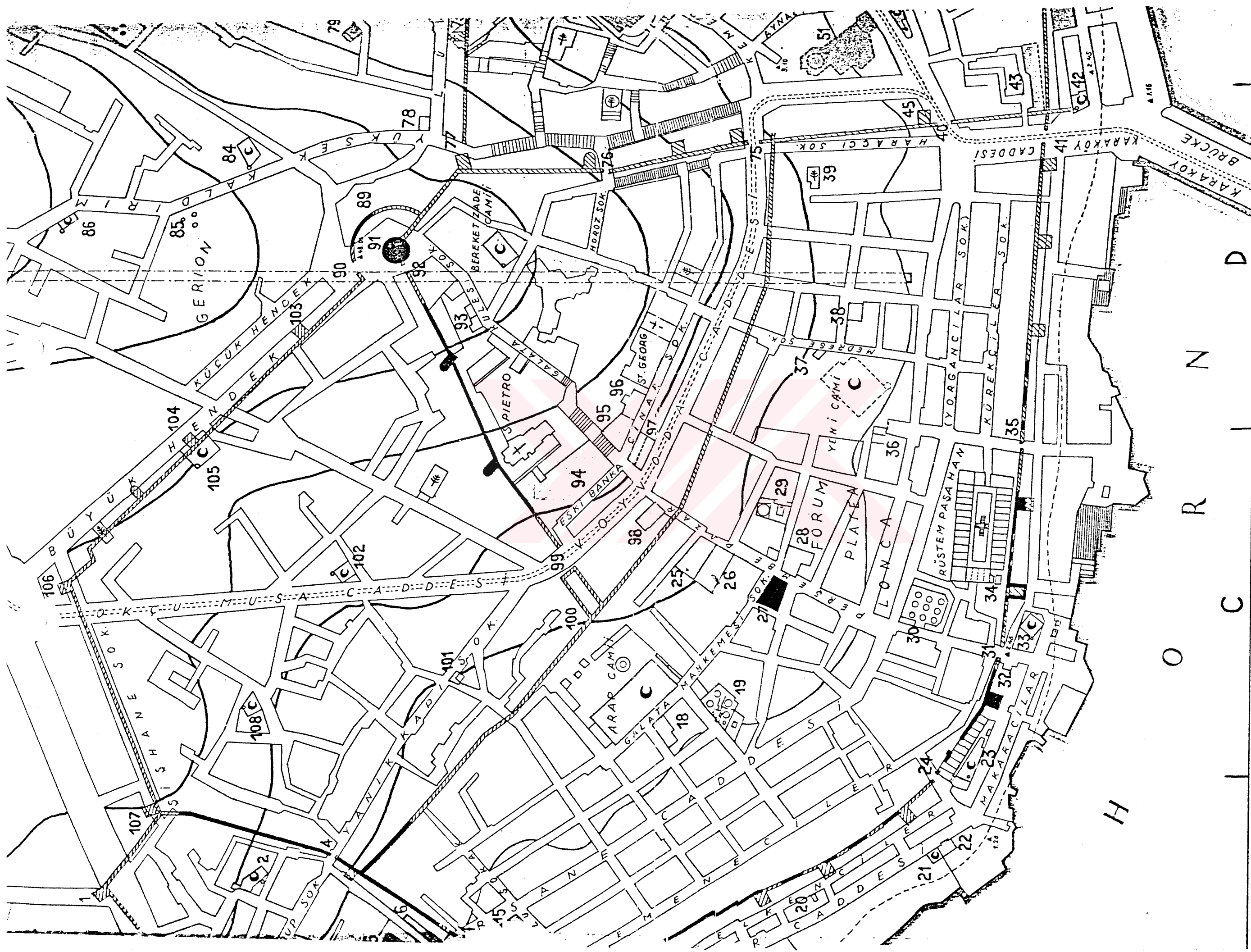
ÖZGEÇMİŞ

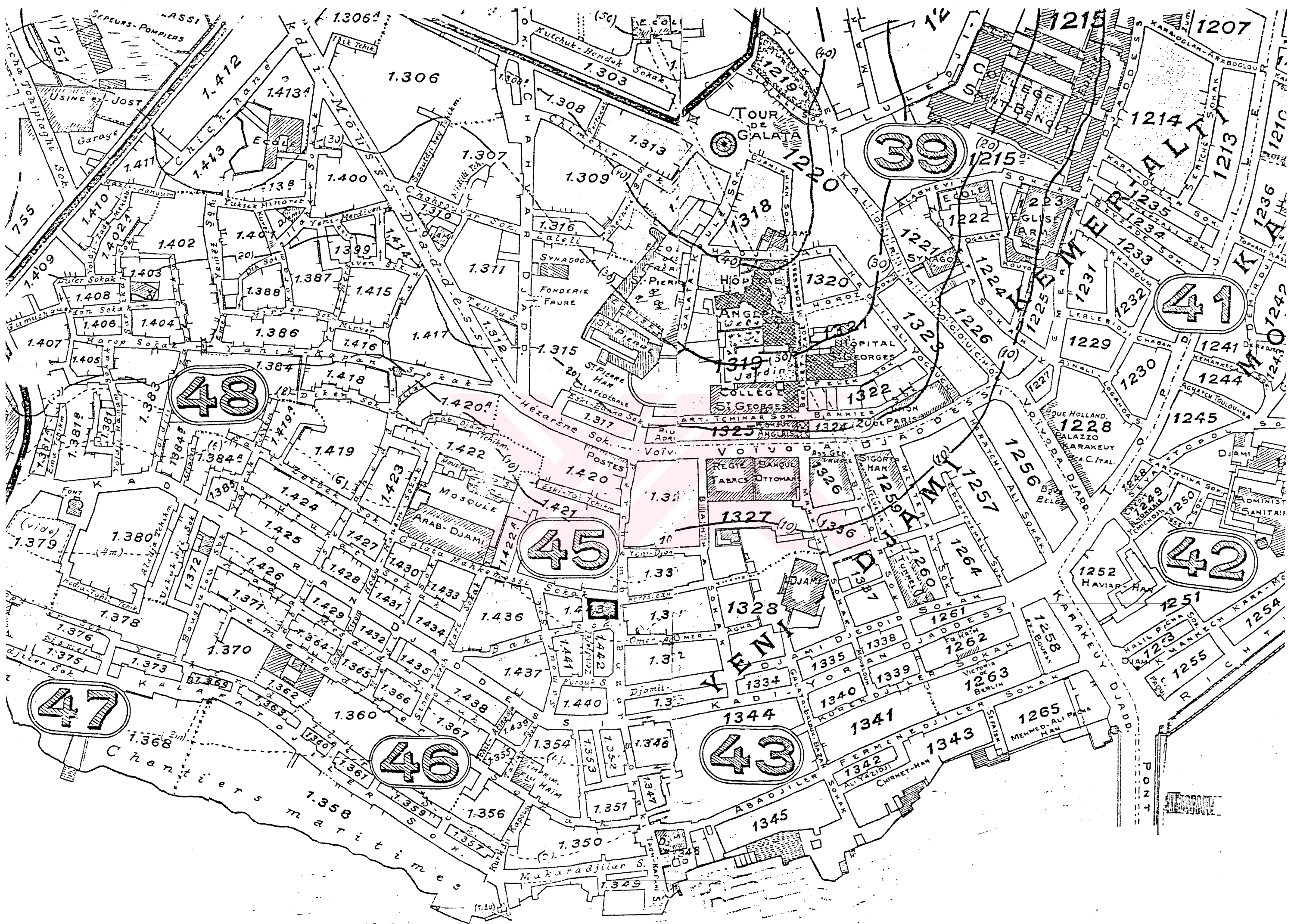
Mimar Hakan Selçuk Alioğlu,

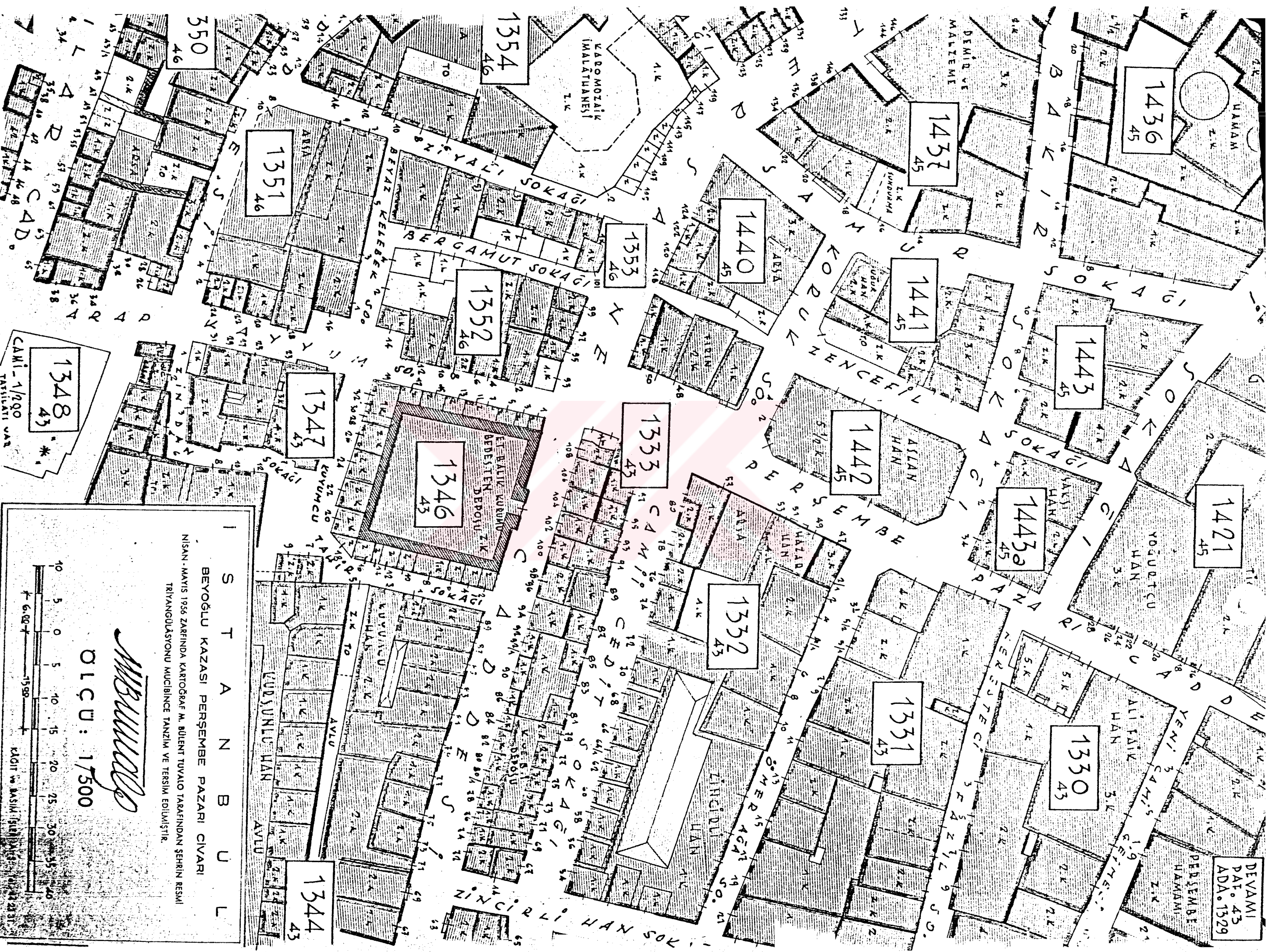
1967'de İstanbul'da doğdu. 1973-74 öğrenim yılında Cibali İlkokulu'nda başladığı ilk öğrenimini, 1977-78 döneminde Fatih İlkokulu'nda tamamladı. 1981'de Gelenbevi Ortaokulu'nu, 1984'te ise İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'ni bitirdi. 1984-85 kış yarı yılında başladığı, İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık bölümünü 1988 yaz döneminde tamamladı. 1988-89 öğrenim yılında girdiği Yüksek Lisans öncesi hazırlık sınıfının ardından 1989-90 kış yarıyılında Restorasyon yüksek lisans programına başladı.

HARİTA 4 Yapı Listesi

1	Inschrift (1397)	33	Eski Yağ Kapanı Camii
2	Yolcu Zade Mescidi	34	Türbe des Kuyun Baba
3	Yeni Azap Kapı	35	Balık Pazarı Kapı
4	Harup Kapı	36	Yeni Cami Çeşmesi
5	Yeşil direk Hamamı	37	Çeşme
6	Sebil	38	Medrese
7	Azap Kapı-Brunnen	39	Synagoge
8	Mektep	40	İç Karaköy Kapı
9	Meyit Kapı	41	Karaköy Kapı
10	Azap Kapı	42	Karaköy Camii
11	Inschrift (1435)	43	Havyar Han und Inschrift (1448)
12	Inschrift (1435)	44	Ömer Abit Han
13	Vermauerte Pforte	45	Traverius-Turm
14	İç Azap Kapı	46	Galataschloss
15	Alaca Mescidi	47	Yer Altı Camii
16	Boğlica Hamamı	48	Kemankeş Paşa Camii
17	Pforte in der Bugulu Sokağı	49	Çeşme
18	Genuesisches Haus	50	Bektaş Efendi Mescidi
19	Yeni Hamam	51	Karaköy Hamamı
20	Türbe des Yunus Baba	52	Kurşunlu Mahzen Kapı
21	Nişancı Mescidi	53	Yeni Kapı
22	Çeşme des Yiahya Paşa	54	Mumhane Kapı und Inschrift (1446)
23	Yelkenci Hanı Mescidi	55	Inschrift (1431)
24	Kürkçü Kapı	56	Kireç Kapı und Inschrift
25	Serpuk Han	57	Inschrift (1430)
26	Serpuk Han	58	Eğri Kapı
27	SAKSI HAN	59	Inschrift (1440) (Messageries Maritimes)
28	Altes Haus	60	Kenart Kule
29	Perşembe pazarı Hamamı	61	Inschrift (1447)
30	Fatih Bedesteni	62	Kılıç Ali Paşa Hamamı
31	Yağ Kapanı Kapı	63	Türbe
32	Çeşme	64	Tophane Çeşmesi

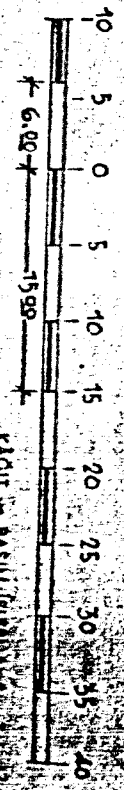

İ S T A N B U L
BEYOĞLU KAZASI PERŞEMBE PAZARI CİVARI
NİSAN - MAYIS 1956 ZARFINDA KARTOGRAF M. BÜLENT TÜVALIO TARAFINDAN ŞEHİRİN RESMİ
TRİANGÜLASYONU MUCİBİNCE TANZİM VE TERSİM EDİLMİŞTİR.

M. B. T. 1/2500

ÖLÇÜ: 1/2500

EK1

AVRUPA KONTROLÜ		DOĞAL VE KÜLTÜREL MİRASLARIN KORUNMA ENERJİLERİ		ANIT		HARİTA NO:																																																													
TÜRKİYE		İLÇESİ BEYOĞLU		MÜHÜRLE RÖV VEHİ MEVATİ : ARAP CAMII		KORUMA DERECE																																																													
İLİ İSTANBUL		SOKAK / KAPI NO BAKIR SOKAK / 2		RADASYON PİYAS 262 ADA 1522 PARSEL 1		<table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> </tr> </table>		1	2	3	1	2	3																																																						
1	2	3																																																																	
1	2	3																																																																	
ADİ : SAKSI HAN		YAPILAN ÇAKIR AĞA		YAPAN :		MİMARİ (ÇAD) 18 yy OSMANLI																																																													
YAPIM TARİHİ :		KİTARE : YOK		VAKİFE :																																																															
GENEL TANIM : SAKSI HAN, BİR ZEMİN KAT, BİR ÜST KAT VE BİR ÇIKMA KATTAN OLUŞAN KARGİR BİR YAPIDIR. AVLUSUZDUR.																																																																			
KORUMA DURUMU: <table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>1</td> <td>TAŞIYICI YAPI</td> <td>A</td> <td>1</td> <td>DİŞ YAPI</td> <td>A</td> <td>1</td> <td>ÜST YAPI</td> <td>A</td> <td>1</td> <td>İÇ YAPI</td> <td>A</td> <td>1</td> <td>SUSUNME ELEMANLARI</td> <td>A</td> <td>1</td> <td>ROTÜBET</td> <td>A</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>2</td> <td></td> <td>B</td> <td>2</td> <td></td> <td>B</td> <td>2</td> <td></td> <td>B</td> <td>2</td> <td></td> <td>B</td> <td>2</td> <td></td> <td>B</td> <td>2</td> <td></td> <td>B</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>3</td> <td></td> <td>C</td> <td>3</td> <td></td> <td>C</td> <td>3</td> <td></td> <td>C</td> <td>3</td> <td></td> <td>C</td> <td>3</td> <td></td> <td>C</td> <td>3</td> <td></td> <td>C</td> <td>3</td> </tr> </table>								A	1	TAŞIYICI YAPI	A	1	DİŞ YAPI	A	1	ÜST YAPI	A	1	İÇ YAPI	A	1	SUSUNME ELEMANLARI	A	1	ROTÜBET	A	1	B	2		B	2		B	2		B	2		B	2		B	2		B	2	C	3		C	3		C	3		C	3		C	3		C	3		C	3
A	1	TAŞIYICI YAPI	A	1	DİŞ YAPI	A	1	ÜST YAPI	A	1	İÇ YAPI	A	1	SUSUNME ELEMANLARI	A	1	ROTÜBET	A	1																																																
B	2		B	2		B	2		B	2		B	2		B	2		B	2																																																
C	3		C	3		C	3		C	3		C	3		C	3		C	3																																																
																																																																			
GÖZLEMLER : YAPI GENELİNDE GÖRÜLEN NİTELİKSİZ SIVA ONARIMLARI, ÇATI ÖRTÜSÜNÜN BAKIMSIZLIĞI, YAPIDAKİ ÖNEMLİ NEM SORUNU, BAKIR SOKAK ÇEYRESİNİN GÜNEYDOĞU VE GALATA BAĞKEMESİ SOKAĞININ YİNE GÜNEYDOĞU DUVAKINDAKİ ÇATLARLAR,																																																																			
BUGÜNKÜ DURUM : BAKIMSIZ				BAKIMINDAN SORUMLU OLMASI GEREKEN KURULUŞ : T.C. VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ																																																															
YAPILAN ONARIMLAR : TAKRİBEN XX. YÜZYILIN BAŞLARINDA ÇEYRELERDE DERZ ONARIMI, SOKAK KOTUNUN YÜKSELMESİNDEN DOLAYI ÜST KATA ÇIKAN MERDİVENİN BOZULARAK BETON BASAMAKLARLA YENİDEN YAPILMASI, ÇIKMA KAT DOŞEMELERİNİN DETONARME İLE SAĞLAMLAŞTIRILMASI																																																																			
AYRINTILI TANIM						TEKNİK BİLGİLER																																																													
SAKSI HAN AVLUSUZDUR. ZEMİN KAT BEŞİK TONÖZLERLE ORTULU MEKANLARDAN OLUŞMAKTADIR. 1.KAT GİRİŞTEN ULAŞILAN BİR HÖL MEKANI İLE ONA AÇILAN DORT ODADAN OLUŞMUŞTUR. ODALAR, AYNALI TONÖZ İLE ORTULUDUR. 2. KAT YİNE, AYNALI TONÖZLÜ ÜÇ MEKANDAN OLUŞMAKTADIR. BAKIR SOKAK ÇEYRESİNE BAKAN 201 NOLU ODA BU ÇEYREDE ÇIKMA YAPMAKTADIR. SAKSI HAN'DA KULLANILAN MALZEME, ALMAŞIK DUVAR ÖRGÜSÜNDE PENCERELERDE, DUVARDA GÖZLENEN ODTAŞI'DIR. LÜHUN YANINDA TONÖZ VE KEMER KONSTRÜKSİYONUNDA TUĞLA KULLANILMIŞTIR. ÇEYRELER, ZEMİN KATTA KABA YONU TAŞ ÖRGÜLÜ VE AZ AÇIKLIKLIKTIR. SADECE MEKANLARA GİRMEK İÇİN KULLANILAN KAPILAR VARDIR. ÜST KAT ÇEYRELERİ, ALMAŞIK DUVAR ÖRGÜSÜNE SAHIPTIR. BİR SIRA TAŞ VE İKİ SIRA TUĞLADAN YAPILMIŞTIR. PENCERELER TAŞ SOVELİ VE ÜSTTEN TEGETLİ SIVRI KEMERLİDİR. ÇATI, ALATÖRKA KİREMIT KAPLI KIRMA ÇATIDIR.						SU		ELEKT.		ISITMA		KANALIZ																																																							
						ORJİNAL KULLANIMI																																																													
						TİCARETHANE _ DEPO																																																													
						BUGÜNKÜ KULLANIMI																																																													
						İMALATHANE _TAMİRHANE DEPO																																																													
ÖNERİLEN KULLANIM																																																																			
MİMARİ VEYA HER ÇEŞİT TİCARİ BÜRO																																																																			
HAZIRLAYANLAR																																																																			
HAKAN S. ALIOĞLU MİMAR																																																																			
YAYIN DİZİNİ						EKLER		KONTROL EDEN Prof Dr. Z. AHUNBAY																																																											
ARSEVEN, C. E., <u>ESKİ GALATA VE DİNALARI</u> , 1989, s.84,85 DIEZ, E./GLUCK, H., <u>ALT KONSTANTİNOPEL</u> , 1920, resim 70						RAPOR		G.M.E.E.A.Y.K. KARARLARI																																																											
						FOTOĞRAF		NO: / / 19																																																											
						MÜHÜR PROJESİ		/ / 19																																																											
						RESTORASYON PROJESİ		/ / 19																																																											
						HARİTA		REVİZYON																																																											
						KİTARE		G.M.E.E.A.Y.K. ONAYI / / 19																																																											